

บทที่ 4

พัฒนาการทางเศรษฐกิจของชุมชนชาวจีนเมืองสงขลาเก่า

ในช่วงที่เมืองสงขลาบอบช้ำได้ถูกสร้างขึ้นและเจริญเติบโตเรื่อยมาถึงในสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งการค้าและการลงทุนกำลังเจริญรุ่งเรืองอย่างมากอันเป็นผลมาจากการลงนามในสนธิสัญญาเบาริ่ง ได้ส่งผลให้มีชาวจีนอพยพจำนวนมากเข้ามาตั้งถิ่นฐานอาศัยอยู่ในเมืองสงขลา โดยที่ชาวจีนโพ้นทะเลส่วนใหญ่ที่เข้ามาในช่วงเริ่มแรกนี้ได้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและค้าขายเป็นสำคัญ นอกจากนี้ก็มีอาชีพกสิข่างไม้ ข่างก่อสร้าง ข่างศิลป์ ข่างทำอิฐ ข่างทำเครื่องปั้นดินเผา โดยชาวจีนส่วนใหญ่ต่างมีวัฒนธรรมเชิงพาณิชย์ติดตัวมา แม้ส่วนใหญ่จะเริ่มต้นจากอาชีพกรรมกร แต่เมื่อมีโอกาสทำการค้าก็เริ่มทำการค้าทันที โดยระยะแรกจะเป็นการขายสินค้าเล็กๆน้อยๆเท่าที่หาได้จากนั้นจึงสะสมทุนเรื่อยมากระทั่งกลายเป็นเจ้าของกิจการต่างๆ ดังที่ปรากฏให้เห็นได้ปัจจุบันในเมืองสงขลา เช่น การค้าข้าว การทำกิจการโรงสี การเดินเรือและรถประจำทางเพื่อรับส่งสินค้าและผู้โดยสาร กิจการธนาคาร ฯลฯ ซึ่งกิจการต่างๆเหล่านี้ล้วนแล้วแต่มีรากฐานมาจากการเริ่มต้นประกอบอาชีพของชาวจีนรุ่นบุกเบิกในเมืองสงขลา ซึ่งจะได้กล่าวถึงในรายละเอียดต่อไป

เศรษฐกิจของชาวจีนโพ้นทะเลเมืองสงขลา

ชาวจีนที่อพยพเข้ามาอยู่อาศัยในเมืองสงขลาบ่อยางบริเวณถนนนครนอก นครในตั้งแต่สมัยยุคเริ่มแรกนี้ต่างเริ่มต้นชีวิตในดินแดนใหม่โดยการประกอบอาชีพต่างๆ โดยกลุ่มชาวจีนที่อพยพเข้ามาในภาคใต้และบางส่วนเข้ามาในเมืองสงขลา^{นี้} กิตติ ตันไทย(2552:70-71)ได้จำแนกออกเป็นกลุ่มใหญ่ๆ 3 กลุ่มประกอบด้วย

กลุ่มที่ 1 เป็นคนจีนที่มุ่งแสวงหาชีวิตที่ดีกว่า อพยพมาด้วยเรือสำเภาจีน ไม่มีจุดหมายปลายทางที่แน่นอน ขึ้นฝั่งที่ไหนก็พร้อมจะเผชิญและต่อสู้ชีวิต ณ ที่นั่น กลุ่มนี้จะเข้ามาตั้งหลักแหล่ง ตั้งแต่บริเวณไซยา รอบอ่าวบ้านดอน ลุ่มน้ำปากพนัง สงขลา ตลอดจนปัตตานี เป็นคนจีนที่เข้ามาเพื่อประกอบอาชีพสุจริต พยายามปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมไทย โดยเฉพาะคนจีนที่เข้ามา สงขลาและบริเวณใกล้เคียงในช่วงต้นรัตนโกสินทร์ ส่วนใหญ่เป็นจีนฮกเกี้ยน เข้ามาประกอบอาชีพค้าขาย เกษตร เลี้ยงปศุสัตว์ ทำอาหาร ประมง สวนผัก รับจ้างและเป็นเจ้าภีษณายากร เป็นต้น จีนกลุ่มนี้บางคนประสบความสำเร็จในอาชีพ สะสมทุนจนสามารถประมูลการเก็บภาษีเงินได้เป็นเจ้าภาษี และในที่สุดได้รับความนิยมและได้รับความไว้วางใจให้เป็นเจ้าเมืองสงขลา อย่างเช่น นายเหยียง แซ่เฮา ได้ผูกขาดการทำอากรรังนกในทะเลสาบสงขลา ใน พ.ศ. 2312 ได้แสดงออกถึง

ความซื่อสัตย์และจงรักภักดีต่อพระเจ้ากรุงธนบุรี จนเป็นที่โปรดปรานได้รับการโปรดเกล้าฯ ให้เป็นผู้ว่าราชการเมืองสงขลา อวยยศให้เป็น หลวงสุวรรณคีรี ใน พ.ศ. 2318 เป็นต้น

กลุ่มที่ 2 เป็นคนจีนที่เข้ามาตั้งหลักแหล่งที่ปลายแหลมมลายาและบริเวณ 2 ฟากช่องแคบมะละกา ได้แก่ดินแดนของชาว มลายารวมถึงสิงคโปร์และเกาะปีนัง ส่วนใหญ่เป็นคนจีนที่แสวงหาโชค ลาภ มีความทะเยอทะยานสูง ชอบทำธุรกิจการค้า การจัดการ ต่อมาโยกย้ายถิ่นฐานเข้ามาสู่ภาคใต้ฝั่งตะวันตก อีกส่วนหนึ่งอพยพลงมาอยู่ภาคใต้ฝั่งตะวันออก ตั้งแต่ นครศรีธรรมราช ลงมาทางใต้ คนจีนกลุ่มนี้มีความสัมพันธ์และผูกพันกับคนจีนในเมืองปีนัง และสิงคโปร์มากกว่าคนจีนในภาคกลางของไทย

กลุ่มที่ 3 เป็นคนจีนที่อพยพเข้ามาทางภาคกลางของประเทศไทยก่อน แล้วจึงเคลื่อนย้ายไปตั้งหลักแหล่งในภาคใต้ในภายหลัง โดยเข้ามาภาคใต้มากที่สุดในช่วงรัชกาลที่ 3 – 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ แล้วค่อยๆ ทอยเข้ามาเรื่อยๆ ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 และหลังจากนั้น โดยเฉพาะในช่วงการก่อสร้างเส้นทางรถไฟสายใต้ (พ.ศ. 2452 – 2467) ซึ่งส่วนใหญ่ใช้แรงงานคนจีน มีทั้งจีนแคะ จีนแต้จิ๋ว จีนกวางตุ้ง เป็นต้น แรงงานเหล่านี้ เมื่อสร้างทางรถไฟเสร็จแล้วจะตั้งหลักแหล่งกระจายอยู่บริเวณสถานีรถไฟและบริเวณใกล้เคียงเกือบทุกสถานี เนื่องจากการที่รัฐบาลอังกฤษได้แสดงท่าทีอย่างเปิดเผยที่จะขยายอำนาจทั้งทางเศรษฐกิจและการเมืองเข้ามาทางภาคใต้ของประเทศไทย ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1 ทำให้รัฐบาลไทยมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนให้คนจีนสกัดกั้นการคุกคามของอังกฤษ โดยเปิดโอกาสให้นายทุนจีนระดมทุนสร้างสวนยางพาราขนาดใหญ่ และส่งเสริมให้คนจีนที่ต้องการจะทำสวนยาง จ้างจองที่ดินที่จะทำสวนยางพาราได้โดยสะดวก คนจีนและลูกหลานจีนจึงกลายเป็นกำลังสำคัญในการบุกเบิกการทำสวนยางของภาคใต้ในเวลาต่อมา

ชาวจีนกลุ่มต่างๆ ที่อพยพเข้ามาในเมืองสงขลาส่วนใหญ่ได้เริ่มต้นประกอบอาชีพต่างๆ ตั้งแต่การเกษตรขั้นพื้นฐาน แรงงานรับจ้าง ค้าขายกระทั่งสะสมทุนจากความขยันหมั่นเพียร กลายเป็นพ่อค้านายทุนที่มั่งคั่งร่ำรวยหลายตระกูล โดยอาชีพที่ชาวจีนโพ้นทะเลในเมืองสงขลาบอขายช่วงระหว่าง พ.ศ. 2385-2468 ได้ยึดถือและปฏิบัติเพื่อการยังชีพประกอบด้วย

เกษตรกรรม

สภาพภูมิประเทศของเมืองสงขลาโดยทั่วไปเป็นที่ราบลุ่มทะเลสาบและมีคลองสายสั้นๆ ตัดผ่านหลายสาย ดังนั้นสภาพทางเศรษฐกิจของผู้นั้นจึงมีส่วนสัมพันธ์ กับสภาพภูมิศาสตร์ โดยเฉพาะในสมัยที่เทคโนโลยีสมัยใหม่ยังไม่มี ความเจริญ อาจกล่าวได้ว่าสภาพภูมิศาสตร์เป็นตัวกำหนดเศรษฐกิจที่สำคัญ จึงทำให้ชาวไทยท้องถิ่นและชาวจีนอพยพส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำไร่ ทำนา ทำสวน เป็นอาชีพหลัก เกษตรกรรมจึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่ชาวจีนนิยมทำกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำนา และปลูกผักซึ่งเป็น การหาเลี้ยงชีพที่คนจีนมีความชำนาญ ตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษ

ในจำนวนผู้ที่อาศัยอยู่ในเมืองสงขลาทั้งหมดเมื่อปี พ.ศ. 2454 มี ประมาณ 58,460 คน มีชาวไทยท้องถิ่นประกอบอาชีพเกษตรกรรมถึง 32,600 คนซึ่งเกินกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนทั้งหมด นอกนั้นเป็นกลุ่มชาวจีนอพยพที่เข้ามาอาศัยอยู่ร่วมกัน โดยทั้งคนไทยคนจีนประกอบอาชีพทำนาประมาณ 40,000 คน ทำสวนประมาณ 5,000 คน และทำไร่อีกประมาณ 2,000 คน(รายงานตรวจราชการหัวเมืองสงขลา ,2554) อาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพที่ต้องพึ่งพาธรรมชาติ ซึ่งสภาพภูมิศาสตร์มีส่วนส่งเสริมและกำหนดปริมาณผลผลิต เช่น ถ้าฝนตกชุกเรือกสวนไร่นาก็จะอุดมสมบูรณ์ได้ปริมาณเพียงพอต่อความต้องการ แต่ถ้าหากปีไหนฝนแล้งหรือน้ำน้อยถึงขั้นขาดแคลน ก็จะทำให้เกิดภาวะข้าวขาดแคลนแพงขึ้นได้ ดังนั้นสภาพเศรษฐกิจโดยทั่วไปจึงอยู่ในฐานะที่ไม่ค่อยมีความมั่นคงเท่าที่ควร เพราะต้องอาศัยการพึ่งพาธรรมชาติเพียงอย่างเดียว และที่สำคัญชาวสงขลาส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเพื่อให้พอยังชีพไปวันหนึ่งๆหรือระยะหนึ่งสำหรับการแลกเปลี่ยนสินค้าที่ต้องการเท่านั้นไม่ได้มีการสะสมทุนหรือขยายกิจการต่อไป ชาวไทยท้องถิ่นส่วนใหญ่จึงมีฐานะยากจน และมีพันธะกับระบบไพร่ต้องส่งส่วยและถูกเกณฑ์แรงงานเป็นประจำ ซึ่งไม่มีโอกาสประกอบอาชีพอิสระได้เต็มที่ จึงทำให้ไม่มีเงินทุนพอที่จะประมูลสินค้าผูกขาดได้ต่างจากชาวจีนอพยพที่มุ่งมั่นทำการเกษตรและสะสมทุนขยายผลผลิตและที่ดินของตนเองกระทั่งปรับเปลี่ยนตัวเองจากเกษตรกรเป็นพ่อค้าได้ในภายหลังทั้งนี้คนจีนมีอิสระมากกว่าคนไทยจากระบบไพร่และความชำนาญทางการค้าขายที่มากกว่า

กิตติ ดันไทย(2552)ได้ค้นคว้าและเสนอข้อมูลการทำนาของชาวจีนเมืองสงขลาและบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลาไว้ว่านอกจากชาวจีนอพยพที่มีฐานะยากจนจะเข้ามาประกอบอาชีพทำนาทำไร่แล้วนายทุนจีนที่มีฐานะร่ำรวยอยู่แล้วก็เข้ามาบุกเบิกที่ดินเพื่อทำนาในพื้นที่ขนาดใหญ่เหมือนกัน โดย ส่วนหนึ่งจะอพยพมาจากปีนัง อาศัยทุนสะสมจากการทำธุรกิจในเมืองมาใช้นุกเบิกที่นา โดยมีพื้นที่มากกว่า 1,000 ไร่ ขึ้นไป เช่นที่นาของนายปักจิ้น แซ่ถิ้น มีพื้นที่นาขนาด 4,000 ไร่เป็นต้น อีกส่วนหนึ่งสะสมทุนจากการค้าขาย กลุ่มนี้จะมีพื้นที่มากกว่า 500 ไร่ขึ้นไป เช่น นาของนายลั่น สุวรรณลิโก มีที่นา 990 ไร่ เป็นต้น การทำนาของคนจีนในลักษณะเช่นนี้จะลงทุนสูง ใช้เครื่องจักรในการปรับพื้นที่ จ้างแรงงานคนจำนวนมากในขั้นตอนการหว่านและการเก็บเกี่ยว มีโรงสีเพื่อแปรรูปข้าวเปลือกเป็นข้าวสารทั้งของตนเองและที่รับซื้อจากชาวนา เพื่อส่งขายในจังหวัดใกล้เคียงและประเทศเพื่อนบ้านต่อไปอย่างครบวงจร ยกเว้นการทำนาของนายลั่น สุวรรณลิโก ที่ไม่มีโรงสีเพราะมีเงินทุนไม่เพียงพอ

การทำนาขนาดใหญ่ของชาวจีน แพร่กระจายไปทั่วในกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ตั้งแต่ประมาณต้นทศวรรษ 2470 ครอบคลุมพื้นที่ตั้งแต่ฝั่งตะวันออกของทะเลสาบสงขลา บริเวณทุ่งระโนด เช่นที่นาของนายลั่น สุวรรณลิโก จำนวน 990 ไร่ 2 งาน 28 ตารางวาแผ่กระจายมาทางด้านฝั่งตะวันตกของทะเลสาบสงขลา โดยเฉพาะเขตจังหวัดพัทลุง ซึ่งมีพื้นที่เหมาะแก่การทำนา มีที่นาของ

นายทุนจีนมากมายครอบคลุมบริเวณแหล่งปลูกข้าวสำคัญเช่น อำเภอบางแก้ว ของนายปักจิ่น แซ่ฉิ่น จำนวน 4,000 ไร่ อำเภอเมืองของนายเลี่ยม แซ่ตัน จำนวน 3,000 ไร่ เป็นต้น

รูปแบบการทำนาของบริษัท ส่วนใหญ่จะทำนาหว่าน โดยเรียนรู้วิธีการทำนาจากชาวนาไทย แล้วนำไปประยุกต์ให้มีความเหมาะสมกับการทำนาในพื้นที่ขนาดใหญ่ บริษัทได้นำแทรกเตอร์มาใช้ในขั้นตอนการเตรียมพื้นที่เพาะปลูก ตั้งแต่การไถตะ ไถแปร จากนั้นใช้อุปกรณ์ที่นำมาจากเมืองจีน ที่เรียกว่า “จักรร่อน” ใช้วัวควายลากทำเป็นร่องเป็นแนว เพื่อหยอดเมล็ดพันธุ์ข้าวที่คลุกเคล้ากับขี้ค่างควาเรียบรื้อแล้ว จากนั้นไถกลบอีกครั้งหนึ่ง ถือว่าขั้นตอนการปลูกข้าวเสร็จเรียบรื้อ

สำหรับพันธุ์ข้าวที่ปลูก ใช้พันธุ์ข้าวพื้นเมืองที่มีคุณภาพดี ให้ผลผลิตสูง คือ ข้าว กอและกับข้าวหว่าน การทำนาของบริษัท จะมีปัญหาเกี่ยวกับแรงงาน ในขั้นตอนการเก็บเกี่ยว เนื่องจากการเป็นกรทำนาในพื้นที่ขนาดใหญ่ ต้องใช้แรงงานจำนวนมาก ดังนั้นในขั้นตอนนี้จะมีการจ้างชาวนาไทยไปช่วยเก็บเกี่ยวข้าวในทุกฤดูการผลิต

ปัญหาการทำนา ที่สำคัญมากของบริษัท คือ น้ำที่ใช้ในการทำนา ซึ่งมักไม่เพียงพอถ้าฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล บริษัทได้แก้ปัญหาโดยการสร้างทำนบปิดกั้นน้ำในคลองบางแก้ว บริเวณบ้านแก่นคง จากนั้นขุดคูส่งน้ำจากบริเวณดังกล่าว ผ่านมาทางบ้านหนองบ่อ บ้านลำธาร เข้าเหมืองที่ขุดเตรียมไว้เพื่อชักน้ำเข้านาต่อไป

การสร้างทำนบเพื่อบังคับน้ำให้ไหลเข้าเหมืองของบริษัท สร้างอย่างแข็งแรงปิดกั้นน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้น้ำในคลองบางแก้วไหลลงมาด้านท้ายทำนบได้น้อยน้ำจึงดันเงินส่งผลกระทบต่อการทำนาในบริเวณดังกล่าว ทำให้ชาวนาในตำบลท่ามะเดื่อ ตำบลจองถนน และตำบลนาปะขอบริเวณที่อยู่ท้ายทำนบประสบความเดือดร้อนอย่างหนัก เพราะที่นาของพวกเขาขาดแคลนน้ำหล่อเลี้ยงต้นข้าว จึงรวมตัวกันร้องเรียนให้เจ้าหน้าที่ของรัฐแก้ไขโดยด่วน เพื่อให้พวกเขา ซึ่งเรียกตัวเองว่า “คนไทยเลือดไทย” ไม่ต้องเดือดร้อนเพราะการกระทำของบริษัท ทำให้บริษัทต้องรีบแก้ไขโดยด่วน

ความจริงแล้วชาวนาในบริเวณสามตำบลดังที่กล่าวมาแล้ว มีที่ดินรวมกัน 10,000 ไร่เศษ ชาวนาเหล่านี้ได้สร้างทำนบปิดกั้นน้ำในคลองเพื่อชักน้ำเข้านาของตน จำนวน 10 แห่ง เป็นระยะๆ ตลอดคลองบางแก้ว แต่ทำนบของชาวนามักทำไม่แข็งแรง และจงใจที่จะให้น้ำไหลแผ่ถึงด้านท้ายทำนบได้อย่างเพียงพอ จึงไม่สร้างปัญหาให้กับชาวนาด้วยกัน สะท้อนให้เห็นความเอื้ออาทรช่วยเหลือกันของชาวนาได้เป็นอย่างดี

การดำเนินงานของบริษัท ก่อนข้างครบวงจร โดยการตั้งโรงสีขึ้น ชื่อ โรงสีปากพนเกษตร จำกัด เพื่อแปรรูปข้าวเปลือกส่งไปขายที่หาดใหญ่โดยทางรถไฟ ความสำเร็จของบริษัทปากพนทำให้ต่อมามีชาวจีนอพยพมาอยู่ที่บางแก้วมากขึ้น จนชาวบ้านเรียกบางแก้วว่า “เมืองคนจีน” บริษัทจึงได้จัดการวางผังเมืองขึ้น ใน พ.ศ. 2479 จัดแบ่งพื้นที่ออกเป็นสวน ๆ อย่างมีระเบียบ มีถนนสายใหญ่

และชอยเชื่อมถึงกัน มีโรงเรียนจีนเพื่อสอนภาษาจีนให้กับบุตรหลานชาวจีนที่มาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่บางแก้ว

ต่อมาบริษัทปากพน จำกัด ได้มีคดีความฟ้องร้องกันขึ้นกับบริษัทสามญาติ ของตระกูลลำซำ ในที่สุดบริษัทปากพน แพ้คดี ต้องขายที่ดินให้กับบริษัทสามญาติ ใน พ.ศ. 2490 สมาชิกที่ถือหุ้นของบริษัทปากพน จำกัด ก็หมดสิทธิในที่ดินโดยปริยาย หลายคนพยายามขายที่ดินที่ตนถือครองอยู่ในราคาไร่ละ 1 บาท หลังจากนั้นชาวจีนบางส่วนก็ละทิ้งไร่นาอพยพไปอยู่ที่อื่น บางส่วนอพยพไปอยู่กรุงเทพฯ บางส่วนไปทำสวนยาง บริเวณอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา และบางส่วนไปอยู่ที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา

บริษัทสามญาติ เมื่อชนะคดีได้ครอบครองที่ดินของบริษัทปากพน จำกัด ไม่ได้ใช้พื้นที่ดังกล่าวทำนา แต่ขายให้กับรัฐบาลได้การดำเนินงานของสหกรณ์เช่าซื้อที่ดินบางแก้ว สหกรณ์ฯ ได้จัดสรรให้ชาวนาที่ต้องการที่ทำกิน โดยแบ่งพื้นที่ออกเป็นแปลง ๆ ละ 30 ไร่ ต่อครอบครัว ราคาไร่ละ 330 บาท รวม 9,900 บาท โดยให้ผ่อนชำระให้เสร็จสิ้นภายในเวลา 15 ปี ชาวนาบางแก้วส่วนหนึ่งจึงมีที่ดินทำกินเป็นหลักฐานมั่นคงจนทุกวันนี้

การที่ชาวจีนส่วนใหญ่ประสบความสำเร็จในการทำนาในพื้นที่ขนาดใหญ่ เป็นเพราะชาวจีนมีการจัดการที่ดี มีความขยันอดออม มองเห็นช่องทางได้กำไรจากการค้าข้าวเป็นอย่างดี ที่สำคัญคือมีทุนทรัพย์อย่างเพียงพอที่จะลงทุนทำกิจการขนาดใหญ่ได้ ทุนเงินในการทำนาขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่จะนำมาจากต่างประเทศที่สะสมจากการทำธุรกิจและดำเนินธุรกิจของตนโดยมีส่วนเกี่ยวข้องกับชาวนาและคนในพื้นที่เฉพาะด้านการค้าขาย โดยไม่ได้เข้าควบคุมปัจจัยการผลิต เนื่องจากชาวนายังไม่ปรับเปลี่ยนเทคโนโลยีการผลิต การแสวงหากำไรของนายทุนจึงทำได้โดยผ่านกลไกระบบตลาด เฉพาะที่เกี่ยวกับราคา พืชผลเพียงอย่างเดียว

การที่นายทุนจีนสามารถจับจองที่ดินจำนวนมากได้อย่างเสรี ทำให้รัฐบาลเกิดความวิตกว่าที่ดินจำนวนมากจะกลายเป็นของคณจีน โดยเฉพาะในภาคใต้ ดังนั้นรัฐบาลสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ซึ่งดำเนินนโยบายชาตินิยมกีดกันนายทุนต่างชาติ โดยเฉพาะนายทุนจีน จึงได้ออกกฎกระทรวงมหาดไทย ตามความในพระราชบัญญัติที่ดิน ในส่วนที่เกี่ยวกับคนต่างด้าว พุทธศักราช 2486 กำหนดการถือครองที่ดินของคนต่างด้าวในราชอาณาจักรไทย ดังนี้

1. สำหรับที่อยู่อาศัย	ไม่เกิน	10	ไร่
2. สำหรับพานิชยกรรม	ไม่เกิน	10	ไร่
3. สำหรับอุตสาหกรรม	ไม่เกิน	50	ไร่
4. สำหรับเกษตรกรรม	ไม่เกิน	25	ไร่
5. สำหรับการศาสนา การกุศล	ไม่เกิน	5	ไร่
6. สำหรับสุสาน โดยมีฌาปนสถานหรือไม่มี	ไม่เกิน	10	ไร่
7. สำหรับฌาปนสถานแต่อย่างเดียว	ไม่เกิน	2	ไร่ ²⁰

ทั้งนี้ไม่มีผลบังคับใช้กับคนต่างด้าวซึ่งมีสิทธิในที่ดินโดยชอบตามกฎหมายก่อนวันใช้พระราชบัญญัติที่ดินในส่วนที่เกี่ยวกับคนต่างด้าว พ.ศ.2486พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ทำให้นายทุนจีนต้องเลิกทำนาขนาดใหญ่หันมาทำการค้าขาย ทำโรงสีเพื่อแปรรูปข้าวเปลือกเป็นข้าวสารส่งออกจำหน่ายในจังหวัดใกล้เคียงและมลายาต่อไป

ในส่วนของชาวนา การจับจองที่ดินเพื่อขยายพื้นที่การเพาะปลูกเพิ่มผลผลิตข้าวทำได้ไม่มากนักเพราะมีข้อจำกัดในเรื่องแรงงานที่ใช้ในการปลูกข้าว การผลิตข้าวยังใช้วิธีการแบบเดิมที่ชาวนาคู่นเคยทุกขั้นตอนการผลิต นอกจากนี้เป้าหมายในการผลิตข้าวในช่วงนี้ ยังผลิตเพื่อการบริโภคเป็นหลักส่วนที่เหลือจากการบริโภคจึงนำไปขาย ดังนั้นถึงแม้ว่าพ่อค้าข้าวจะกดราคาและเอาเปรียบการซื้อขายข้าว ก็ไม่กระทบต่อชาวนามากนัก เพราะชาวนามีต้นทุนการผลิตต่ำ สามารถควบคุมเป้าหมายการผลิตและปัจจัยการผลิตได้ดี ชาวนาจะเป็นผู้ตัดสินใจเองว่า เมื่อไหร่จะปลูกข้าวมากน้อยเพียงใด เมื่อไหร่จะไถ่ปฎีและเมื่อไหร่จะขายผลผลิตของตนเอง โดยไม่ถูกกำหนดตามระบบทุนนิยมของการผลิตของตน

การประมง

คนจีนอพยพในเมืองสงขลาจำนวนมากได้เลือกประกอบอาชีพประมงเพื่อความอยู่รอดโดยอาศัยความอุดมสมบูรณ์ของทะเลสาบสงขลาและทะเลนอก(อ่าวไทย)แม้ว่าบางส่วนจะมีทรัพยากรอื่นๆ ที่ช่วยสามารถประกอบอาชีพอื่นได้บ้าง เช่นการทำเกษตรกรรม แต่ความต้องการในการแลกเปลี่ยนสัคว์น้ำกับสินค้าอื่นหรือเงินตรา ก็มีความจำเป็นอย่างยิ่งโดยชาวประมงในเมืองสงขลาทั้งชาวไทยและชาวจีนจะประกอบอาชีพประมงเป็นหลักและจะหันไปทำสวนทำนาในช่วงมรสุมซึ่งออกทะเลไม่ได้ วิธีการดำรงชีวิตของชาวประมงนี้จะอาศัยทะเลเป็นฐานทรัพยากรที่สำคัญในการทำมาหากิน การเลือกพื้นที่ริมทะเลเป็นที่ตั้งของชุมชนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งดังจะเห็นได้จากการที่คนจีนอพยพจำนวนมากพยายามแย่งกันจับจองที่ดินเพื่อตั้งบ้านเรือนบริเวณริมทะเลสาบสงขลา(ฝั่งถนนนครนอกในปัจจุบัน) ซึ่งได้กลายเป็นพื้นที่ทำกินหลักของชาวจีนจำนวนมากที่ประกอบอาชีพประมงโดยกลุ่มตระกูลจีนสำคัญๆ ในเมืองสงขลาที่ยังคงสืบทอดอาชีพอาชีพประมงถึงรุ่นปัจจุบันได้แก่

ธุรกิจประมงของกลุ่มตระกูลจีนในจังหวัดสงขลา

ธุรกิจ/บริษัท	ที่ตั้ง	ตระกูลแซ่
บจก.อภิทุนคอร์ปอเรชั่น	191 ถ.ริมทะเล ม.8 ต.เกาะแต้ว อ.เมือง	ยกสวัสดิ์
หจก.อุตสาหกรรมปลาแปรรูปการทักษิณ	83/3 ม.3 ต.เขารูปช้าง อ.เมือง	อดุลยพันธ์
หจก.ปลาแปรรูปพัฒนาเจริญสงขลา	25/1 ม.7 ต.เขารูปช้าง อ.เมือง	ศรีพิทักษ์
บจก.อุตสาหกรรมปลาแปรรูปแปซิฟิก	50 ถ.เก้าเส้ง-จะนะ ม.7 ต.เขารูปช้าง อ.เมือง	ปิยะพัฒนา
บจก.กันตังธนาพร	เรือไทยทานิคทะเลเบียน 4292-00215 ต.เขารูปช้าง อ.เมือง (ผลิตบนเรือ)	รัตนสุนทร

ธุรกิจ/บริษัท	ที่ตั้ง	ตระกูลแซ่
บจก.สงขลาอุตสาหกรรมการปลาน	52 ถ.สาธารณประโยชน์ ม.7 ต.เขารูปช้าง อ.เมือง	เอกพันธ์
ธุรกิจ/บริษัท	ที่ตั้ง	ตระกูลแซ่
บจก.แสงเจริญพัฒนาการประมง	68 ถ.สาธารณประโยชน์ ม.7 ต.เขารูปช้าง อ.เมือง	แซ่ฮ่อ
นายสุธี โมรินทร์	13/1 ถ.สาธารณประโยชน์ ม.9 ต.ทุ่งหวด อ.เมือง	โมรินทร์

ที่มา : รายงานประจำปี2547สภาอุตสาหกรรมจังหวัดสงขลา ฉบับครบรอบ 20ปี หน้า17-19

ค้าขาย

ชาวจีนได้เข้ามาในภาคใต้ของไทยตั้งแต่ช่วงพุทธศตวรรษที่ 17 – 18 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการค้าขายเป็นสำคัญซึ่งการค้าขายได้ส่งผลให้เมืองสงขลามั่งคั่งรุ่งเรืองขึ้น อันเนื่องมาจากความชำนาญในด้านการค้าของชาวจีนโพ้นทะเล สินค้าที่เป็นที่ต้องการของชาวจีนได้แก่ ข้าว พริกไทย เนื้อกวาง หูลาม กุ้งแห้ง หมาก ยาตำ ขนนกยูงแร่ตะกั่ว และเหล็ก ฯลฯ เป็นต้น

ชาวจีนที่เดินทางเข้ามาติดต่อค้าขายและตั้งถิ่นฐานในเมืองสงขลานั้นส่วนใหญ่เดินทางมาด้วยเรือสำเภา ซึ่งเทคโนโลยีด้านพาณิชย์นาวีของจีนนั้นเจริญอย่างมากตั้งแต่ในสมัยจักรพรรดิหย่งเล่อแห่งราชวงศ์หมิง จนขบวนเรือสำเภานาขนาดใหญ่และเรือมหาสมบัติจีน โดยการควบคุมทัพโดยแม่ทัพเจิ้งเหอ สามารถแล่นลัดขยายเส้นทางและระยะทางจนสามารถข้ามทวีปได้ โดยไม่จำเป็นต้องผ่านหรือพักตามเมืองท่าชายฝั่งในภาคใต้ (สุทธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์และคณะ,2544:80) ชาวจีนโพ้นทะเลที่อพยพเข้าสู่ภาคใต้ส่วนใหญ่ไม่ได้เข้ามาในลักษณะของผู้ไร้ทิศทาง และไร้จุดหมายปลายทางคือแบบไปตายเอาดาบหน้า และมักหาเส้นทางไว้แล้วว่าจะเข้ามาเริ่มต้นชีวิตที่ไหน อย่างน้อยก็รู้ว่ามิชานกลุ่มภาษาเดียวกันจากเมืองเดียวกัน หรือมีญาติมิตรที่พอจะพึ่งพิงในเบื้องต้นได้ อยู่ที่ใด มีฐานะทำมาหากินอย่างไร และชาวจีนบางกลุ่มเข้ามาตามคำแนะนำชักชวนของญาติมิตรที่เข้ามาก่อนหรือมาพร้อมกัน เช่นจีนปุ๋ย แซ่ตัน ต้นตระกูลคณานุรักษ์ มุ่งเข้าสู่เมืองสงขลา และย้ายไปตั้งถิ่นฐานที่เมืองปัตตานีในภายหลัง (สุทธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์และคณะ,2544:94)

จากวัตถุประสงค์การเดินทางเพื่อการค้าขายดังกล่าวแม้ว่าในระยะเริ่มแรกจะมีทุนไม่เพียงพอที่จะค้าขายแต่ชาวจีนก็ผันตัวเองไปเป็นแรงงานรับจ้างเช่นเป็นกุลีหรือกรรมกรทำงานจ้างรวมทั้งประกอบอาชีพอื่นๆ ส่วนชาวจีนที่มีเงินทุน ก็มีการผันตัวเองมาเป็นนายทุนและเริ่มหาวิธีเป็นการใช้ภูมิปัญญาในการค้า จึงหันไปลงทุนทำธุรกิจเพื่อก่อให้เกิดรายได้และผลกำไร เช่นการขายปลีก ซึ่งเป็นทางที่ดีในการค้าขาย และการขายส่งซึ่งชาวจีนมีหน้าที่เป็นคนกลาง จึงทำให้ชาวจีนมีฐานะ

ความเป็นอยู่ที่มั่งคั่ง และที่สำคัญชาวจีนเป็นที่มีนิสัยขยันหมั่นเพียร ซื่อสัตย์ อดทน และสามารถปรับตัวให้เข้ากับถิ่นที่ตนเองอาศัยอยู่ จึงง่ายต่อการทำมาหากินและมีความเชี่ยวชาญทางการค้า

สินค้าหลักที่มีการค้าขายกันโดยกลุ่มพ่อค้าคนจีนในเมืองสงขลา เช่น ข้าว เหล้า น้ำตาล ไม้ฝาง ยาสูบ ครั่ง น้ำมันมะพร้าว ดีบุก รังนก สาหร่าย พริกไทย ซึ่งเป็นสินค้าที่เน้นส่งออกไปขายยังสิงคโปร์และมลายา ส่วนสินค้านำเข้าที่พ่อค้าจีนนำมาขายในเมืองสงขลา ได้แก่ สิ่งทอ เครื่องโลหะ อารูปีน ผืน ซา ผ้าไหม เครื่องถ้วยทองคำ กาแฟ เป็นต้น (วราภรณ์ ทินานนท์, 2522:51 และ 76)

กลุ่มชาวจีนอพยพตระกูลสำคัญๆ ที่เริ่มต้นประกอบอาชีพค้าขายโดยเฉพาะการค้าสำเภาทะเลในเมืองสงขลา ระหว่างช่วงปี พ.ศ.2385-2455 ได้แก่ ตระกูล รัตนปราการ โคนันท์ เจริญศิริ รัตนสาร ประธานราษฎร์นิกร ศิริวงศ์ สาครินทร์ กปิลกาญจน์ ฯลฯ เป็นต้น (ศรีสุพร ช่วงสกุล, 2547:165-167)

ชุมชนเมืองสงขลาเก่าในฐานะศูนย์กลางการค้า

เมืองสงขลาบ่อทรายหรือสงขลาเก่าได้เจริญรุ่งเรืองและมีผู้คนอพยพเข้ามาอยู่อาศัยเป็นจำนวนมากขึ้นตั้งแต่ช่วงปลายรัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นต้นมาทั้งนี้ อิทธิพลจากการค้าแบบเสรี ซึ่งอยู่นอกเหนือการควบคุมของรัฐบาลโดยชาวจีนอพยพ มีการลงทุนด้านอุตสาหกรรม และหัตถกรรม พัฒนาด้านคมนาคม ติดต่อระหว่างหัวเมืองใกล้เคียง ทำให้เมืองสงขลาเจริญขึ้นจากพัฒนาของชาวจีนอพยพ รัฐบาลเริ่มยกเลิกการเกณฑ์แรงงานหันมาใช้วิธีเก็บเงินแทนอิทธิพลของวัฒนธรรมจีนรุนแรงมาก ในระยะที่เจ้าเมืองซึ่งอยู่ใน ตระกูล ณ สงขลา มีเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนมาจากจินภาคใต้ แถบเมืองแหม่มบ้านเดิมของตระกูลนี้ เพราะเจ้าเมืองและกรมการเมืองทั้งหมดเป็นจีนอพยพ สิ่งก่อสร้างต่าง ๆ เป็นแบบจีน เช่น จวนเจ้าเมือง บ้านเรือนราษฎร โบสถ์ในวัดบางวัด ศาลหลักเมืองตลอดจนซุ้มประประเมือง ครั้นต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นต้นมา วัฒนธรรมตะวันตกเริ่มแพร่เข้าทางปีนังและสิงคโปร์ สิ่งก่อสร้างเมืองสงขลาเริ่มแบบตะวันตกมากขึ้น เช่น ศาลาวิหารบนเขาดังกวน ศาลาโถงที่วัดมัชฌิมาวาส ตลอดจนบ้านเรือนของประชาชนชาวสงขลา เริ่มแบบจีนผสมตะวันตกเมืองสงขลา ตั้งแต่รัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจนถึงต้นรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นระยะที่เมืองสงขลาเจริญรุ่งเรืองถึงขีดสุด ขณะเดียวกันกับเจ้าเมืองสงขลาเสื่อมอำนาจ ทั้งนี้เพราะรัฐบาลเริ่มเปลี่ยนนโยบายการพัฒนาหัวเมืองสงขลา โดยการปฏิรูปการปกครองในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ในปี พ.ศ. 2435 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงปฏิรูปการปกครอง เพื่อดึงอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลาง โดยจัดตั้งระบบมณฑลเทศาภิบาล เมืองสงขลาจึงถูกรวมอยู่ในมณฑลนครศรีธรรมราช ซึ่งประกอบด้วยเมืองนครศรีธรรมราช เมืองพัทลุง และเมืองสงขลา ตั้งที่ว่าการมณฑลที่เมืองสงขลา (พ.ศ.2493 – 2458) มีพระยาสุหมณัณยวินิต (เจ้าพระยาหม่อมราช บัณ สุหม) เป็น

ข้าหลวงเทศาภิบาลคนแรกและมีพระยาสงขลา (ชม) เป็นเจ้าเมืองคนสุดท้ายของตระกูล ณ สงขลา นั้นเป็นการสิ้นสุดยุคเจ้าเมืองสงขลาที่มีเชื้อสายจีนใน พ.ศ. 2444 (ศรีสมร ศรีเบญพลางกูร หน้า 31 – 32)

ในการปฏิรูปมณฑลนครศรีธรรมราชครั้งนั้นมีการสร้างทางหลวงเชื่อมต่อระหว่างสงขลา กับหัวเมืองใกล้เคียง มีการจัดระบบไปรษณีย์โทรเลข และมีเรือเมล์เดินต่อต่อระหว่างสงขลา กับ กรุงเทพมหานคร เมืองต่าง ๆ ทางภาคใต้ และสิงคโปร์ทำให้เมืองสงขลาขยายตัวอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะผลจากการเปิดประเทศตอนปลายพุทธศตวรรษที่ 24 ทำให้สงขลาได้กลายเป็นเมืองท่า ศูนย์กลางการค้าทางภาคใต้ และการนำพืชเศรษฐกิจจากภายนอกเข้ามาปลูกโดยเฉพาะยางพารา เพื่อขายเอาเงินก็ได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว หลังจากสร้างทางรถไฟสำเร็จ ใน พ.ศ. 2460 อำเภอเหนือ ได้เปลี่ยนชื่อเป็นอำเภอหาดใหญ่ ก็ได้กลายเป็นชุมทางรถไฟที่ใหญ่ที่สุดทางภาคใต้ กลายเป็น ศูนย์การค้ายางพารา และแร่ดีบุก การจัดตั้งสถานีทดลองยางพารา ศูนย์วิจัยการยาง และสำนักงาน กองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางขึ้นที่อำเภอหาดใหญ่ มีส่วนในการปลูกยางขยายตัวอย่างรวดเร็ว การขยายตัวของการผลิตเพื่อขายทำให้การค้าขายขยายตัวไปยังชุมชนต่าง ๆ ชุมชนเหล่านั้นเจริญขึ้น มีการเปลี่ยนชื่อเมืองสงขลาเป็นจังหวัดสงขลา ผู้ว่าราชการเมืองก็ต้องเปลี่ยนเป็นผู้ว่าราชการจังหวัด และจังหวัดสงขลาก็ยังคงขึ้นอยู่กัจังหวัดนครศรีธรรมราชจนถึง พ.ศ. 2476 หลังการเปลี่ยนแปลง การปกครองแล้ว รัฐบาลในระบบประชาธิปไตยก็ได้ออกพระราชบัญญัติระเบียบการบริหารแห่ง ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2476 ยกเลิกการปกครองแบบมณฑลเทศาภิบาลทั้งหมด จังหวัดสงขลาจึง แยกออกจากมณฑลนครศรีธรรมราชมีฐานะเป็นจังหวัดหนึ่งของราชอาณาจักรไทยขึ้นต่อกรมการ ปกครอง กระทรวงมหาดไทยตั้งแต่นั้นมา (ทวีศักดิ์ ล้อมลิ้ม ความสัมพันธ์ระหว่างเมืองสงขลา กับ ต่างเมือง หน้า 115 2538)

ปัจจัยสนับสนุนให้การค้าในเมืองสงขลาบ่อย่างมีความเจริญ

ปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดการค้าในเมืองสงขลาบ่อย่างมีความเจริญสูงสุด ประกอบด้วย ปัจจัยภูมิศาสตร์ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม และนโยบายการพัฒนาของรัฐ ดังปรากฏรายละเอียดดังนี้

- ท่าเลที่ตั้งของเมืองสงขลาบ่อย่างมีความเหมาะสมแก่การค้าขาย ทั้งนี้เพราะมีทะเลสาบ ขนบข้าง 2 ด้าน คือด้านทิศตะวันออกติดต่อกับอ่าวไทย ส่วนด้านทิศตะวันตกติดต่อกับทะเลสาบสงขลา ทำให้เมืองสงขลาพัฒนาการความเป็นเมืองท่าอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าจะมีการย้ายที่ตั้งของเมืองสงขลาหลายครั้ง แต่ลักษณะความเป็นเมืองท่าก็ยังคง ปรากฏอยู่ ดังปรากฏหลักฐานท่าเรือในเขตเมืองสงขลาบ่อย่างบริเวณถนนนครใน และ ถนนนครนอก ที่ยังคงเป็นท่าเทียบเรือขนส่งสินค้าจนถึงปัจจุบัน เช่น ท่าเรือคลองขวาง ท่าเรือด่านสุลการกร ท่าหินสุด ท่าเรือหับไห่หั้น ท่าเรือสะพานเหล็ก เป็นต้น การมีท่า เทียบเรือเป็นจำนวนมากทำให้เมืองสงขลาเป็นศูนย์รวมของการคมนาคมทางเรือ จึงมี

เรือบรรทุกสินค้าทั้งภายในและภายนอกประเทศ มาจอดเทียบท่าเรือสงขลาเพื่อการแลกเปลี่ยนค้าขายสินค้า สำหรับการค้าขายจะมีผู้ประกอบการชาวไทยเชื้อสายจีนได้ทำการขายส่งไปยังพ่อค้าปลีกในเขตเมืองสงขลาและเขตพื้นที่ใกล้เคียง

- การที่เมืองสงขลาบ่ออย่างมีทะเลขนาด 2 ด้าน ส่งผลให้ทรัพยากรสัตว์น้ำอุดมสมบูรณ์จากทะเลสาบและทะเลหลวง ดังนั้น ประชาชนในชุมชนและชุมชนในบริเวณใกล้เคียงที่จะประกอบอาชีพทำการประมง หรือจับสัตว์น้ำดังกล่าวส่งออกไปจำหน่ายทั้งภายในและภายนอกประเทศ นอกจากนี้มีการนำสัตว์น้ำดังกล่าวมาแปรรูปเป็นปลาแห้งส่งออกไปจำหน่าย
- สภาพภูมิอากาศที่ส่งผลกระทบต่อการขนส่งสินค้าโดยทางเรือมายังเมืองสงขลา คือ ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือที่พัดผ่านอ่าวไทย ทำให้ภาคใต้รวมทั้งเมืองสงขลาเข้าสู่ฤดูฝนในช่วงเดือน ตุลาคม – กุมภาพันธ์ คลื่นลมในทะเลจะแรงส่งผลกระทบต่อการขนส่งสินค้ามายังเมืองสงขลาที่มีความล่าช้า ทำให้บางครั้งสินค้าขาดตลาด เป็นผลให้ผู้ประกอบการภายในเมืองสงขลาไม่พบทาในการกำหนดราคาสินค้า ซึ่งเป็นตัวแรงในการสะสมทุนของผู้ประกอบการในการดำเนินทางเศรษฐกิจ
- การคมนาคม เนื่องด้วยหลังจากที่มีการปฏิรูปการเมืองการปกครองในช่วงรัชกาลที่ 5 ได้เริ่มมีนโยบายการพัฒนาโดยเฉพาะเส้นทางคมนาคมทั้งทางบกและทางน้ำ เพื่อขนส่งความสะดวกในการติดต่อระหว่างชุมชน 3 ทาง คือ ทางรถยนต์ ทางรถไฟ และการคมนาคมทางน้ำ เป็นผลให้การดำเนินการแลกเปลี่ยนค้าขายภายในประเทศขยายตัวและสะดวกขึ้น

ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

การดำเนินการค้าเมืองสงขลา อยู่ภายใต้การอุปถัมภ์ของเจ้าเมืองเชื้อสายจีน ส่งผลให้การประกอบการส่วนใหญ่เป็นของชาวจีนการติดต่อค้าขายมีทั้งภายในและภายนอกประเทศ การค้ากับต่างประเทศมีการติดต่อกับจีน โดยเฉพาะหัวเมืองต่างๆ ทางตอนใต้ของจีน ดังนั้นการขยายตัวทางเศรษฐกิจของเมืองสงขลาจึงเป็นผลจากบทบาทของบุคคลจีนมาโดยตลอด ประกอบกับรัฐบาลเริ่มเห็นความสำคัญของเมืองท่าสงขลามากขึ้น จึงได้มีการส่งเสริมการพัฒนาเมืองสงขลาให้เป็นศูนย์กลางในการค้าขาย โดยจัดให้มีการสร้างปัจจัยพื้นฐานอันได้แก่ ทางรถไฟ ถนนหนทาง และเรือเมล์ ไว้สำหรับและเกื้อหนุนบทบาททางความเป็นเมืองท่าสงขลา ส่งผลให้เกิดความคึกคัก มีการแลกเปลี่ยนกันมากขึ้นตามความเจริญของชุมชน กลุ่มพ่อค้าที่เป็นชาวจีนได้เปลี่ยนแปลงจากผู้ผลิตมาเป็นพ่อค้าคนกลางมากขึ้น ซึ่งสามารถปัจจัยที่ส่งเสริมให้ระบบเศรษฐกิจของเมืองสงขลาเกิดการขยายตัว ดังนี้

- ความต้องการของตลาดสูงขึ้น ขณะเดียวกันที่ระบบการขนส่งติดต่อมีความคล่องตัวขึ้นส่งผลให้มีการสร้างผลผลิตเพื่อป้อนให้เพียงพอกับความต้องการของตลาด

โดยเฉพาะช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ความต้องการของตลาดมีสูงขึ้น โดยเฉพาะยางพาราซึ่งเป็นพืชทางเศรษฐกิจสำคัญของจังหวัดสงขลามีราคาเพิ่มสูง ประชาชนรายได้ดี จึงมีอำนาจการซื้อสินค้ามากขึ้น ส่งผลให้การดำเนินการค้าของเมืองสงขลาเจริญสูงสุด

- การใช้เงินตราขยายตัวมากขึ้น มีการผูกขาดสินค้า เกิดพ่อค้าคนกลางและการเก็งกำไรจากการที่มีการผลิตสินค้าเพิ่มมากขึ้นและการซื้อขายแลกเปลี่ยนก็ได้เปลี่ยนมาสู่ระบบเงินตราอย่างเต็มรูปแบบ อีกทั้งต้องการในการบริโภคที่มากขึ้นตามความต้องการของตลาดส่งผลให้เกิดรูปแบบการค้าสมัยใหม่หรือที่เรียกว่าการค้าขายระบบทุน ที่มีการใช้เงินตราเป็นสื่อในการแลกเปลี่ยน ซึ่งการทำการค้าในลักษณะนี้แล้วแต่อยู่ในกำมือของคนจีนทั้งสิ้น โดยพ่อค้าจีนดังกล่าวเป็นทั้งเจ้าของกิจการและพ่อค้าคนกลาง ทำให้การค้าระบบทุนที่ใช้เงินตราเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนกระจายอยู่ทุกชุมชน และส่งผลตามมาคือมีการกดราคารับซื้อสินค้า มีการเก็งกำไรสินค้ามากขึ้น โดยเฉพาะช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สินค้ามีความขาดแคลนไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค ส่งผลให้สินค้าขาดดี ผู้ประกอบการโดยเฉพาะคนจีนจึงสามารถกำหนดราคารับซื้อสินค้าได้ตามที่ต้องการ ทำให้การค้าระบบทุนขยายตัวสูงขึ้น
- ผลผลิตมีการกระจายมากขึ้น อันเป็นผลจากการที่คนนาคนมีความสะดวกมากขึ้น ทำให้การติดต่อแลกเปลี่ยนเป็นไปอย่างกว้างขวาง ทั้งทางบกและทางน้ำ ทำให้ผลผลิตที่มีอยู่ในชุมชนมีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อออกไปสู่ภายนอก นอกจากนั้น ความสมบูรณ์ของชุมชนรอบทะเลสาบทำให้มีสินค้าที่เป็นที่ต้องการของตลาดก็มีผลร่วมที่ส่งเสริมให้ผลผลิตต่างๆ ของชุมชนมีการกระจายตัวสูงขึ้น เป็นผลต่อระบบเศรษฐกิจของเมืองสงขลา

ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม

การค้าของเมืองสงขลาอยู่ภายใต้การอุปถัมภ์ของเจ้าเมืองสงขลาเชื้อสายจีน ส่งผลให้การประกอบการภายในเมืองสงขลาขึ้นอยู่กับบทบาทของคนจีนเป็นสำคัญ ซึ่งก้าวเข้ามามีบทบาททางการค้าของคนจีนเป็นผลมาจากปัจจัยทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ดังนี้

- ด้านการประกอบอาชีพ เนื่องจากคนไทยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและรับราชการ ไม่นิยมประกอบอาชีพค้าขาย จึงเป็นการเปิดโอกาสให้ชาวไทยเชื้อสายจีนซึ่งมีความสามารถและความชำนาญทางการค้าเข้ามาประกอบอาชีพการค้าในเมืองสงขลา โดยไม่มีการกีดกันขัดขวางทางราชการและผู้คนในเมืองสงขลา
- วัฒนธรรมแบบกงสีที่ชาวจีนนำมาใช้ในการดำเนินธุรกิจการค้า ส่งผลให้กิจการค้ามีความเข้มแข็งขึ้น เพราะระบบกงสีเป็นระบบการดำเนินการค้าครบวงจร โดยการฝึกลูกหลานหัดค้าขายสินค้าในร้านค้าตามความถนัดและเหมาะสม เช่น การใช้ลูกคิด ฝึก

การทำบัญชี การต้อนรับลูกค้า การเก็บหนี้สิน เป็นต้น ค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการดำเนินงานกิจการจะอยู่ในระบบบัญชี มีการให้คำตอบแทนตามสัดส่วนภาระงานที่เหมาะสมและเป็นธรรมโดยหัวหน้าครอบครัว ทำให้สามารถนำทุนที่เหลือไปขยายกิจการด้านการค้าได้เพิ่มมากขึ้น ดังนั้นการทำงานการค้าในระบบบัญชี มีการให้คำตอบแทนตามสัดส่วนภาระงานที่เหมาะสมและเป็นธรรมโดยหัวหน้าครอบครัว ทำให้สามารถนำทุนที่เหลือไปขยายกิจการด้านการค้าได้เพิ่มมากขึ้น ดังนั้นการทำงานการค้าในระบบบัญชีสมาชิกในครอบครัวจึงเป็นแรงงานที่สำคัญในการดำเนินการทางการค้า (อรรถ สัตยศักดิ์สกุล ลักษณะการค้าของชาวไทยเชื้อสายจีนในเขตเทศบาลนครสงขลา ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 หน้า 76 – 77)

นโยบายการพัฒนาของรัฐ

การคมนาคมขนส่งนับเป็นปัจจัยในการแลกเปลี่ยนที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ดังนั้นรัฐบาลจึงมุ่งดำเนินนโยบายการพัฒนาเมืองสงขลาให้เป็นศูนย์กลางในการค้าขาย โดยจัดให้มีการสร้างปัจจัยพื้นฐานอันได้แก่ ทางรถไฟ ถนนหนทาง และเรือเมล์ ไว้สำหรับรองรับและเกื้อหนุนบทบาทความเป็นเมืองท่าสงขลา ส่งผลให้เกิดความคึกคัก มีการแลกเปลี่ยนกันมากขึ้น ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าการพัฒนาเส้นทางคมนาคมทั้งทางบกและทางน้ำ เพื่อขนส่งผลผลิตและเพิ่มความสะดวกในการติดต่อระหว่างชุมชนที่สนับสนุนให้การค้าในเมืองสงขลา มี 3 ทาง คือ

ทางอากาศ ในยุคแรกเริ่มการตัดถนนเพื่อเส้นทางรถยนต์โดยตรงมีน้อยมาก เพราะรถยนต์มีจำนวนน้อยและวิ่งเฉพาะในเมืองช่วงสั้น ๆ แต่ถนนเหล่านี้ตัดเพื่อเป็นเส้นทางเดินทางเที่ยววนเพื่อที่จะได้ติดต่อกันสะดวกขึ้น สำหรับการถนนเพื่อรถยนต์มีการสร้างและใช้อย่างจริงจังหลังที่มีการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 1

ทางรถไฟ การคมนาคมทางรถไฟนับเป็นการคมนาคมที่ส่งผลต่อการแลกเปลี่ยนผลผลิตของเมืองสงขลาและชุมชนใกล้เคียงในวงกว้าง กล่าวคือ ตั้งแต่มีการสร้างทางรถไฟสายใต้พาดผ่านกลุ่มทะเลสาบสงขลา ทำให้การขนส่งผลผลิตและการเดินทางของผู้คนทางฝั่งตะวันตกโดยเฉพาะพัทลุงนั้น มีความสะดวกอย่างมากเกิดชุมชนการค้าริมทางรถไฟหลายชุมชน ชุมชนเหล่านี้สามารถติดต่อกับชุมชนภายนอกในการแลกเปลี่ยนผลผลิตเป็นอย่างมาก สินค้าและผลผลิตหลายรายการถูกส่งขึ้นรถไฟไปขายในสหพันธรัฐมลายูของอังกฤษ นอกจากนั้น กลุ่มชาวจีนที่เข้ามาเป็นกรรมกรสร้างทางรถไฟ ก็ได้สร้างฐานะโดยการเป็นพ่อค้า ตามเมืองท่าเรือแม่หลัก ๆ จนมีฐานะร่ำรวย และมีส่วนช่วยพัฒนาเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตามการคมนาคมทางรถไฟได้พัฒนาเรื่อยมาควบคู่กับหัวเมืองและชุมชนริมทางรถไฟ จนสามารถทำให้หาดใหญ่ที่สร้างโดยชาวจีนที่มาจากกรรมกรรถไฟ กลายเป็นศูนย์กลางการค้าขายแทนสงขลาในช่วงสมัยต่อมา

การคมนาคมทางน้ำ เมืองสงขลาที่มีทะเลสาบสงขลาที่เป็นเส้นทางคมนาคมที่เชื่อมโยงผลประโยชน์ทางด้านธุรกิจการค้า จำพวกสินค้าต่าง ๆ และตลาดการค้าที่สำคัญ สำหรับ

การคมนาคมทางน้ำในอดีตจะใช้เรือเป็นพื้น ทั้งเรือใบ เรือแจว เรือพาย แต่ค่อนข้างจำกัดในการเดินทาง กล่าวคือ ไม่สามารถเดินทางไกล ๆ ได้มากนัก และผู้ที่สามารถเดินทางไปไหนไกล ๆ ได้หลาย ๆ วัน โดยเรือแจว เรือพาย หรือเรือใบมักเป็นกลุ่มผู้ชาย ในขณะที่ผู้หญิง คนชรา และเด็ก ไม่สามารถไปได้ ครั้นเข้าสู่ยุคสมัยของเรือเมล์ที่มีเรือเมล์วิ่งโดยสารระหว่างเมืองท่าต่าง ๆ รอบลุ่มทะเลสาบสงขลา การเดินทาง และการขนส่งผลผลิตของผู้คนทั้งสองฝั่งทะเลสาบมีการเคลื่อนตัวมากขึ้น อีกทั้งการนำเอาผลผลิตจากชุมชนโดยเฉพาะทางฝั่งตะวันออกบนคาบสมุทรสทิงพระที่ไม่มิดไฟวิ่งผ่านนั้นกระทำได้ง่ายขึ้น ยุคสมัยของการคมนาคมทางน้ำด้วยเรือเมล์จึงเป็นยุคสมัยที่ความสัมพันธ์ระหว่างสองฟากฝั่งทะเลสาบสงขลา มีการแลกเปลี่ยนกันอย่างแท้จริง ทั้งการแลกเปลี่ยนผลผลิตและการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม

การดำเนินการค้าในเมืองสงขลาอย่าง ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

การดำเนินการค้าของเมืองสงขลาอย่างในช่วง 2380 – 2500 นั้นเป็นผลสืบเนื่องจากการดำเนินการค้าของเมืองสงขลาฝั่งแหลมสน ที่การค้าอยู่ภายใต้การอุปถัมภ์ของเจ้าเมืองเชื้อสายจีนตระกูล ณ สงขลา ที่มีผลประโยชน์ร่วมกับราชธานี โดยเฉพาะผลประโยชน์ตอบแทนจากภาษีอากรของเมือง ทั้งอากรรังนก ค่าเช่าเหมืองดินจากเมืองยะลา ประกอบกับต้นตระกูล ณ สงขลา มีความสามารถทางการค้าขาย ทำความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจให้กับราชธานี ส่งผลให้การดำเนินการระหว่างเมืองสงขลา กับส่วนกลางมีลักษณะพิเศษ โดยปล่อยให้การค้าดำเนินการอย่างเสรีภายใต้การควบคุมของเจ้าเมืองเชื้อสายจีน เพราะราชธานีได้รับผลประโยชน์อย่างสม่ำเสมอ จนเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเข้าสู่ระบบเทศบาลในรัชสมัยสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเพื่อดึงอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลาง เมืองสงขลาจึงถูกอยู่ในมณฑลนครศรีธรรมราช มีการตั้งพระยาสุขุมนัยวินิต (เจ้าพระยาหม่อมราช บุนนาค) เป็นข้าหลวงเทศาภิบาลคนแรกและมีพระยาสงขลา (ชม) เป็นเจ้าเมืองคนสุดท้ายของตระกูล ณ สงขลา จะหมดอำนาจไป แต่ทางรัฐบาลก็ยังคงให้การส่งเสริมการพัฒนาเมืองสงขลาเป็นศูนย์กลางการค้าขาย โดยการให้การพัฒนาเส้นทางคมนาคมทั้งทางบกและทางน้ำเพื่อขนส่งผลผลิตและเพิ่มความสะดวกในการติดต่อระหว่างชุมชนโดยการสร้างทางรถยนต์ ทางรถไฟ และเรือเมล์ ซึ่งมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องได้ส่งผลเกื้อกูลและรองรับบทบาทความเป็นท่าของสงขลา ให้มีความเจริญ ความคึกคัก มีการแลกเปลี่ยนกันมากขึ้นระหว่างชุมชนกับชุมชนหรือระหว่างประเทศประกอบกับบทบาทของชาวจีนในการเป็นพ่อค้าคนกลางได้ส่งผลให้เมืองสงขลา มีความเจริญสูงสุด

ปัจจัยส่งเสริมที่ทำให้เมืองสงขลา มีความเจริญ ที่ประกอบด้วย ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนนโยบายพัฒนาของรัฐ ได้ทำให้เมืองสงขลาก้าวหน้าเป็นศูนย์กลางความเป็นเมืองท่า การคมนาคมเรือ และมีผลให้เกิดความสะดวกในการขนส่งสินค้า ตั้งแต่ที่มีการก่อตั้งเมืองสงขลา จนได้มีการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการคมนาคมส่งผลให้เมืองสงขลา มีความเจริญเติบโตสูงสุด แต่การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้มีศูนย์กลางการค้าการคมนาคม

แห่งใหม่ นั่นก็คือ เทศบาลนครสงขลา ที่เริ่มการเจริญเติบโตทางการค้าขึ้นอย่างคู่ขนานกับความเจริญของเมืองสงขลาที่มีความเจริญเติบโตอย่างเต็มที่และเสื่อมถอยลง การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้ผู้ประกอบการบางกลุ่มที่มีความสามารถทางการค้าเห็นความเปลี่ยนแปลง ช่องทางและโอกาสในการทำธุรกิจการค้าแห่งใหม่ จึงย้ายการทำธุรกิจการค้าไปยังเทศบาลนครหาดใหญ่ และในที่สุดอำนาจทางการค้าและความเจริญเติบโตทางการค้าที่เคยเจริญรุ่งเรืองของเทศบาลนครสงขลาก็ได้เปลี่ยนแปลงไปสู่เทศบาลนครหาดใหญ่ในเวลาต่อมา

ลักษณะสินค้า

ลักษณะของสินค้าถูกแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

สินค้าส่งออก ประกอบด้วย

ผลผลิตจากป่า

ผลผลิตดังกล่าวได้แก่ สมุนไพร รังนก งามช้าง ไม้ชนิดต่าง ๆ หนังกัดัว เขาสัตว์ ฯลฯ ซึ่งผลผลิตจากป่าเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เกิดขึ้นจากทรัพยากรจากป่าอันอุดมสมบูรณ์ ผลผลิตเหล่านี้นอกจากจะทำให้ชุมชนดำรงอยู่ได้แล้ว ก็ยังสามารถนำไปแลกเปลี่ยนกับชุมชนอื่น ๆ หรือพ่อค้าคนกลางที่เป็นสื่อกลางในการถ่ายโอนสินค้าจากภายในชุมชนถึงตลาดการค้า สำหรับสินค้าเป็นผลผลิตจากป่าในช่วงเวลาดังกล่าวล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่ต้องการของตลาดเป็นอย่างมาก ส่งผลให้ผลผลิตจากป่ากลายเป็นสินค้าที่ส่งออกที่สำคัญ

ผลผลิตจากการเกษตร

ผลผลิตจากการเกษตร ได้แก่ ผลผลิตจากชุมชนที่ตั้งถิ่นฐานในที่ราบลุ่มเกษตรกรรม ซึ่งได้แก่

- ผลผลิตจากสวนไร่ ผลผลิตดังกล่าวเป็นผลผลิตที่ได้จากการเพาะปลูกในลุ่มทะเลสาบสงขลา เช่น ยางพารา ทุเรียน แตงกวา พริก เป็นต้น
- ผลผลิตสวนและไร่ ผลผลิตดังกล่าวเป็นผลผลิตที่ได้จากการเพาะปลูกในลุ่มทะเลสาบสงขลา มาตั้งแต่อดีต โดยเฉพาะพื้นที่ในเขตจังหวัดพัทลุงสามารถผลิตข้าวได้เป็นจำนวนมาก ทั้งยังเคยส่งไปยังต่างประเทศ
- ผลผลิตจากการทำตาลโตนด เป็นผลผลิตของคาบสมุทรสทิงพระ และทุ่งระโนด ผลผลิตดังกล่าวเป็นสินค้าสำคัญของฝั่งตะวันออกของทะเลสาบสงขลา ซึ่งเป็นที่ต้องการทั่วไปของผู้คนรอบทะเลสาบสงขลา เพราะตาลโตนดสามารถใช้ในครัวเรือน ครัวเรือน ทั้งทำขนม ประุงอาหาร และหุงเหล้าเถื่อน ซึ่งมีทั้งในรูปของน้ำตาลปี๊บ และน้ำตาลแว่น ผลผลิตจากน้ำตาลโตนดจึงเป็นสินค้าที่ถูกส่งออกที่สำคัญ
- ผลผลิตจากเนื้อสัตว์ เป็นผลผลิตที่ได้จากการเลี้ยงสัตว์ในครัวเรือนและท้องทุ่ง สัตว์ที่นิยมเลี้ยงได้แก่ วัว ควาย หมู ไก่ เป็ด ซึ่งผลผลิตนี้ส่งออกไปยังต่างถิ่น

ผลผลิตทางการประมง

ผลผลิตทางการประมงเป็นผลผลิตที่สำคัญอย่างหนึ่ง ด้วยสาเหตุที่ชุมชนตั้งบริเวณเมืองสงขลาและพื้นที่ใกล้เคียง เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ริมทะเลสาบสงขลาและอ่าวไทย ผลผลิตจากการจับสัตว์น้ำเหล่านี้สามารถหล่อเลี้ยงผู้คนในกลุ่มทะเลสาบสงขลาให้มีความอุดมสมบูรณ์ทั้งกุ้ง ปลา และสัตว์น้ำอื่น ๆ มาตั้งแต่สมัยโบราณ นอกจากนี้ยังทำให้ผู้คนชอบชุมชนบริเวณนี้มีอาชีพทำการประมงเป็นหลัก และสามารถหาและส่งผลผลิตประมงในการแสดงออกนั้นทั้งภายในและภายนอกประเทศ

ผลผลิตทางด้านการหัตถกรรม

ผลผลิตทางด้านการหัตถกรรม เป็นผลผลิตประเภทเครื่องมือเครื่องใช้ในการดำรงชีวิตของผู้คนในกลุ่มทะเลสาบสงขลา มาตั้งแต่อดีต ซึ่งมีอยู่ทั่วไปในทุกชุมชน เพราะผลผลิตทางด้านการหัตถกรรมเป็นเครื่องมือในการผลิตเหล่านี้ ล้วนสร้างมาจากทรัพยากรในท้องถิ่น ซึ่งมีอยู่ทั่วไปรอบทะเลสาบสงขลา ผลผลิตทางด้านการหัตถกรรมที่มีความสำคัญและถือเป็นผลผลิตที่ทำรายได้ให้ชุมชนอย่างมากคือเสื่อและผลิตภัณฑ์กระจูด เรือมอด และเครื่องปั้นดินเผาที่มีทั้งกระเบื้องมุงหลังคาหม้อดิน โอ่ง อ่าง กระถาง เพลิง และผ้าทอ เป็นต้น

ผลผลิตที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ

ผลผลิตที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ เป็นผลผลิตที่ไม่ได้มาจากการผลิตโดยตรง แต่เป็นผลผลิตใหญ่ที่ผ่านการประยุกต์และแปรรูปผลผลิตเพื่อที่จะจำหน่ายออกสู่ตลาดการค้า เช่น ขนมหินบ้าน เครื่องมือเครื่องใช้ อาหาร เป็นต้น (อุทิศ สังขรัตน์ การแลกเปลี่ยนของชุมชนกลุ่มทะเลสาบสงขลา หน้า 141 – 142)

สินค้านำเข้า ประกอบด้วย

สินค้านำเข้าจากต่างประเทศ ที่สามารถจำแนกสินค้าที่นำเข้าจากต่างประเทศได้ 2 ประเภท คือ

- สินค้าอุปโภคและบริโภค ได้แก่ เครื่องให้แสงสว่าง ผลไม้สดและผลไม้แห้ง สุรา บุหรี่ และจักรยานสองล้อ
- สินค้าอุตสาหกรรม ได้แก่ น้ำมัน และวัสดุก่อสร้างต่าง ๆ

สินค้านำเข้ามาจากภายในประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่สั่งซื้อจากนอกเขตเทศบาลนครสงขลา ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ภาคกลาง อำเภอและตำบลอื่นในจังหวัดสงขลาหรือจังหวัดใกล้เคียง โดยสามารถจำแนกสินค้านำเข้ามาจากประเทศได้ 2 ประเภท คือ

- สินค้าอุปโภคและบริโภค

สินค้านำเข้าที่สั่งซื้อจากกรุงเทพมหานครและภาคกลาง ได้แก่ ข้าวสาร น้ำตาลเกลือ น้ำปลา หัวหอม กระเทียม พริกแห้ง นมข้าวหวาน นมผง ยารักษาโรค หม้อและถ้วยชาม ไม้ขีดไฟ เครื่องใช้ไฟฟ้า เทียนไข ผลซักฟอก ยาสีฟัน ถั่ว แป้งมัน ชาจีน หนังสือ เครื่องเขียน เครื่องดื่มและ

อาหารกระป๋อง รองเท้า เสื้อและกางเกงสำเร็จรูป ผ้า เครื่องทองเหลือง กระจาด แวนดา นาฬิกา เครื่องสำอาง เสื้อฝน ร่ม เป็นต้น สินค้าที่สั่งซื้อจากอำเภอและตำบลอื่นในจังหวัดสงขลาหรือจังหวัดใกล้เคียง ได้แก่ ข้าวสาร ปลาข้าว รำข้าว ผ้า กระเบื้อง อิฐ หัตถกรรมพื้นบ้าน เช่น กรงนก เสื้อ ตะกร้า รามหากุม หม้อดิน เป็นต้น

- สินค้าอุตสาหกรรม

สินค้าที่สั่งซื้อจากกรุงเทพมหานคร เช่น วัสดุก่อสร้าง ปูนซีเมนต์ เหล็กเส้น ลวด เหล็ก ลวดตาข่าย สี ตะไบ พลั่ว จอบ เสียม ค้อน เลื่อย เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีเครื่องยนต์หรือเรือหางยาว เครื่องซักรีด ตู้ต่าง ๆ เป็นต้น

สินค้าที่สั่งซื้อจากอำเภอและตำบลอื่นในจังหวัดสงขลาหรือจังหวัดใกล้เคียง ได้แก่ วัสดุก่อสร้าง ไม้ หิน ดิน กระเบื้อง เสารั้ว ท่อบ่อ ท่อน้ำ เป็นต้น

ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ

ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงหลังที่ค่อย ๆ พัฒนามีความสะดวกขึ้นตามลำดับของบทบาทความเป็นเมืองท่าของเมืองสงขลาบ่อยาง ในช่วง 2380 – 2500 ที่มีการพัฒนาการคมนาคมทั้งรถไฟ ทางรถยนต์ และเรือเมล์ สำหรับเป็นพาหนะในการขนส่งแลกเปลี่ยนผลผลิตที่สำคัญซึ่งสิ่งเหล่านี้ที่เกิดขึ้นส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านต่าง ๆ ดังนี้

ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ

- การผลิตขยายตัวมากขึ้น ผลจากการพัฒนาเส้นทางคมนาคมดังกล่าวทำให้เรือเมล์และรถไฟมีบทบาทในการขนส่งผลผลิต ออกจากชุมชนสู่ตลาดการค้าแลกเปลี่ยนมากขึ้น ได้มีการส่งเสริมให้มีการผลิตเพื่อขยายตัวมากขึ้น โดยการขยายพื้นที่ทำกินสมัยการปกครองเปิดให้ประชาชนมีการจับจองที่ดินเพราะปลูก และส่งเสริมการปลูก มะพร้าว ยางพารา จันทน์เทศ ทุเรียน มังคุด เงาะ ลำไย ส้มจุก ฝ้าย ยาสูบ และข้าวโพด
- การใช้เงินตราขยายตัวมากขึ้น มีการผูกขาดสินค้า เกิดพ่อค้าคนกลางเมื่อมีการผลิตมากขึ้น และสินค้าหลากหลายมากขึ้น การค้าขายระบบทุนที่มีการผูกขาดสินค้า และมีพ่อค้าคนกลางเข้ามามีส่วนร่วมระหว่างแลกเปลี่ยน พ่อค้าคนกลางเหล่านี้ได้แก่ กลุ่มพ่อค้าคนจีน ที่มีอยู่ไปตามเมืองท่าต่าง ๆ โดยเฉพาะสงขลา และหาดใหญ่
- ผลผลิตมีการกระจายตัวมากขึ้น การคมนาคมด้วยรถไฟ และเรือเมล์ในสมัยเรือเมล์ทำให้การติดต่อแลกเปลี่ยนไปอย่างคล่องตัวดังกล่าวแล้ว ผลผลิตในชุมชนได้กระจายสู่ชุมชนภายนอกมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะเมืองสงขลา นับว่าเป็นแหล่งรวมของสินค้าพื้นบ้านจากชุมชนต่าง ๆ และสินค้าเหล่านี้ที่พ่อค้าได้ซื้อไว้ก็กระจายออกไปทั่วลุ่มทะเลสาบสงขลา ตามชุมชนต่าง ๆ ขณะเดียวกันสินค้าจากชุมชนอื่น ๆ ก็เข้ามาสู่อีกชุมชน

ผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรม

- เกิดการเคลื่อนตัวของชุมชนและการอพยพย้ายถิ่นมากขึ้น เป็นผลเดินทางสะดวก รวดเร็วขึ้น ประกอบด้วยลักษณะความเป็นเมืองท่าที่อุดมสมบูรณ์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นแรงดึงดูดให้เกิดการเคลื่อนตัวของชุมชนและการอพยพย้ายถิ่นของชุมชนบริเวณใกล้เคียง รอบทะเลสาบสงขลา ตลอดจนกลุ่มพ่อค้าชาวจีนที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานภายในเมืองสงขลา เพื่อติดต่อทำการค้า
- เกิดวัฒนธรรมรวมภายในชุมชน เป็นการผสมผสานวัฒนธรรมต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เช่น วัฒนธรรมจีน วัฒนธรรมมุสลิม และวัฒนธรรมไทย เข้าด้วยกันเพื่อการอยู่ร่วมกัน ซึ่งเป็นลักษณะพิเศษของเมืองสงขลาที่มีโดดเด่น และมีให้เห็นจนถึงปัจจุบัน
- ระบบความสัมพันธ์ของชุมชนมีความชัดเจนขึ้น เป็นผู้จากการแลกเปลี่ยนระหว่างชุมชน โดยมีการปฏิสัมพันธ์กันมากขึ้น เพราะการเดินทางเป็นไปสะดวก รวดเร็วขึ้น ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนมีความแน่นแฟ้น ชัดเจนขึ้น
- เกิดค่านิยมทางการศึกษามากขึ้น กล่าวคือการเดินทางที่สะดวกขึ้น ผู้คนมากขึ้น และที่ทำกินน้อยลง การประกอบอาชีพเดิมที่เหนื่อยยากเช่น การทำนา การขึ้นตาล ทำให้ผู้คนภายในชุมชนต่าง ๆ นิยมส่งบุตรหลานเรียนหนังสือมากขึ้น เพื่อที่จะเปลี่ยนแปลงฐานะทางสังคมจากชาวนาและขึ้นตามข้าราชการ ซึ่งมีทั้งการบวชเรียนทางธรรมและการเรียนในโรงเรียนตามหลักสูตรการศึกษาแผนใหม่

เศรษฐกิจเมืองสงขลาสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2

เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้เกิดขึ้นและลูกหลานบานปลายเข้ามาในประเทศไทย ส่งผลให้วิถีชีวิตของชาวเมืองสงขลาต้องเปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้เพราะสงครามได้นำภัยพิบัติ การสูญเสียชีวิตทรัพย์สินและการเผชิญกับความอดอยาก ขาดแคลนเครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค อาหาร ตลอดจนเครื่องอุปโภคบริโภคต่าง ๆ มีราคาสูงขึ้นอย่างมาก พ่อค้าต่างฉวยโอกาสขึ้นราคาสินค้า ไจรผู้ร้าย ชุกชุม มีการปล้นและการลักขโมยเกิดขึ้น และไม่ได้รับการดูแลรักษาความปลอดภัยจากบรรดาเจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมือง เพราะทุกฝ่ายนั้นต่างก็ต้องยังชีพเพื่อความอยู่รอดในครอบครัวของตน บางรายก็อพยพครอบครัวไปตั้งถิ่นฐาน ณ ดินแดนอื่น ๆ เพื่อรักษาชีวิตของตน เมื่อรัฐบาลส่งข้าราชการระดับสูงทั้งฝ่ายพลเรือนและฝ่ายทหารมาตรวจราชการดูแลความเป็นอยู่ของผู้คน ชาวเมืองสงขลาได้ประจักษ์ชัดเจนว่าราษฎรได้รับความทุกข์ทรมานเป็นจำนวนมาก จึงได้รายงานต่อรัฐบาลตำหนิข้าราชการว่าบกพร่องต่อหน้าที่ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับข้าราชการที่จังหวัดนครศรีธรรมราชแล้วจะเห็นได้ว่าแตกต่างกันมาก ที่นครศรีธรรมราชเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารยกที่ตั้งกรมกองทหารให้แก่ญี่ปุ่นที่พักอาศัยมีการถนอมกองทหารมาตั้งตามวัดวาในเมือง ราษฎรชาวนครศรีธรรมราชจึงไม่ได้รับความเดือดร้อนดังเช่นชาวเมืองสงขลา (เพียงแะ พงษ์ศิริบัญญัติ

,2546:111) ตลอดระยะเวลา 4 ปี ที่ผู้คนชาวเมืองสงขลาต้องเผชิญกับภัยสงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2484 - 2488) นอกจากความทุกข์ยากลำบากที่เกิดขึ้นแล้วไม่เฉพาะแต่การสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินเท่านั้นแต่ยังรวมไปถึงการขาดแคลนปัจจัยสำคัญในการดำรงชีพอีกด้วย ได้แก่ น้ำมัน เชื้อเพลิง เสื้อผ้า ยารักษาโรค น้ำตาลทรายเกลือ สบู่ ยาสีฟัน เครื่องเขียน บุหรี่ ข้าวสาร ไม้ จิตไฟ ด้าย เข็มเย็บผ้า ฯลฯ เมื่อพ่อค้าฉวยโอกาสขึ้นราคาและกักตุนสินค้า ข้าวสาร น้ำตาล ทราย และเสื้อผ้า ข้าวสารต้องมีการแบ่งปันส่วน มีการลักลอบขนสินค้าที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ เช่น ข้าวสาร ออกไปขายยังประเทศเพื่อนบ้าน ที่มาเลเซีย ปีนัง และสิงคโปร์ โดย “ กองทัพ มด ” ซึ่งเป็นสินค้าที่ใช้เรียกกันตั้งแต่สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 (เพียงแข พงษ์ศิริบัญญัติ ,2546:102) การดำเนินการลักลอบขนสินค้าไปขายนอกประเทศนี้เป็นไปอย่างมีระบบร่วมกันทั้ง พ่อค้าและเจ้าหน้าที่ ข้าวสารที่ส่งออกมาจากภาคกลางเพื่อบรรเทาความขาดแคลนในภาคใต้ส่วนใหญ่จะถูกส่งออกนอกไปหมดความขาดแคลนก็ยังมีต่อไปตามเกมการคอร์รัปชันที่เฟื่องฟูมาก (ดร.ณิ บุญภิบาล ,2532:) ขณะเดียวกันราษฎรก็ยังยากจนลง ทางราชการส่วนกลางจึงส่งข้าราชการ ทหารชั้นสูงเป็นพลเรือนบ้าง ทหารบ้าง มาดูแลความเป็นไปของราษฎรในภาคใต้ ได้ประจักษ์ว่า ราษฎรชาวสงขลาได้รับความทุกข์เวทนากันมาก จึงได้รายงานต่อรัฐบาลดำหนิข้าราชการที่ บกพร่องต่อหน้าที่และบางกลุ่มเมื่อทหารญี่ปุ่นขึ้นขึ้นนั้นหนีเอาตัวรอด ข้าราชการชั้นหัวหน้าได้รับ คำสั่งให้ย้ายไปที่อื่นกันหลายคน

ความทุกข์ยากของราษฎรในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ยังคงมีอยู่แต่ประชาชนต่างพยายาม ต่อสู้กับความขาดแคลนต่อไป การขาดแคลนด้ายในการเย็บผ้าก็แก้ปัญหาโดยใช้ใยสับปะรดแทน เมื่อถึงคราวขาดแคลนสบู่ก็ใช้น้ำด่างที่ทำมาจากขี้เถ้าแทน มีการใช้น้ำมันมะพร้าวแทนน้ำมันก๊าด ใช้ได้แทนตะเกียง ใช้น้ำตาลโตนดแทนน้ำตาลทราย ใช้ยาหม้อแทนยาเม็ด นายไพบูลย์ พิชัย วงศ์ ได้เล่าถึงปัญหาการขาดแคลนยาว่า “ ชาวบ้านรู้จักผลิตยาแทนยาควินิน ที่ใช้แก้ไข้จับสั่นได้ โดยนำใบมะขามมาตำแล้วใส่เหล้าขาวจากนั้นห่อด้วยผ้าขาวกั้นเอาแต่น้ำ ดื่มกินได้ไม่เกิน 3 ครั้ง ก็เป็นอันหายขาด เป็นสูตรตำรายาที่ได้จากครูสอนพลศึกษา ชื่อ ครูยอด และตนเองก็เคยลิ้มลอง เป็นที่ประจักษ์ด้วยตนเองว่าได้ผลดีอีกด้วย ” (เพียงแข พงษ์ศิริบัญญัติ ,2546:102)

การขาดแคลนผ้าซึ่งเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ที่สำคัญมาก บางครอบครัวมีเพียงผ้าโสร่งหนึ่งผืน เท่านั้น เมื่อสามมือออกไปนอกบ้านก็จะนุ่ง ภรรยาจะต้องอยู่ในห้องเท่านั้นเพราะไร้อาภรณ์ปกปิด ร่างกายต่อมาทหารญี่ปุ่นนั้นได้แบ่งปันผ้าพันแข้งให้ราษฎรใช้ทำให้สามารถบรรเทาความ ยากลำบากไปได้ในส่วนหนึ่ง ต่อมาเมื่อสิ้นสงครามโลกครั้งที่ 2 ก็มีกางเกงขายาวเป็นผ้าเวสปอยส์ ใช้ซึ่งซื้อหามาจากทหารอเมริกันในราคาถูก แต่มีความทนทานและมีระยะเวลาการใช้งานที่ ยาวนาน ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 นั้นนอกจากราษฎรในเขตเทศบาลนครสงขลาต้องประสบ ปัญหาเหล่านี้แล้วยังมีอีกปัญหาหนึ่งซึ่งจัดเป็นปัญหาที่สำคัญเช่นกัน กล่าวคือ ปัญหาโจรผู้ร้าย และการลักเล็กขโมยน้อย ระหว่างที่ชาวจีนในเขตเทศบาลนครสงขลาต้องอพยพหนีภัยสงครามเพื่อ

ไปอาศัยอยู่กับญาติที่ห่างไกลจากตัวเมืองสงขลา แต่ละครอบครัวนั้นจะต้องละทิ้งบ้านเรือนของตนเองไป บางครอบครัวนั้นอยู่ดูแลบ้านในช่วงเวลากลางวัน เมื่อถึงช่วงเวลากลางคืนก็ย้ายไปอยู่กับญาติทำให้พวกมิจาชีพขายโอกาสครอบครองหรือลักขโมยอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ โดยเฉพาะย่านชุมชนชาวจีนในเขตถนนนครนอก - นครใน บ้านที่ไม่มีผู้คนอาศัยอยู่จะต้องพบกับการโจรแฉะและขโมยเครื่องมือเครื่องใช้จนหมดสิ้น (วิจิต สังขรัตน์, 2550)

สำหรับโจรผู้ร้ายเท่าที่ปรากฏและได้ยินชื่อ คือ เสือเมฆและเสือหมอกซึ่งเป็นโจรที่เลื่องชื่อมาตั้งแต่ก่อนสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ปัญหาการลักเล็กขโมยน้อยในเขตเทศบาลนครสงขลาที่เกิดขึ้นสร้างความลำบากให้แก่ทหารญี่ปุ่นมากนั่นเอง แต่ทหารญี่ปุ่นก็มีวิธีในการลงโทษกล่าวคือ ถ้าหากจับได้ว่าผู้ใดเป็นขโมยและมีหลักฐานอย่างชัดทหารญี่ปุ่นก็จะนำน้ำสบู่มากโรยปาก การกระทำของขโมยเหล่านี้ทำให้เกิดความหวาดระแวงแก่ทหารญี่ปุ่นมาก แต่ในระหว่าง พ.ศ. 2484 - 2488 นั้นคนไทยก็มีความสัมพันธ์กับทหารญี่ปุ่นมากเช่นกันโดยทหารญี่ปุ่นชอบหยอกล้อเล่นหัวกับคนไทยและมีความผูกพันกับคนไทยไม่น้อยเช่นกัน เห็นได้จากการแสดงความเอื้อเฟื้อแก่คนไทย เมื่อมีสิ่งของแปลกใหม่ก็จะนำสิ่งนั้นมาแบ่งปันให้แก่เจ้าของบ้านคนไทยที่อยู่ที่พักพำนักกับทหารญี่ปุ่นในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 (แปลก ศิลปกรรมพิเศษ ,2530 :12)

สำหรับสภาวะทางเศรษฐกิจในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 นั้นราษฎรประกอบอาชีพด้วยความยากลำบาก ร้านค้าและโรงงานอุตสาหกรรมในครัวเรือนต่างก็ต้องปิดตัวลงจนเกิดสภาวะการขาดแคลนอาหาร เครื่องอุปโภคบริโภค น้ำมันเชื้อเพลิง และเสื้อผ้า เป็นต้น สร้างความทุกข์ทรมานให้แก่ชาวเมืองสงขลาและชาวจีนในเขตเทศบาลนครสงขลาอย่างมาก และเป็นที่น่าแปลกใจว่ามีชาวญี่ปุ่นเข้ามาตั้งหลักแหล่งทำมาหากินในพื้นที่ภาคใต้หลาย ๆ จังหวัดทั้งจังหวัดสงขลาและจังหวัดใกล้เคียงโดยมาในรูปแบบของผู้ประกอบการอาชีพหลาย ๆ อาชีพ มีทั้งทันตแพทย์ นายแพทย์ พ่อค้า ฯลฯ โดยเฉพาะนายแพทย์มีโอกาสร่วมสายสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นกับคนไทยจนปรากฏเป็นที่เลื่องลือว่าหมอญี่ปุ่นใจดีกับคนไทยเป็นที่นับถือของผู้คนชาวสงขลาซึ่งเป็นข้อมูลที่สอดคล้องกันกับเอกสารของ วิลเลียม แอลสวอน ผู้เชี่ยวชาญเรื่องความสัมพันธ์ ไทย - ญี่ปุ่น ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้เล่าถึงประวัติของหมอโคเซผู้นี้เป็นข้อความที่สอดคล้องกับคำบอกเล่าของ นายปั่น เพชรมณี ผู้ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2546 สามารถสรุปใจความสำคัญได้ว่า เมื่อทหารญี่ปุ่นขึ้นที่จังหวัดสงขลา คือนั้นหมอโคเซซึ่งเข้ามาเป็นหมอรักษาโรคอยู่ในเมืองสงขลาขณะนั้น ในปัจจุบันคือ เขตเทศบาลนครสงขลา หมอโคเซได้เฝ้าในนอนลงเฝ้าดูแลรักษาความลับไม่ให้ข่าวสารที่ทำไว้รั่วไหลและถูกทำลาย เมื่อญี่ปุ่นขึ้นเต็มแล้วหมอโคเซก็แต่งตัวเป็นนายพันเต็มยศเพื่อช่วยบัญชาการการรบ (เพ็ญแข พงษ์ศิริบัญญัติ ,2546:112)

ความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างญี่ปุ่นกับชาวเมืองสงขลา ทหารญี่ปุ่นได้นำเอาธนบัตรต้นกล้วย (ซึ่งคนไทยบางคนเรียกธนบัตรชนิดนี้ว่า “ธนบัตรโรมัส” โดยเรียกตามชื่อบริษัทผู้ผลิต) เป็นเงินเยนของญี่ปุ่นนำมาจับจ่ายใช้สอย มีผู้เล่าว่า เมื่อตอนต้นเดือนธันวาคม

ภรรยาของหมอโคเซได้ซื้อของจากร้านค้าคนไทยแล้วชำระด้วยธนบัตรเงินเยนของญี่ปุ่น แต่แม่ค้าไม่รับ ภรรยาหมอบอกกล่าวกับคนไทยผู้นั้นว่าอีกไม่นานธนบัตรนี้จะใช้ได้ (แปลก ศิลปกรรม พิเศษ ,2530 :12) และเหตุการณ์เหล่านั้นก็เกิดขึ้นเพราะต่อมาธนบัตรเยนของญี่ปุ่นก็มีใช้ทั่วไป มีผู้ให้สัมภาษณ์หรือผู้สูงอายุที่ผ่านเหตุการณ์สงครามโลกครั้งที่ 2 นี้มาได้เก็บรักษาหลักฐานเป็นธนบัตรเงินเยนของญี่ปุ่นไว้เป็นอนุสรณ์ให้ทายาทได้ดู เพื่อเป็นที่ระลึกว่าครั้งหนึ่งเมืองสงขลา มีชาวญี่ปุ่นเข้ามาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก หลักฐานการใช้เงินตราในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ยังปรากฏในเอกสารบันทึกความทรงจำของขุนศิลปกรรมพิเศษ ท่านเป็นศึกษาธิการจังหวัดได้บันทึกไว้ว่าค่าของเงินเยนญี่ปุ่นในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 มีค่าเพิ่มจากเดิม 80 สตางค์ ก่อนเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 เพิ่มขึ้นเป็น 1 บาท เป็นต้น

จากการที่ทหารญี่ปุ่นยึดครองเมืองสงขลาทำให้สภาพเศรษฐกิจตกต่ำมากยิ่งขึ้น นายเล้ารัตนสำเนียง เล่าให้ฟังไว้ว่า “ ชาวจีนก็เช่นกัน การประกอบอาชีพนั้นยากลำบาก ขาดแคลนเสื้อผ้า ยารักษาโรค และเครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็น ซึ่งแต่ละครัวเรือนเหล่านี้การที่จะหาซื้อของอุปโภคบริโภคเหล่านี้มาใช้ได้ก็ต้องเข้าแถวปันส่วนจากหน่วยงานราชการ ครอบครัวชาวจีนบางครอบครัวถูกทหารญี่ปุ่นเกณฑ์เข้ามาเป็นแรงงานประเภทไปเช้า - เย็นกลับ ทำงานโดยแลกกับค่าแรงงานวันละ 75 สตางค์ ” (เพียงแข พงษ์ศิริบัญญัติ ,2546:113) เช่นเดียวกับนายโกวิทศิริรัตน์ (2550) ที่ได้บรรยายถึงเหตุการณ์ในช่วงสงครามโลกไว้ว่า “ ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 นั้นตัวเขาเองไม่ได้รับความยากลำบากมากนักและมีการค้าขายทางพาราได้เป็นปกติมีการค้าเงินเยนหรือธนบัตรต้นกล้วยเก็บไว้จากนั้นจึงนำเงินเหล่านี้ไปฝากที่ธนาคารในประเทศมาเลเซียโดยการซื้อเงินเยนญี่ปุ่นในราคาใบละ 15 สตางค์ แต่เมื่อนำไปฝากที่ธนาคารในประเทศมาเลเซียนั้นธนาคารจะให้ราคาเท่ากับ 1 เหรียญ หรือ 6-7 บาท เขาได้กำไรประมาณ 10 เท่า นอกจากนี้เขายังได้กล่าวอีกว่า “ การค้าในแถบหาดใหญ่หรือสงขลาขึ้นชบเซาลง การนำของไปขายที่ปาดังเบซาร์จะต้องเข้าตู้รถปาดังเบซาร์จะต้องเข้าตู้รถไฟซึ่งในเวลาปกติราคาประมาณ 600 - 700 บาท แต่เมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ขึ้น ราคาการเข้าตู้รถไฟเพิ่มขึ้นเป็นในระดับ 6,000 บาท ในด้านวิถีชีวิต เขาได้กล่าวว่า “ คนไทยมีความเป็นอยู่สะดวกสบาย แต่คนจนก็มีเป็นจำนวนมากที่ไม่มีเสื้อผ้าสวมใส่ มีเพียงผ้าโสร่งผืนเดียวเท่านั้น ส่วนตัวของนายโกวิทนั้นตัดกางเกงครั้งละหลาย ๆ ชุด พร้อมกับการซื้อเสื้อผ้าครั้งละ 4 โหล จึงไม่ได้รับความเดือนร้อนมากนัก ”

นางเครือวัลย์ ศรีพจนารถ ได้ให้ข้อมูลว่า “ มีอาชีพตัดผม ช่วงที่เกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 นั้น ไม่ได้ใช้เงิน ไม่มีสมบัติเป็นจำนวนมากจึงมีวิถีชีวิตที่ยากลำบาก ไม่สามารถหารายได้ได้ในขณะนั้น แต่เนื่องจากได้เลี้ยงไก่และหมูไว้จึงอาศัยใช้เป็นอาหารในยามสงครามได้แต่ก็ต้องแบ่งกับพวกทหารญี่ปุ่นที่มาจับไปบริโภคเช่นกัน ” (เพียงแข พงษ์ศิริบัญญัติ ,2546:148)

ส่วนนายธนิต กุลประโชชน์ ก็ได้ให้ข้อมูลว่า “ ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการค้าขายของเบ็ดเตล็ดในเมืองมีทั้งของกินและของใช้ บ้างก็ออกไปค้าขาย

ต่างตำบลโดยเดินทางไปทางรถยนต์และทางเรือก็ใช้เรือบรรทุก ส่วนตลาดสดนั้นตั้งอยู่ที่ตลาดทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมีตลาดบ้านบนตั้งอยู่ปลายถนนนครนอก ดิคริมทะเลสาบจะมีการค้าขายอาหารทะเลและของใช้ ส่วนผู้ที่ประกอบธุรกิจการค้าที่เป็นพ่อค้ารายใหญ่มีจำนวนน้อย มีการค้าขายติดต่อกับปีนังและเมืองอื่น ๆ ของประเทศมาเลเซีย การประกอบอาชีพในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 นั้น ในเขตเทศบาลนครสงขลาในปัจจุบันขาดสภาพคล่องมากทำมาหากินไปตามมีตามเกิด แต่อาหารไม่ได้มีดีเคื่องมากนักเพราะปกติชาวเมืองสงขลาที่อาศัยอาหารจากทะเลสาบสงขลา ยังคงมีหอย กุ้ง ปู ปลา มาจำหน่ายที่จะขาดก็คือเครื่องอุปโภคบริโภคได้แก่ เสื้อผ้า ยารักษาโรค เหมืองไม้ขีดไฟ และน้ำมันเชื้อเพลิง แต่เมื่อสงครามสิ้นสุดลงในระยะแรกประชาชนก็สามารถหาซื้อผ้าเวสปอยส์ของทหารอเมริกันนำมาดัดแปลงใช้และเป็นที่นิยมกันมาก ” (เพียงแข พงษ์ศิริบัญญัติ ,2546:180-182)

นางนภา รัตนปราการ (2550) ได้เล่าให้ฟังว่า “ ในเขตเทศบาลนครสงขลานั้นการประกอบอาชีพก็ไม่ได้มีความลำบากมากนัก แต่ที่ยากจนก็มีบ้างอาชีพหลักที่ทำส่วนใหญ่จะเป็นการค้าขายและยังไม่มีการทำอาชีพประมงแต่ในแถบนี้ก็มีบางคนที่ทำสวนยางพารา ทำแร่ ทำโรงงานน้ำแข็ง เป็นต้น ”

อย่างไรก็ตามสงครามโลกครั้งที่ 2 ดำเนินมาได้ระยะหนึ่งชาวจีนในเขตเทศบาลนครสงขลาที่อาศัยอยู่นั้นสามารถปรับตัวให้เข้ากันได้กับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ชาวจีนและสมาคมที่ยังคงมีอยู่ในขณะนั้นได้ปรับบทบาทของตนในการช่วยเหลือกิจการสังคมสงเคราะห์ในชุมชนในช่วงการยึดครองของญี่ปุ่น จากสงครามที่เกิดขึ้นมีผลทำให้ความรู้สึกแตกต่างระหว่างชาวจีนและชาวไทยที่ชาวไทยมักจะคิดว่าคนจีนนั้นเป็นคนที่ไม่ดีเข้ามาอาศัยทำกิน ชุมช้าม เห็นแก่ตัวเป็นคนใจโรค พูดยาไทยไม่ชัด พูดและทำผิด ๆ ถูก ๆ เป็นผู้ขี้ปมด้อย นเลือนหายไปเพราะส่วนใหญ่ได้รับความทุกข์ยากเช่นกัน(สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์,2544 :151)ปีสุดท้ายของสงครามและการยึดครองโดยญี่ปุ่น รัฐบาลไทยได้มีทำที่ผ่อนคลายนโยบายที่มีต่อชาวจีนอย่างมาก ความรู้สึกเกลียดชังชาวจีนได้ลดลงอย่างเห็นได้ชัดพร้อม ๆ กับการหมดอำนาจของจอมพล ป. พิบูลย์สงคราม ในปี พ.ศ. 2487 (สุภการ สิริไพศาลและคณะ,2549:53)

อาจกล่าวได้ว่าสภาพเศรษฐกิจและสังคมในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 มีความขาดแคลนและความยากลำบากในการประกอบอาชีพ ประชาชนดำรงชีวิตอยู่ด้วยการอาศัยอาหารและเครื่องอุปโภคบริโภคที่กักตุนหรือเก็บสะสมเอาไว้แต่ในสถานที่อื่นนอกเขตเทศบาลนครสงขลานั้นบางแห่งก็ได้รับความเดือดร้อนมากแต่บางครอบครัวนั้นก็ร่ำรวยในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ดังเช่น นายโกวิท กิรวิงศ์ ซึ่งเป็นผู้ค้าขายรายใหญ่ที่มีรายได้สูงมีการค้ากำไรจากเงินเยนซึ่งนำไปแลกเปลี่ยนที่ธนาคารในประเทศมาเลเซียทำให้ฐานะดีขึ้นมาก ทั้งนี้เนื่องจากการวางแผนและคาดการณ์เหตุการณ์ได้ถูกต้อง ทว่าบางรายก็ยากจนลงผสมผสานกันแต่ส่วนใหญ่นับว่าได้รับความยากลำบากถ้วนหน้าและพยายามที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการประกอบอาชีพในช่วงหลัง

สงครามโลกครั้งที่ 2 เพื่อสร้างความมั่นคงและสร้างสภาพเศรษฐกิจที่ดีให้กับครอบครัวของตนเองต่อไป

บทบาททางเศรษฐกิจของชาวไทยเชื้อสายจีนปัจจุบัน

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติลงสภาพสังคมและเศรษฐกิจอยู่ในภาวะตกต่ำ ค่าครองชีพเพิ่มสูงขึ้น ในขณะที่เงินบาทไร้ค่าอันเป็นผลมาจากภาวะเงินเฟ้ออย่างหนักในช่วงปลายสงคราม ความบอบช้ำและความเสียหายจากสงคราม ส่งผลต่อเสถียรภาพและความมั่นคงของรัฐบาลในระบอบประชาธิปไตยที่มีความอ่อนแออย่างมาก รัฐบาลพลเรือนได้ผลัดเปลี่ยนกันเข้ามาบริหารประเทศอยู่หลายชุดในช่วงระยะเวลาสั้นๆ ในช่วงเวลาดังกล่าวการขยายตัวของระบบคอมมิวนิสต์กำลังเป็นที่จับตามองจากคนทั้งโลก ในประเทศจีนพรรคคอมมิวนิสต์ได้รับการชื่นชมจากประชาชนพร้อมๆ กับความตกต่ำของรัฐบาลพรรคก๊กมินตั๋งที่เต็มไปด้วยการทุจริตคอร์รัปชัน ในส่วนที่ใกล้ชิดชายแดนสงขลาและประเทศไทย พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยซึ่งสมาชิกเป็นชาวจีนกลายเป็นองค์กรทางการเมืองที่มีบทบาททางการเมืองสูงสุดในมลายูด้วยบทบาทสำคัญในการต่อต้านญี่ปุ่น (อภิเชษฐ กาญจนดิฐ, 2548 : 74)

ในช่วงเวลาหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ดังกล่าวนี้เป็นเวลาที่ความรู้สึกของชาวจีนโพ้นทะเลกำลังชื่นชมกับจีนคอมมิวนิสต์อย่างเต็มที่ จากช่วงปลายปี พ.ศ. 2491 ถึงต้นปีพ.ศ. 2493 ชื่อเสียงและอำนาจขององค์กรจีนคอมมิวนิสต์ในหมู่ชาวจีนในประเทศไทยได้เพิ่มมากขึ้นจนถึงสมัยการกลับมาของจอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรีครั้งที่ 2 ชาวจีนในประเทศไทยถูกจับตามอง โดยเฉพาะในเรื่องการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับคอมมิวนิสต์โดยเฉพาะอย่างยิ่งชัยชนะของพรรคคอมมิวนิสต์ที่นำมาสู่การสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีนในปี พ.ศ. 2492

อย่างไรก็ตามนโยบายของรัฐบาลจอมพลป.ในยุคหลังสงครามนี้ได้ผ่อนคลายความเข้มงวดในเรื่องชาตินิยมลง ในทางเศรษฐกิจได้เปิดกว้างอีกสำหรับคนจีนซึ่งมีความจำเป็นอย่างมากที่รัฐบาลต้องอาศัยคนจีนในการฟื้นฟูเศรษฐกิจช่วงหลังสงคราม ส่วนในทางการเมืองและสังคมชาวจีนทั้งที่เป็นชาวไทยเชื้อสายจีน และชาวจีนโพ้นทะเลต่างถูกเหมารวมว่าเป็นพวกเดียวกันกับพรรคคอมมิวนิสต์ ทั้งที่ในความเป็นจริงคนจีนจำนวนมากไม่เข้าใจด้วยซ้ำว่าคอมมิวนิสต์คืออะไร จนกระทั่งในปีพ.ศ.2504รัฐบาลได้ประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ(The Nation Economic and Social Development Board : NESDB)

แม้ว่าสถานการณ์ทางการเมืองจะไม่เอื้อประโยชน์ให้แก่คนจีนเท่าใดนักแต่การค้าขายในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ของเมืองสงขลาได้ขยายตัวอย่างรวดเร็วจากยางพารา ดินบุกไปยังสาขาเศรษฐกิจใหม่ๆ เป็นต้นว่าการประมง และอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าขณะเดียวกันกิจการค้าก็ขยายตัวขึ้นอย่างรวดเร็วในอำเภอหาดใหญ่ อำเภอเมืองสงขลาและบริเวณชายแดน การขยายหน่วยงานสาขาของส่วนกลางมาตั้งที่สงขลามีส่วนช่วยให้เศรษฐกิจของสงขลาคึกคักและขยาย

ตัวอย่างรวดเร็วเช่นเดียวกับการหลั่งไหลเข้ามาของนักท่องเที่ยว ทำให้ธุรกิจเกี่ยวกับการบริการ โดยเฉพาะ โรงแรม ภัตตาคาร ห้องอาหาร และศูนย์การค้าเกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง ภาวะเช่นนี้ทำให้ จังหวัดสงขลาปัจจุบันกลายเป็นจังหวัดที่มีสภาพทางการเมือง สังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรม 2 รูปแบบซ้อนกันอยู่ คือสภาพทางสังคมแบบสมัยใหม่ที่มีชีวิตสะดวกสบายในตัวเมือง กับสภาพสังคมแบบเก่าที่ยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณีเก่า ๆ ซึ่งสืบทอดติดต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน (สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ “สงขลา, จังหวัด”, 2529 เล่ม 9 : 7584 – 7585)

นับตั้งแต่ปี 2504 ถึงปัจจุบัน เป็นเวลา กว่า 50 ปีที่มีการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อใช้เป็นกรอบ ในการระดมและจัดสรรทรัพยากรเศรษฐกิจ กำลังเงิน กำลังคนและระบบงานของรัฐมาบูรณะ ขยายกิจกรรมพื้นฐานที่จำเป็นต่อการสร้างระบบการผลิต การจำหน่ายและความเป็นอยู่ของ ประชาชน (ครุณี บุญภิบาล, 2532 : 1) สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้ชาวไทยเชื้อสายจีนได้ ปรับเปลี่ยนบทบาททางเศรษฐกิจของตนเองด้วยกิจกรรมหลากหลายรูปแบบซึ่งอาจสรุปได้ ดังต่อไปนี้

ด้านการค้าขาย

เป็นที่ยอมรับว่าปัจจัยลักษณะอย่างหนึ่งของชาวจีนคือความมีไหวพริบด้านการค้าและวิธีการ จัดการเชิงธุรกิจของชาวจีนที่ดำรงรกรากในภาคใต้จนพอมิทุนมีที่ทำกันก็จะเริ่มหาวิธีการเปลี่ยนจาก การขายแรงงานไปเป็นการใช้ภูมิปัญญาในการจัดการมากขึ้น มักจะเริ่มค้นขายปลีกตามความ เหมาะสมกับทุนที่สะสมไว้ได้ เช่น ขายของชำ ขายอาหาร ขายกาแฟ ในกรณีที่ไม่มีทำเลเพื่อตั้ง ร้านค้าขายจะใช้วิธีเร่ซื้อ เร่ขาย หรือเร่ให้บริการ เช่น เร่ซื้อขวดขายขวด เร่ซื้อเศษเหล็กเศษวัสดุ เหลือใช้ หรือวัสดุที่เสื่อมสภาพหรือหมดสภาพ เร่ซื้อไก่เป็น หมูเป็นตามหมู่บ้าน เร่รับจ้างซ่อม ฝ้า เร่บัดกรีเครื่องใช้ประเภทโลหะ เมื่อสะสมทุนได้เพิ่มมากขึ้นก็จะหันไปลงทุนทำกิจการที่ ก่อให้เกิดรายได้และมีผลกำไรมากขึ้น เช่น อาจย้ายภูมิลำเนาเข้าไปอยู่ในละแวกของชาวนาเพื่อเร่ รับซื้อข้าวเปลือกตามหมู่บ้าน ตามตลาดนัดเพื่อนำไปขายโรงสีหรือหาเช่าหาซื้อที่เพื่อเลี้ยงเป็ด ทำ ไช้เค็ม ทำไข่เยี่ยวม้า บางรายที่มีความรู้ความชำนาญพิเศษอันเนื่องมาจากค่อยทำค่อยรู้ก็จะเริ่ม ธุรกิจที่ตนเองถนัด เช่น ทำขนมเปียะขาย ทำเต้าเจี้ยว หรือเต้าหู้ยี้ขายปลีก แล้วขยายเป็นขายส่ง ตามลำดับ วิธีการเลือกธุรกิจการค้าที่เด่นชัดอย่างหนึ่งของคนจีนคือ “ อุบายบูรณาการภูมิปัญญา ” และ “ เทคโนโลยีชาวบ้าน ” ที่รู้และนำคิดดัดมาประสมประสานกับวัฒนธรรมพื้นบ้านของ ชาวใต้ เพื่อเพิ่มมูลค่าทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดเป็น “ภูมิปัญญาใหม่” ผลิตเป็นสินค้าตัวใหม่ตาม ความหลากหลายของวัฒนธรรมพื้นบ้านและความหลากหลายทางชีวภาพ เช่น คนจีนทำเอง วิธีการทำน้ำปลาแบบจีนมาใช้พัฒนาวิธีทำ “ น้ำเค็มปากไ” (น้ำปลาที่เกิดจากการหมักเค็มแล้ว ลอยอยู่ที่ปากไหหรืออ่างหมัก) ของชาวใต้ ทำให้ได้น้ำปลาจำนวนมากเปลี่ยนจากการผลิตเพื่อใช้ มาเป็นการผลิตเพื่อการค้าขาย(สุชาติ รัตนปราการ, 2528:36-37)

ชาวจีนที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในเกาะชอและพื้นที่ใกล้เคียงตัวเมืองสงขลานั้นได้นำเอาดินที่มีคุณสมบัติเหมาะสำหรับใช้ทำเครื่องปั้นดินเผามาใช้ทำกระเบื้องมุงหลังคา ทำอิฐก่อเสาะ ปูพื้น สำหรับก่อสร้างทำภาชนะประเภท โอ่ง อ่าง หม้อหุงต้ม และเครื่องมือเครื่องใช้อื่น ๆ จนทำให้เครื่องปั้นดินเผาจากโรงอิฐเตาอิฐที่ผลิตโดยคนจีนเมืองสงขลาเป็นที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย จนใน ร.ศ. 116 (พ.ศ. 2440) เมืองสงขลามีรายได้จากการขายเครื่องปั้นดินเผาเป็นมูลค่า 6,183 บาท (สุทธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ , 2544 :104)

บุญเกียติ รัตนเลิศ ซึ่งเป็นชาวจีนได้กล่าวไว้ว่า การเริ่มต้นค้าขายในชุมชนควรเริ่มทำสิ่งที่เป็นปัจจัยสี่ คือ วัสดุก่อสร้าง อาหาร เสื้อผ้า และยารักษาโรค เพราะเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับทุกคนและเป็นความจำเป็นที่ไม่สิ้นสุด มีอยู่ทุกฤดูกาล ลูกค้าจะเพิ่มขึ้นตามอัตราการขยายตัวของชุมชนทั้งยังสามารถจัดการตัวเองอย่างใกล้ชิดและตามขีดความสามารถของตนเองและอาจขยายกิจการอย่างค่อยเป็นค่อยไป สามารถใช้คนในครอบครัวเดียวกันและช่วยกันรับผิดชอบตามความถนัดและตามความเหมาะสม

กังสัแสง ศรีสวัสดิ์นุภาพ ได้กล่าวว่า หลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 สงบลง เห็นว่าบ้านเมืองพินาศย่อยยับจึงต้องพัฒนาอาชีพที่ตนเองทำอยู่ คือ การขายเครื่องซัง วัด ดวง และเห็นว่าการค้าเครื่องก่อสร้างเป็นเรื่องสำคัญและอนาคตแจ่มใสมาก จึงปรึกษาหุ้นส่วนและดำเนินกิจการโดยสั่งซื้อของมาจากปีนังซึ่งการขนส่งจะรวดเร็วกว่าการสั่งซื้อที่กรุงเทพมหานคร กังสัแสงจึงจัดตั้งร้านบำรุงรักษาที่สงขลาและหาดใหญ่ขึ้นเป็นร้านขายส่งเครื่องก่อสร้างแห่งแรกของเมืองหาดใหญ่ เป็นกิจการการค้าเครื่องก่อสร้างที่ใหญ่ที่สุดของภาคใต้ ต่อมาขยายกิจการขึ้นเป็นบริษัทกังสัแสงศรีสวัสดิ์ จำกัด และมีกิจการอื่น ๆ เช่น โรงแรมเอเซียหาดใหญ่และบริษัทกังสัแสงเครื่องมือเครื่องจักรกล เป็นต้น (สุทธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ , 2544 :112)

ในเขตเทศบาลนครสงขลาการค้าภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 นั้น การค้าของชาวจีนและชาวไทยเชื้อสายจีนมีทั้งการค้าส่งและการค้าปลีก โดยการค้าส่งมี 2 ประเภท คือ การค้าส่งต่างประเทศและการค้าส่งในประเทศ การค้าส่งต่างประเทศนั้นช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 พ่อค้าส่งออกได้ดำเนินกิจการในรูปของเจ้าของคนเดียวซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ด้านภาษาจีน มีเงินทุนเป็นของตนเอง มีความซื่อสัตย์ ขยัน อดทน และมีความสามารถในการประกอบธุรกิจการค้า ผู้ประกอบการชาวจีนหรือชาวไทยเชื้อสายจีนเหล่านี้มีสถานที่ประกอบการเป็นของตนเองหรืออาจจะเช่าร้านจากเอกชนหรือหน่วยงานของรัฐ ลักษณะสถานประกอบการจะอยู่ในรูปแบบของร้านค้า โกดังเก็บสินค้า และที่อยู่อาศัยอยู่ในบริเวณเดียวกัน จำแนกออกเป็น 3 แบบคือเรือนแถวแบบจีน เรือนแถวแบบไทยผสมจีนและเรือนห้องแถวที่สร้างด้วยสังกะสี สินค้าที่ส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ คือ สินค้าอุปโภคบริโภค เช่น ข้าวตากแห้ง เกลือ หมี่หุ้นตากแห้ง หัวหอม พริกแห้ง ปลาแห้ง และปลาสด สินค้าดังกล่าวมีแหล่งที่มาจากกรุงเทพมหานคร ภาคกลางและผลิตภายในเขตเทศบาลนครสงขลา โดยมีผู้บริโภคนครินค้าดังกล่าว คือพ่อค้าคนกลาง

จากประเทศมาเลเซีย การจัดการสถานที่ ทำเลที่ตั้งของสถานประกอบการนั้นอยู่ใกล้ตลาด ติดถนนใหญ่หรือไม่ไกลออกไปจากท่าเรือ เป็นต้น โดยผู้ประกอบการจะสรรหาผู้ร่วมงานจากบุคคลภายในครอบครัวและญาติมิตร เป็นต้น การประกอบกิจการการค้าส่งไปยังต่างประเทศนั้นในเขตเทศบาลนครสงขลา มีปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมวัฒนธรรมสนับสนุน กล่าวคือ สงขลาเป็นเมืองท่าและคนไทยนั้นไม่นิยมประกอบอาชีพค้าขายจึงเปิดโอกาสให้ชาวจีนหรือชาวไทยเชื้อสายจีนที่สนใจเรื่องการค้าขายเป็นเป็นช่องทางในการประกอบอาชีพ โดยมีการสะสมทุนเพื่อทำการค้า ดังที่ สมพงษ์ บุญสม (2550) และจรรยา รัตนเลิศ (2550) ได้กล่าวไว้ว่า คนจีนว่าคนจีนส่วนใหญ่อพยพมาสู่ประเทศไทยแบบ “ เลื้อยผืนหมอนใบ ” เริ่มทำงานเป็นกรรมกรรับจ้างและสะสมทุน ต่อจากนั้นก็ทำการค้าเล็ก ๆ น้อย ๆ ตามลำดับ ตลอดจนภาวะเศรษฐกิจหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่เอื้ออำนวยให้ผู้ประกอบการชาวจีนหรือชาวไทยเชื้อสายจีนมีความสามารถในการคาดการณ์ทางการค้าได้ถูกต้องและปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมที่ส่งเสริมให้ชาวจีนประกอบการค้าได้ประสบผลสำเร็จก็คือ การมีความรู้ความสามารถในด้านการค้า มีความขยันและอดทน เป็นต้น

การค้าส่งภายในประเทศนั้นผู้ประกอบการมักจะเป็นคนกลางที่เป็นพ่อค้าส่งและคนกลางที่เป็นตัวแทนจำหน่าย ผู้ประกอบการจะต้องมีความรู้ภาษาจีนและอังกฤษเพียงพอ ในด้านสถานประกอบการนั้นผู้ประกอบการอาจจะมีเป็นของตนเองหรือเช่าจากรัฐ ลักษณะของสถานประกอบการจะมีสำนักงานและที่อยู่อาศัยอยู่ในบริเวณเดียวกันแต่มีโกดังเก็บสินค้าแยกออกไป ในด้านของสินค้า สินค้าที่นำเข้ามาจำหน่ายในเขตเทศบาลนครสงขลา ได้แก่ สินค้าอุปโภคบริโภค เช่น ข้าวสาร เกลือ น้ำตาล เหล้า บุหรี่ นาฬิกา แวนดา เป็นต้น แต่สินค้าอุตสาหกรรมนั้นได้นำเข้ามาจากประเทศมาเลเซีย ซึ่งร้านค้าของผู้ประกอบการบางร้านก็จะมีสินค้าขายอย่างครบครัน เช่น ร้านอ่องเฮียบเซ่ง นอกจากนี้ยังมีแผงลอยและตลาดนัดที่เป็นสถานที่ขายสินค้าปลีกอีกด้วย (อรทัย สัตยสัมพันธ์สกุล ,2544 :187-195)

ปัจจุบันการค้าของชาวจีนหรือชาวไทยเชื้อสายจีนนั้นยังมีประกอบการอยู่ในเขตเทศบาลนครสงขลาแต่เป็นลักษณะร้านโชห่วยเล็ก ๆ แต่ร้านค้าที่มีขนาดใหญ่และขายสินค้าเครื่องอุปโภคบริโภคทั้งปลีกและส่งในประเทศที่มีราคาถูกและตั้งอยู่ในเขตเทศบาลนครสงขลา คือ ร้านลิวิวัฒน์ถาวร ซึ่งมีหลายสาขาและแยกไปตามตำบลต่าง ๆ เช่น ลิวิวัฒน์ถาวรสาขารถไฟ ตั้งอยู่ที่ 78-86 ถ.รถไฟ อ.เมือง จ.สงขลา หจก.ลิวิวัฒน์ถาวร ตั้งอยู่ที่ 104-108 ถ.เพชรคีรี อ.เมือง จ.สงขลา, ลิวิวัฒน์ชอบบั้ง ตั้งอยู่ที่ 118-122 ถ.เพชรคีรี อ.เมือง จ.สงขลา และ ลิวิวัฒน์มินิมาร์ค ตั้งอยู่ที่ 60-79-81 ถ.กาญจนวนิช ต.เขารูปช้าง อ.เมือง จ.สงขลา

จะเห็นได้ว่าผู้ประกอบการการค้าชาวจีนหรือชาวไทยเชื้อสายจีนในเขตเทศบาลนครสงขลา ส่วนใหญ่จะเป็นรายย่อยและที่มีรายใหญ่อยู่เพียงรายเดียวคือห้างหุ้นส่วนจำกัดลิวิวัฒน์ถาวร ส่วน

ผู้ประกอบการการค้าส่งไปต่างประเทศนั้นในเขตเทศบาลนครสงขลายังมีจำนวนไม่มากนัก (ดาแสงกระจ่าง, 2550)

ด้านการประมง

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 โครงสร้างทางเศรษฐกิจของภาคใต้เริ่มขยายตัวออกไปอย่างรวดเร็วในด้านอุตสาหกรรมการประมง โดยอุตสาหกรรมการประมงนั้นพัฒนาขยายตัวมาจากประมงพื้นบ้านและการทำโป๊ะของกลุ่มชนเชื้อสายจีนในรูปของกงสีไปสู่อุตสาหกรรมแบบใหม่ที่มีประสิทธิภาพในการจับปลาสูงขึ้น คือ อวนลากแผ่นตะเฆ่(สงบ สงเมือง, 2536 :249) ข้อความดังกล่าวสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของ รศ.วันเพ็ญ ปัญจสถิตกุล (2550) ที่ได้กล่าวว่า “ในสมัยโบราณมีการทำประมงโดยการทำโป๊ะ ทำโพงพาง โดยกิจการเหล่านี้อยู่ในรูปแบบของกงสีซึ่งชาวจีนหรือชาวไทยเชื้อสายจีนจะฝึกฝนบุตรหลานให้เข้าใจในกิจการของตนเองพร้อมทั้งแบ่งหน้าที่เล็ก ๆ น้อย ๆ ให้ช่วยดูแลช่วยกันทำงานเพื่อให้เกิดความชำนาญต่อไปในอนาคตโดยจะได้รับค่าแรงตอบแทนเสมอ ผู้ให้สัมภาษณ์ก็ได้รับการฝึกฝนในลักษณะดังกล่าวเช่นกัน ”

การปรับเปลี่ยนวิธีการทำประมงนี้ทำให้ธุรกิจประเภทนี้ขยายตัวอย่างรวดเร็วและเฟื่องฟูถึงขีดสูงสุดในช่วงสองทศวรรษแรกของพุทธศตวรรษที่ 26 และก่อให้เกิดอุตสาหกรรมต่อเนื่องเป็นลูกโซ่ คือ โรงงานน้ำแข็ง , ห้องเย็น , ปลาป่น , ปลากระป๋องและการส่งออกสัตว์น้ำ เป็นต้นผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีเชื้อสายจีน อุตสาหกรรมประมงเป็นตัวอย่างของอุตสาหกรรมที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติเกินขนาดและขาดการเอาใจใส่ดูแลจากรัฐที่ชัดเจนที่สุด เมื่อถึงต้นทศวรรษ 2520 ธุรกิจนี้และธุรกิจที่เกี่ยวข้องเริ่มประสบปัญหาต่าง ๆ มากมาย ตั้งแต่การจับสัตว์น้ำไม่คุ้มทุนเนื่องจากเทคโนโลยีที่ใช้ในการจับปลาก้าวหน้าจนเกิดภาวะการฉีกตัวของสัตว์น้ำธรรมชาติผลิตทดแทนไม่เพียงพอและมีการทำลายแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำอย่างรุนแรง ทำให้ชาวประมงส่วนใหญ่ต้องล้มเลิกกิจการหันไปทำธุรกิจอย่างอื่น ข้อความเหล่านี้สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของ นายพัฒน์ แสงกระจ่าง เขาได้กล่าวว่าได้ทราบถึงวิวัฒนาการของการประกอบอาชีพกิจการประมงมาตั้งแต่ในสมัยแรกเพราะชีวิตผูกพันอยู่กับการประมง จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2537 ได้หันมาทำกิจการประมงแทนการซ่อมไคนาโม การทำกิจการการประมงนั้นทุกอย่างต้องลงทุนในระดับสูงและที่ชาวประมงดำเนินธุรกิจมาได้จนถึงปัจจุบันด้วยอาศัย “ เครดิต ” และการไว้วางใจกันระหว่างเจ้าของร้านขายอุปกรณ์การประมง เจ้าของสถานบริการน้ำมัน โรงงานน้ำแข็ง เป็นต้น ชาวประมงที่ดำเนินกิจการอยู่นั้นไม่จำเป็นต้องใช้เงินสดเพียงแต่อยู่ในลักษณะการซื้อใหม่ จ่ายเก่า ตลอดเวลา ถ้าหากไม่เป็นเช่นนั้นชาวประมงก็จะประกอบกิจการไม่ได้ กล่าวคือ บางครั้งขาดทุนในการออกหาปลา แต่ก็จะต้องออกในคืนต่อไปจึงจำเป็นต้องใช้เครดิตหรือสินเชื่อไร้พันธะสัญญาในการนำเอาวัตถุดิบ เช่น น้ำมัน อุปกรณ์การประมงไปประกอบการก่อน ส่วนระบบการจ่ายเงินนั้นจะมีการคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ กล่าวคือ เมื่อหักต้นทุนแล้วเจ้าของกิจการก็จะได้รับประมาณ 55% และลูกจ้างหรือผู้ช่วยจะได้รับประมาณ 45% ซึ่งจะคิดปีละ 1

ครั้ง ในขณะเดียวกันเจ้าเก่าหรือผู้ประกอบการก็จะจ่ายเงินให้แก่ลูกจ้างเดือนละ 3,000 - 4,000 บาท หรือขึ้นอยู่กับผลประกอบการที่ได้ในแต่ละครั้งที่เรือเข้าเทียบท่าเพื่อขายผลผลิต เป็นต้น ซึ่งกิจการประมงนี้ไม่แน่นอนผลผลิตอาจจะได้เพิ่มหรือลดลงหรือเพิ่มขึ้นและต้องใช้ทุนในระดับสูงประกอบกับบางครั้งเมื่อออกไปหาปลาในทะเลแล้วเกิดขาดทุนทำให้ต้องไปกู้ยืมหนี้ในระบบมาใช้หมุนเวียน ประกอบกับในปัจจุบันทรัพยากรสัตว์น้ำในทะเลลดลงอย่างมาก ทำให้ผลประกอบการลดลงจนกระทั่งทำให้ผู้ประกอบการเรือประมงบางรายต้องล้มเลิกกิจการและขายอุปกรณ์การประมงทุกชนิดเพื่อนำเงินไปจ่ายหนี้สินที่ค้างชำระมานานเนื่องจากผลประกอบการที่ลดลงและขาดทุนอย่างต่อเนื่อง นายพัฒน์ นั้นส่วนตัวมีเรือประมงอยู่ประมาณ 4 ลำ ใช้ลูกจ้างชาวพม่าซึ่งเป็นแรงงานต่างชาติถูกกฎหมายที่มีราคาถูกทำให้จุกคั่งทุนสูงและผลประกอบการในปีที่ผ่านมาลดลงมากแต่ก็ยังไม่ทำให้ตนเองขาดทุนมากนัก และยังคงดำเนินกิจการมาได้จนถึงปัจจุบัน (พัฒน์ แสงกระจ่าง ,2550)

อย่างไรก็ตามแม้ว่าชาวประมงจะประสบปัญหาต่าง ๆ มากมายแต่เทศบาลนครสงขลา นั้นได้มีการส่งเสริมผู้ประกอบการประมงซึ่งมีทั้งชาวไทยและชาวไทยเชื้อสายจีนโดยการจัดเทศกาลอาหารทะเล โดยเทศบาลนครสงขลา ร่วมกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานภาคใต้เขต 1 และองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา จัดงานเทศกาลอาหารทะเลและอาหารพื้นบ้าน ครั้งที่ 3 ระหว่างวันที่ 24-31 พฤษภาคมนี้ ที่บริเวณสระบัว แหลมสมิหลา อ.เมือง เนื่องจากทำเลที่ตั้งจังหวัดสงขลาอยู่ติดทะเล มีอาชีพหลักอย่างหนึ่งคือการประมง ในแต่ละปีมีอาหารทะเลเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญ และส่งจำหน่ายทั่วโลกทั้งอาหารทะเลสดและอาหารทะเลแปรรูป การจัดเทศกาลอาหารทะเลในครั้งนี้เพื่อให้นักท่องเที่ยวและประชาชนผู้สนใจทั่วไปได้สัมผัสกับอาหารทะเลสดพร้อมกิจกรรมต่าง ๆ อีกมากมาย การจัดงานเทศกาลอาหารทะเลและอาหารพื้นบ้านจัดขึ้นเป็นครั้งที่ 3 ถือเป็นงานประจำปีของเทศบาลนครสงขลา โดยจะมีการออกร้านอาหารจานเด็ดของร้านอาหารขึ้นชื่อในจังหวัดสงขลา มีการนำอาหารทะเลสด ๆ ขึ้นจากเรือนำมาปรุงรับประทานหรือซื้อกลับบ้านในราคาต่ำกว่าท้องตลาด มีโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารมาเปิดโรงงานกันภายในงาน เปิดขึ้นตอนการแปรรูปอาหารทะเลจนกระทั่งวางจำหน่าย การทำขนมพื้นบ้านผลิตภัณฑ์ในชุมชน การแข่งขันกินอาหารทะเล และอื่น ๆ อีกมากมาย งานเทศกาลอาหารทะเลและอาหารพื้นบ้านนี้มีเงินสะพัดไม่น้อยกว่า 10 ถึง 20 ล้านบาท จะสามารถช่วยชาวประมงและผู้ประกอบการประมงทั้งชาวไทยและชาวไทยเชื้อสายจีนให้มีโอกาสขายสัตว์น้ำแปรรูปหรืออาหารทะเลของตนเองได้ในราคาสูงอีกด้วย

การทำสวนยางพารา

ยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจสำหรับประชากรในภาคใต้ เป็นสินค้าออกที่มีมูลค่าการส่งออกเป็นอันดับสองรองจากข้าวและในปัจจุบันยางพารามีมูลค่าการส่งออกมากที่สุด การทำสวนยางพาราตั้งแต่ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 ภาคใต้มีหลายรูปแบบ ทั้งในรูปแบบการลงทุนของภาคเอกชนขนาดใหญ่ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการลงทุนร่วมระหว่างนักธุรกิจขนาดใหญ่ในภาคใต้กับญาติพี่น้องหรือหุ้นส่วนผู้ประกอบการธุรกิจคนอื่น ๆ ในหัวเมืองมลายูการลงทุนในรูปแบบของหุ้นส่วนผู้ประกอบการธุรกิจคนอื่น ๆ ในหัวเมืองมลายู การลงทุนในรูปแบบของหุ้นส่วนรายย่อยระหว่างพี่น้องชาวไทยเชื้อสายจีนทั่วไปในภาคใต้และการลงทุนทำสวนยางพาราในรูปแบบกงสีระหว่างเจ้าของทุนทั้งที่เป็นผู้ประกอบการธุรกิจชาวจีนในภาคใต้หรือผู้ประกอบการธุรกิจชาวจีนจากมลายูกับแรงงานจีนในอัตราส่วนตามที่สัญญาไว้กับกงสีอีกทอดหนึ่ง พัฒนาการดังกล่าวทำให้การทำสวนยางในประเทศไทยตั้งแต่แรกเริ่มได้อาศัยทุนและแรงงานชาวจีนเป็นปัจจัยสำคัญ ขณะที่ชาวพื้นเมืองในภาคใต้อาจจะถูกจำกัดโอกาสทางอ้อมจากนโยบายของรัฐบาลไทยในยุคนั้น ให้ประกอบอาชีพหลักเพียงการทำนาและทำไร่เพียงเท่านั้น นอกจากนี้แล้วชาวพื้นเมืองส่วนใหญ่ซึ่งมีฐานะยากจนยังอยู่ในฐานะถูกจำกัดโอกาสทางเศรษฐกิจและยังไม่รู้จักการระดมทุนในรูปแบบของกงสีแบบชาวจีนอีกด้วย ผลพวงดังกล่าวจึงทำให้การประกอบอาชีพการทำสวนยางพาราในภาคใต้ของไทยส่วนใหญ่ตกอยู่ในกำมือของชาวไทยเชื้อสายจีน ทั้งในรูปแบบของเจ้าของทุนและแรงงานอย่างสมบูรณ์ตลอดมาจนถึงสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นอย่างน้อย และลูกหลานของชาวจีนต่อไปนี้จะกลายเป็นคนไทยในท้องถิ่นและจะกลายเป็นพลังสำคัญในการบุกเบิกการทำสวนยางพาราในภาคใต้ยุคหลังด้วย (ภูวคณ ทรงประเสริฐ ,2546:21-22)

สำหรับจังหวัดสงขลา ยางพาราทำรายได้หลักให้กับจังหวัดมาตั้งแต่ก่อนสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 อำเภอที่มีการทำสวนยางมากที่สุด คือ อำเภอหาดใหญ่ รองลงมาได้แก่ อำเภอสะเตกา อำเภอนาทวี อำเภอเทพา อำเภอรัตนภูมิ และ อำเภอจะนะ สวนยางพาราที่มีขนาดใหญ่ใน พ.ศ. 2468 คือ สวนยางพาราของนายซันปักจิ้น จินและในบังคับของสยาม ซึ่งตั้งอยู่ที่ตำบลท่าช้าง อำเภอหาดใหญ่ มีเนื้อที่จำนวน 3,000 ไร่ (กรมศิลปากร เอกสารรัชกาลที่ 6 กษ. 10/6 ,2468) แรงจูงใจให้ชาวจีนจากมลายู ปีนัง และสิงคโปร์ เข้ามาบุกเบิกทำสวนยางพาราในขณะนั้นก็คือราคายางพาราเพิ่มจากกิโลกรัมละ 1.29 บาท ในปี 2467 เป็นกิโลกรัมละ 2.26 บาท ในปี พ.ศ. 2463 (วิชิต กาพกาญจน์ ,2528:) การทำสวนยางพาราในอำเภอหาดใหญ่และอำเภออื่น ๆ ของจังหวัดสงขลาไม่ได้ผูกขาดเฉพาะชาวจีนเท่านั้น ชาวไทยซึ่งเป็นคนท้องถิ่นก็ได้ประกอบอาชีพนี้ด้วย แต่เป็นสวนยางขนาดเล็กซึ่งมีพื้นที่ปลูกรายละไม่มากนัก สวนยางพาราในจังหวัดสงขลาส่วนมากเป็นสวนยางที่มีขนาดเล็กแทบทั้งสิ้น ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติลง รัฐบาลได้สนับสนุนอาชีพการทำสวนยางพาราให้แพร่หลายและกว้างขวางออกไป โดยออกพระราชบัญญัติควบคุมยางฉบับที่ 3 ซึ่งมีสาระสำคัญว่าราษฎรในภาคใต้ที่มีสวนยางพาราอยู่ใน

ครอบครองให้ดำเนินการขออนุญาตให้ถูกต้องตามกฎหมาย ภายในระยะเวลา 6 เดือน ทำให้ชาวสวนยางมีความมั่นใจในการประกอบอาชีพของตนเองมากยิ่งขึ้น และเมื่อปริมาณการทำสวนยางเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในจังหวัดสงขลาและจังหวัดอื่น ๆ ในภาคใต้ รัฐบาลจึงจัดตั้งหน่วยงานขึ้นมาหน่วยหนึ่งในจังหวัดสงขลาในปี พ.ศ. 2492 คือ สถานีการยางคองหงส์ โดยตั้งขึ้นที่อำเภอหาดใหญ่ เพื่อการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับยางพาราว่ายางพาราพันธุ์ใดจะให้ผลดีที่สุดและจะได้ขยายพันธุ์ที่ดั้นนั้นออกไปสู่ชาวสวนยางให้มากขึ้น (วิชิต กาพกาญจน์ ,2528:238)

การตั้งสถานีการยางดังกล่าวมีอิทธิพลต่อการขยายพื้นที่ปลูกยางพาราเป็นอย่างยิ่งเพราะบริเวณที่รัฐบาลให้จัดตั้งสถานีการยางหรือแปลงเพาะขยายพันธุ์ยางนั้นส่วนใหญ่จะเป็นเขตพื้นที่ป่าอยู่ห่างไกลจากชุมชน ยังมีประชากรเข้าไปตั้งถิ่นฐานบางเบา การสร้างหน่วยงานของราชการในชนบทนั้นมีความสำคัญมาก ประชาชนเชื่อว่าบริเวณใดเป็นที่ตั้งของหน่วยงานราชการย่อมจะเป็นถิ่นที่เจริญในอนาคต เพราะมีเส้นทางคมนาคมเข้าถึงและประชาชนในท้องถิ่นต่าง ๆ โดยเฉพาะชาวนาในอำเภอหรือจังหวัดใกล้เคียงที่ไม่มีที่ดินหรือน้อยไม่พอทำกินจะพากันเข้าไปจับจองที่ดินตั้งหลักแหล่งทำไร่ ทำสวน ในพื้นที่ใกล้เคียงกับสถานีทดลองการยางหรือแปลงเพาะพันธุ์ยาง

เมื่อเกิดสงครามเกาหลีขึ้นในปลายเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2493 ราคายางพาราสูงขึ้นถึง กิโลกรัมละ 27 - 30 บาท จึงทำให้ชาวสวนยางหรือไม่ใช่ชาวสวนยางต่างก็พยายามแสวงหาที่ดินเพื่อเพาะปลูกยางกันทั่วไป พื้นที่การทำสวนยางจึงเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากจำนวนยางพาราก็มีจำนวนมากขึ้นไปด้วย เมื่ออาชีพยางพารากลายเป็นอาชีพที่สำคัญของจังหวัดสงขลาและชาวภาคใต้โดยทั่วไปแล้วนั้น รัฐบาลจึงได้วางโครงการพัฒนาอาชีพการทำสวนยางในภาคใต้ให้เจริญก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น โดยได้ร่วมกับคณะกรรมการโครงการช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการแห่งสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีนาย Austin F . Flegel เป็นหัวหน้า ทำการสำรวจสวนยางและโรงงานอุตสาหกรรมยางในจังหวัดสงขลาและในภาคใต้ ดังนั้นในปี พ.ศ. 2496 องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติจึงได้เข้ามาช่วยเหลือในการจัดตั้งโรงงานตัวอย่างสำหรับการผลิตยางขึ้นที่จังหวัดสงขลา (ครุณี บุญภิบาล ,2532:48)

ในเขตเทศบาลนครสงขลาที่มีชาวจีนหรือชาวไทยเชื้อสายจีนหลายรายที่มีถิ่นฐานพำนักอยู่ในเมือง แต่มีธุรกิจการทำสวนยางพารา ณ อำเภออื่น ซึ่งอยู่ในลักษณะของเจ้าแ่หรือเจ้าของกิจการและจ้างกรรมกรหรือผู้ใช้แรงงานในการกรีดยาง ดังที่ พันจำเอนพิเศษเลิศชัย แววรรณจิตร(2550)ได้กล่าวว่า “ ตนเองเพิ่งเริ่มกิจการสวนยางพาราได้ในเวลาสั้นแต่ทราบดีว่าการทำสวนยางต้องใช้ทุนในการดำเนินการสูง เริ่มจากการซื้อที่ดิน ซึ่งที่ดินในปัจจุบันก็มีราคาอยู่ในระดับสูง กล่าวคือ ราคาประมาณไร่ละ 30,000 - 300,000 บาทขึ้นไป ซึ่งถ้าหากที่ดินนั้นอยู่ในทำเลที่ดีหรือติดถนนลาดยางที่มีการคมนาคมขนส่งสะดวกราคาของที่ดินจะมีระดับสูงขึ้นตามสภาพแวดล้อม จากนั้นเมื่อเตรียมที่ดินเรียบร้อยแล้วก็จะอยู่ในขั้นตอนของการเตรียมกล้ายาง ซึ่งกล้ายางที่ชื่อนั้นมีราคาต้นละ 12 บาท เมื่อนำไปปลูกนั้นจะต้องขุดหลุม เตรียมปุ๋ยรองกัน

หลุม เตรียมยารักษาโรคของคันยางผสมลงไปเพื่อรักษาอายุของคันกล้วย ป้องกันวัชพืชและศัตรูพืชรบกวนและเมื่อนำยางไปปลูกจะต้องดูแลรักษาอย่างดี ในระยะเวลา 3 - 4 ปีแรก โดยการใส่ปุ๋ยเพื่อเพิ่มความแข็งแรงของลำต้นยางและบำรุงน้ำยาง เมื่อกล้วยมีอายุพอเพียงต่อการกรีดเพื่อนำน้ำยางไปขาย การเปิดหน้ายางหรือการกรีดยางในครั้งแรกนั้นจะต้องระมัดระวังไม่ให้หน้ายางเสียรูปทรงหรือแผลในการกรีดลึกเกินไป เพราะจะทำให้หน้ายางไม่สวยงามมีผลต่อลำต้นในอนาคต การกรีดยางนั้นจะทำกันในช่วงเวลาที่เที่ยงคืนหรือ 24.00 นาฬิกาเป็นต้นไปจนกระทั่งถึงเวลาเช้าจากนั้นก็จะเป็นขั้นตอนการนำน้ำยางหรือนำผลผลิตไปขายซึ่งบางครั้งอาจจะนำน้ำยางเหล่านี้ไปผลิตเป็นยางแผ่นซึ่งจะมีราคาสูงกว่าการขายน้ำยางปกติแต่ในการจ้างแรงงานเพื่อกรีดยางนั้นจะมีการแบ่งราคาค่าแรงเป็นระบบเปอร์เซ็นต์โดยเจ้าของสวนได้ประมาณ 55 % แรงงานจ้างจะได้รับส่วนแบ่งรายได้ประมาณ 45 % ในช่วงปีแรกของการกรีดยางนั้นแรงงานจ้างจะเรียกเรื่องค่าแรงงานในราคาสูงโดยมีสัดส่วนแบ่งปันกันอยู่ที่ระดับ 60% : 40% โดยเจ้าของสวนยางพาราจะได้ส่วนแบ่งเพียงปีละ 40% เท่านั้นเนื่องจากการกรีดยางในช่วงปีแรกเป็นช่วงที่ต้องมีความละเอียดและระมัดระวังในการกรีดมาก แรงงานจ้างจึงจำเป็นต้องเรียกเรื่องค่าแรงในระดับสูง ซึ่งราคา 60 % ที่แรงงานจ้างเหล่านี้ได้รับนั้นจะไม่รวมค่ายาปราบศัตรูพืชและค่าปุ๋ยที่เจ้าของกิจการจะต้องเป็นผู้จ่ายค่าใช้จ่ายเหล่านั้นด้วยตนเองนับเป็นค่าใช้จ่ายที่สูงมาก แต่การปลูกยางพารานั้นมีความเสี่ยงที่คุ้มค่าแก่การลงทุนเพราะได้ผลผลิตในระยะยาวและต้นยางพาราที่เสื่อมสภาพแล้วก็สามารถตัดและนำไปขายเป็นไม้ยางพาราเพื่อนำไปแปรรูปเป็นอุปกรณ์ตกแต่งบ้านหรือเครื่องเรือนต่าง ๆ ได้ในโอกาสต่อไป ซึ่งข้อความเหล่านี้สอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนางอัญชลี (2550) ที่ได้กล่าวว่า “ การทำสวนยางพารานั้นเปรียบเสมือนการเลี้ยงทารกคนหนึ่งให้เติบโตได้อย่างสวยงาม สวนยางพาราก็เช่นกันต้องดูแลรักษาเอาใจใส่เป็นอย่างดี ซึ่งนางอัญชลีในปัจจุบันประกอบอาชีพผู้ช่วยพยาบาล ณ โรงงานจิตรเวชสงขลา มีธุรกิจส่วนตัวคือสวนยางพาราและร้านจำหน่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่แถบย่านวชิรา นางอัญชลีกล่าวว่าตนเองและสามีนั้นทำกิจการสวนยางพารามาเป็นระยะเวลาประมาณ 10 ปี การทำสวนยางพารานั้นมีจุดคุ้มทุนสูง ราคาของยางพารานั้นขึ้นหรือลงตามกลไกตลาด ปัจจุบันยางพารามีราคาสูงกว่าปีที่ผ่านมาจึงสร้างกำไรให้กับตนเองและครอบครัวในระดับสูง แต่ค่าแรงงานจ้างก็อยู่ในระดับสูงเช่นกัน มีการแบ่งกันอย่างชัดเจน ซึ่งรายของนางอัญชลีนั้นจะแบ่งกันโดยสัดส่วนประมาณ 50 % : 50 % ในระยะแรก แต่ต่อมาในช่วงหลังแบ่งออกเป็น 55% : 45% เพื่อความคุ้มทุนของเจ้าของกิจการ เพราะจะต้องรับผิชอบค่ายาปราบศัตรูพืชและปุ๋ยเคมีที่นำมาใส่เพื่อบำรุงต้นยางอีกด้วย

ข้อมูลที่พ้นจำเอกลักษณ์ แววรรณจิตร และนางอัญชลี สุรินทร์วงศ์ ได้ให้สัมภาษณ์นั้นสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของ นางวันนิ เชื้ออ้น จำเอกกำจร สุขภิณูญ์และนายศราวุธ ดารายนต์ (2550)ซึ่งนำมากล่าวสรุปได้ดังนี้ สวนยางพาราเป็นสิ่งที่ให้ผลตอบแทนระยะยาวแต่จะต้องลงทุนในระดับสูงในช่วงแรกเช่นกัน และจะต้องเสียค่าแรงงานจ้างในราคาสูง อาชีพการทำสวน

ยางเหล่านี้จึงมักจะเป็นอาชีพเสริมของชาวไทย ชาวจีน หรือชาวไทยเชื้อสายจีนในเขตเทศบาลนครสงขลาเท่านั้น เนื่องจากผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่านมีงานประจำรองรับในปัจจุบัน

อาจกล่าวได้ว่าอาชีพการทำสวนยางพาราของชาวไทยเชื้อสายจีนที่มีการทำธุรกิจสวนยางในพื้นที่ชนบทของจังหวัดสงขลาหรือจังหวัดใกล้เคียงนั้นช่วยให้มีการกระจายรายได้ของประชากรในจังหวัดสงขลาดีกว่าอาชีพใด ๆ เพราะมีผู้ที่เข้ามาเกี่ยวข้องมาก เช่น เจ้าของสวนยาง พ่อค้ายางทุกระดับ เจ้าของโรงงานแปรรูปยาง ลูกจ้างหรือแรงงานจ้างทั้งในสวนยางในบริษัทส่งยางออกและในโรงงานแปรรูปยาง ผู้ผลิตอุปกรณ์ในการผลิตยาง ผู้บริการในการขนส่งยาง เป็นการสร้างงานให้แก่สังคม เมื่อประชาชนมีงานทำ มีเงินจับจ่ายใช้สอย โจรผู้ร้ายที่เคยชุกชุมก็ลดน้อยลงไป ทำให้สังคมเกิดความสงบสุขและเมื่ออาชีพการทำสวนยางพารามีรายได้สูงก็ยอมทำให้อำนาจในการซื้อสูงตามไปด้วย สินค้าเครื่องอุปโภคบริโภคจำหน่ายได้คล่อง การบริการในรูปแบบต่าง ๆ ก็มีมากขึ้นเช่นเดียวกัน ทำให้ผู้ประกอบการอาชีพอื่น ๆ มีโอกาสมีรายได้เพิ่มขึ้นทั่วไปด้วย และได้ก่อให้เกิดการค้าและระบบเศรษฐกิจแบบเงินตราที่เจริญมากขึ้น ทำให้เศรษฐกิจของจังหวัดสงขลาโดยรวมมีความเจริญรุ่งเรืองอย่างมาก

อุตสาหกรรม

ศูนย์พัฒนาภาคใต้ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้กล่าวถึงอุตสาหกรรมในภาคใต้ไว้ว่า การตั้งโรงงานอุตสาหกรรมของภาคกระจายอยู่ตามลักษณะพื้นที่และแหล่งวัตถุดิบ ประมาณร้อยละ 85 ของโรงงานทั้งหมดตั้งอยู่ด้านตะวันออกของชายฝั่งทะเลอ่าวไทย ซึ่งเป็นแหล่งเพาะปลูกยางพารา ปลูกข้าว มะพร้าว และการทำประมงที่สำคัญของภาค โรงงานที่สำคัญ ๆ ได้แก่ โรงงานอุตสาหกรรมจากผลิตภัณฑ์ยางพารา ผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ อุตสาหกรรมน้ำมันพืช ส่วนด้านตะวันตกในแถบฝั่งทะเลอันดามัน มีโรงงานตั้งอยู่เพียงร้อยละ 15 โรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่คือ อุตสาหกรรมการผลิตยางพารา โรงเลื่อย โรงงานปลาป่น กิจกรรมเผาถ่าน เป็นต้น ซึ่งเจ้าของกิจการส่วนใหญ่เป็นชาวจีนหรือชาวไทยเชื้อสายจีนในเขตเทศบาลนครสงขลาที่เช่นกันมีโรงงานอุตสาหกรรมที่สำคัญสามารถแยกประเภทออกดังต่อไปนี้

1. อุตสาหกรรมการผลิตยางพารา

อุตสาหกรรมการผลิตยางพารานั้นการลงทุนส่วนใหญ่เป็นการผลิตยางพาราแผ่นรมควัน รองลงมาเป็นยางแท่ง น้ำยางข้น และเศษยางตามลำดับ กิจกรรมอุตสาหกรรม ผลิตภัณฑ์ยางพาราส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ในอำเภอหาดใหญ่ ในเขตเทศบาลนครสงขลาที่มีชาวไทยเชื้อสายจีนที่เป็นผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับยางพาราเช่นกันแต่อยู่ในลักษณะของพ่อค้าคนกลางมิได้ทำการผลิตยางพาราด้วยตนเอง ส่วนใหญ่บริษัทหรือโรงงานอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับยางพารานั้นจะอยู่แถบอำเภอหาดใหญ่ อำเภอจะนะ เป็นต้น เช่น บริษัทเข้าเทอร์น พาราจูด จำกัด เป็นกิจการหนึ่งของชาวไทยเชื้อสายจีนตระกูลงานทวี ซึ่งเป็นผู้ผลิตและส่งออกผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์จากไม้

ยางพารา (สภาอุตสาหกรรมจังหวัดสงขลา, 2547:37) สำหรับระบบการซื้อขายเป็นการซื้อขายล่วงหน้า 5 - 6 เดือน สำหรับผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมนั้นจะมีการสั่งซื้อโดยตรงจากผู้ซื้อมายังโรงงานผลิตถึงประมาณร้อยละ 70 ส่วนที่เหลือเป็นการซื้อขายกันตามวิธีการซื้อขายโดยทั่วไป

2. อุตสาหกรรมอาหารทะเลแช่แข็งและอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋อง

อุตสาหกรรมอาหารทะเลแช่แข็งและอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องนั้นตั้งกระจายอยู่ตามแหล่งที่มีการทำการประมงสำคัญๆ เช่น ในเขตเทศบาลนครสงขลามีท่าเรือต่าง ๆ ที่ทำการการขนส่งอาหารทะเลและมีโรงงานอุตสาหกรรมที่สำคัญคือ โรงงานคิงฟิชเชอร์ จำกัด สาขาสงขลา ซึ่งนางมลวิทย์ เทพหนู (2550) ได้กล่าวว่า “ โรงงานคิงฟิชเชอร์นี้ เป็นโรงงานอุตสาหกรรมที่ได้มาตรฐาน มีระบบรักษาความสะอาดที่ดี อาหารทุกอย่างจะผ่านการฆ่าเชื้อด้วยกรรมวิธีทางวิทยาศาสตร์ระบบอุตสาหกรรม ทำให้ได้อาหารที่ใหม่ สด และ สะอาด ส่งตรงถึงมือผู้บริโภคเสมอ ” ข้อความเหล่านี้สอดคล้องกับข้อมูลการให้สัมภาษณ์ของ นางดวงจันทร์ ประแก้ว (2550) ซึ่งทำงานอยู่ที่โรงงานอุตสาหกรรมบริษัททรอปิคอลแคลนนิ่ง ตั้งอยู่ที่ 1/1 ม. ต. หุ้งใหญ่ อ. หาดใหญ่ จ.สงขลา มีนาย ไพฑูรย์ ก่อเกียรติพิทักษ์ เป็นเจ้าของธุรกิจ นางดวงจันทร์ กล่าวว่า “ โรงงานอุตสาหกรรมที่ตนเองทำงานนั้นเป็นโรงงานอุตสาหกรรมผลิตอาหารทะเลบรรจุกระป๋อง จะต้องรักษาความสะอาดมากเพราะส่งออกขายยังต่างประเทศด้วย และอาหารเหล่านี้เป็นอาหารที่มีความปลอดภัยสูง และมีราคาแพง อาหารทะเลแช่แข็งหรืออาหารทะเลกระป๋องที่ผลิตขายในประเทศไทยจะมีคุณภาพแตกต่างกับอาหารทะเลที่ผลิตเพื่อส่งออกขายยังต่างประเทศและราคาแตกต่างกันมาก ”

3. อุตสาหกรรมปลาป่น

การผลิตปลาป่นมีความสำคัญโดยตรงกับการประมง กล่าวคือ ปีใดจับสัตว์น้ำได้มาก การผลิตปลาป่นก็ขยายตัวมากขึ้นด้วย ตรงข้ามกับปีใดที่จับสัตว์น้ำได้ลดลง ภาวการณ์ผลิตปลาป่นก็จะซบเซาตามไปด้วย ทั้งนี้เพราะปลาแปดเป็นปลาที่จับได้ส่วนใหญ่ของการประมงในเขตเทศบาลนครสงขลา ผลผลิตที่ได้จัดจำหน่ายให้ผู้ซื้อรายใหญ่เพียงไม่กี่ราย เช่นบริษัทแมนเอ โพรสเซน ฟูดส์ จำกัด ตั้งอยู่ที่ 3/2 หมู่ 7 ถ. แก้วเส้ง-จะนะ ต. เขารูปช้าง อ.เมือง จ. สงขลา ซึ่งมีนายมานะ ศรีพิทักษ์ เป็นเจ้าของธุรกิจ ผลิตและจำหน่ายเนื้อปลาบดแช่แข็ง ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากเนื้อปลา และหมึกแช่แข็ง เป็นต้น บริษัทอุตสาหกรรมปลาป่นแปซิฟิก จำกัด ตั้งอยู่ที่ 50 ม.7 ถ. แก้วเส้ง - จะนะ ต. เขารูปช้าง อ.เมือง จ. สงขลา มีนายทวี ปิยะพัฒนา เป็นเจ้าของธุรกิจ ผลิตและจำหน่ายปลาป่น เป็นต้น บริษัทสงขลามารีนโปรดักส์ จำกัด ตั้งอยู่ที่ 143/1 ถ. วิเชียรชม ต. บ่อทราย อ.เมือง จ. สงขลา มีนายสุวิทย์ ดันรัตนกร เป็นเจ้าของธุรกิจ ผลิตปลาป่น , บริษัท ซี ซี โพรเซน ซีฟู้ด จำกัด ตั้งอยู่ที่ 18 ถนนไทรบุรี ซ . 27 ต. บ่อทราย อ.เมือง จ. สงขลา มีนายธนาศักดิ์ กิจรุ่งโรจน์ เป็นเจ้าของธุรกิจ ผลิตและจำหน่ายสัตว์น้ำแช่แข็ง รวมทั้ง

ปลาป่นด้วย(สภาอุตสาหกรรมจังหวัดสงขลา,2547:36-51) ข้อมูลเหล่านี้สอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของนายชาญชัย แสงฤๅ (2550) ซึ่งเป็นชาวไทยเชื้อสายจีนที่ทำงานอยู่ในบริษัท ซี ซี โฟรเซน ซีฟู้ด เขากล่าวว่า “ อุตสาหกรรมปลาป่นในเขตเทศบาลนครสงขลามีเป็นจำนวนน้อย แต่อุตสาหกรรมรายใหญ่ที่ผลิตและจำหน่ายอาหารทะเลนั้นมีไม่มากนัก โดยเฉพาะอุตสาหกรรมปลาป่นมีน้อยมาก แต่จะอยู่ในอำเภออื่น ๆ ของ จังหวัดสงขลาเป็นจำนวนมาก ”

จะเห็นได้ว่าผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมทั้งในเขตเทศบาลนครสงขลาและในอำเภออื่น ๆ ของจังหวัดสงขลานั้นส่วนใหญ่เป็นชาวไทยเชื้อสายจีน ตรงกับความเชื่อของชาวจีนที่ว่าชาวจีนจะเลือกประกอบอาชีพที่เหมาะสมสภาพแวดล้อมที่ตนเองตั้งถิ่นฐานอาศัยอยู่เพื่อความเจริญก้าวหน้าและก้าวขึ้นไปสู่การเป็นผู้มีอันจะกินหรือร่ำรวยต่อไปในอนาคต เห็นได้ชัดเจนจากชาวจีนกลุ่มอื่น ๆ ในจังหวัดสงขลาที่เลือกประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและความรู้ความสามารถของตนเองเพื่อความสำเร็จในอนาคต

ตารางรายชื่อโรงงานอุตสาหกรรมปลาป่นของตระกูลจีนในอำเภอเมืองสงขลา

ชื่อโรงงานปลาป่น	ที่ตั้ง	โทรศัพท์
หจก.อุตสาหกรรมปลาป่นการทักษิณ	83/3 ม.3 ต.เขารูปช้าง อ.เมือง	0-7431-1102
หจก.โรงงานปลาป่นพัฒนาเจริญ สงขลา	25/1 ม.7 ต.เขารูปช้าง อ.เมือง	0-7431-1507
บจก.อุตสาหกรรมปลาป่นแปซิฟิก	50 ถ.เก้าเส้ง-จะนะ ม.7 ต.เขารูปช้าง อ.เมือง	0-7432-3441
บจก.กัณฑ์ธนาพร	เรือไทยทานิกทะเลเบียน 4292-00215 ต.เขารูป ช้าง อ.เมือง (ผลิตบนเรือ)	
นายสุธี โมรินทร์	13/1 ถ.สาธิตประโชชน์ ม.9 ต.ทุ่งหวัด อ. เมือง	
บจก.สงขลาอุตสาหกรรมปลาป่น	52 ถ.สาธิตประโชชน์ ม.7 ต.เขารูปช้าง อ. เมือง	0-7433-6307
บจก.แสงเจริญวัฒนาการประมง	68 ถ.สาธิตประโชชน์ ม.7 ต.เขารูปช้าง อ. เมือง	0-7432-1081-2
บจก.อภิทุนคอร์ปอเรชั่น	191 ถ.ริมทะเล ม.8 ต.เกาะแก้ว อ.เมือง	
บมจ.ทรอปิคอลแคนนิ่ง (ประเทศไทย)	1/1 ถ.กาญจนวนิช ม.2 ต.ทุ่งใหญ่ อ.เมือง	0-7427-3600

การสร้างเครือข่ายธุรกิจของชาวไทยเชื้อสายจีน

การสร้างเครือข่ายทางธุรกิจของชาวจีนนั้นมีอยู่ 3 ประการสำคัญ คือ การแต่งงาน การร่วมทุนหรือการผนึกกำลังกันลงทุน และการรวมกลุ่มหรือพลังขององค์กรเอกชน เป็นต้น ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การแต่งงาน

อุปายการผนึกกำลังเพื่อการร่วมทุนระยะยาวของชาวจีนอย่างหนึ่งคือ “ การผูกคอง ” เสริมสาแทรกให้มั่นคงขึ้นหรือการสร้างเครือข่ายทางเศรษฐกิจโดยการให้บุตรหลานของตนแต่งงานกับบุตรหลานของผู้ที่จะร่วมกันทำธุรกิจการค้าหรือมาเสริมฐานทางเศรษฐกิจและสังคมเพื่อให้ความเข้มแข็งหรือใกล้ชิดกันและมีพลังยิ่ง ๆ ขึ้นด้วยกัน สิ่งเหล่านี้จึงเป็นเกณฑ์ที่สำคัญในการสรรหาสายสกุลที่มีฐานะมั่นคงมาแต่งงานเป็นเชยเป็นสะใภ้เห็นได้จากสาแทรกสายสกุล “ รัตนปราการ ” ซึ่งเกี่ยวข้องกับ สกุลหงพฤกษ์ , สกุลสาครินทร์ , สกุลรัตนสาร, สกุลประธานราษฎร์นิก , สกุลเงาะธรรมสาร , สกุลดุยพันธ์ , สกุลจิโรภาส , สกุลเสนียวงศ์ ณ อยุธยา ฯลฯ (สุชาติ รัตนปราการ, 2528) ซึ่ง นายสุชาติ รัตนปราการ ผู้อาวุโสคนหนึ่ง在这一ตระกูลนี้พยายามดักย้าให้ทุกคนในสายสกุลรุ่นลูกหลานรู้จักและผูกพันต่อกันโดยใช้ความอดสาหะพยายามสอบถามญาติผู้ใหญ่และอาศัยความอดทนสืบเสาะด้วยตนเองโดยการสืบสาว พุดคุยบ้าง จากหลักฐานที่จารึกบนแผ่นดินหลุมฝังศพบ้าง ใช้เวลารวบรวมข้อมูลอยู่ถึง 35 ปี จึงสามารถเขียนผังแสดงความสัมพันธ์ของสายสกุลรัตนปราการทิ้งไว้ให้เป็นมรดกของคนในตระกูลรัตนปราการและสกุลจิโรภาสได้ จากนั้นได้พิมพ์เผยแพร่ในงานพระราชทานเพลิงศพของ นายสุชาติ รัตนปราการ เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2528 ทายาทที่นำมาจัดพิมพ์กล่าวถึงเจตนารมณ์ไว้ว่า “ คุณป้าได้มีความมานะพยายามสืบเสาะค้นหารายชื่อและความเกี่ยวพันของคนในสกุลโดยบันทึกไว้เป็นหลักฐานในบุคคลชั้นลูกชั้นหลาน ฯลฯ และญาติที่เกี่ยวข้องสืบสายโลหิตมาลำดับญาติกันลูกจะได้เป็นที่พึ่งพาอาศัยกันในการต้องการและจะได้สนิทสนมกันเอง ไม่ทอดทิ้งกันแม้ว่าจะพึ่งพาอาศัยกันไม่ได้แต่ก็จะไม่คิดร้ายต่อกันเพราะโบราณท่านได้กล่าวไว้ว่าสาเลือนนั้นยอมเหนือกว่าสาบว ” (สุทริวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, 2544: 113) การสืบสาวและการจัดทำแผนแสดงสายสกุลเป็นวัฒนธรรมของชาวจีนที่ถือปฏิบัติกันมาอย่างช้านานและยังนิยมทำกันอยู่ในภาคใต้ เช่น ในเขตเทศบาลนครสงขลาที่ รศ. วันเพ็ญ ปัญจสถิตกุล (2550) ได้ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า “ การสร้างเครือข่ายทางเศรษฐกิจของชาวจีนหรือชาวไทยเชื้อสายจีนนั้นจะเน้นการแต่งงานหรือการร่วมทุนในบรรดาเพื่อนสนิทหรือญาติมิตรกรณีแรก คือ การแต่งงาน ชาวจีนหรือชาวไทยเชื้อสายจีนนั้นจะนิยมแต่งงานกับชาวจีนด้วยกันเสมอ เพราะคิดว่าตระกูลของชาวจีนด้วยกันนั้นจะสามารถต่อยอดทางด้านเศรษฐกิจหรือการประกอบธุรกิจต่าง ๆ อีกทั้งการแต่งงานกับชาวจีนหรือชาวไทยเชื้อสายจีนด้วยกันนั้นแม้ว่าสองตระกูลนั้นจะไม่มีทรัพย์สินสมบัติอะไรเลยแต่ก็สามารถจะร่วมกันสร้างขึ้นมาได้อย่างรวดเร็วเพื่อรักษาไว้ให้ลูกหลานที่เกิดขึ้นมาในตระกูลต่อไป เหตุผลที่ชาวจีนไม่นิยมแต่งงานกับครอบครัวคนไทย

เพราะเชื่อว่า เขย สะใภ้ไทยไม่ทราบเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณี ธรรมเนียมปฏิบัติของชาวจีน ไม่สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสนิทใจและเหตุผลที่สำคัญมากที่ชาวจีนหรือชาวไทยเชื้อสายจีนไม่นิยมเขยหรือสะใภ้ไทยเพราะยังมีความเชื่อเดิมที่ยึดติดกันมาในรุ่น ปู่ ย่า ตา ยาย หรือบรรพบุรุษว่า คนไทยมีนิสัยเกียจคร้านและเชื่องช้าไม่เหมาะสมที่จะเข้าร่วมตระกูลเพราะบางครั้งนอกจากจะไม่ช่วยเหลือในเรื่องของการพัฒนากิจการแล้วยังสร้างความแตกแยกหรือความตกต่ำให้กับกิจการและครอบครัวด้วย ”

อย่างไรก็ตามสิ่งเหล่านี้ อาจจะเป็นความเชื่อที่ยึดถือปฏิบัติกันมาตั้งแต่ในสมัยโบราณ ปัจจุบันความเชื่อและค่านิยมเหล่านั้นเริ่มลดลงและชาวจีนหรือชาวไทยเชื้อสายจีนก็หันมาแต่งงานกับชาวไทยมากขึ้น (ในกรณีที่ตระกูลชาวไทยนั้นมีตำแหน่ง อำนาจ และบารมี จะช่วยส่งเสริมกันให้เจริญได้อย่างรวดเร็ว)

กรณีสำคัญอีกกรณีหนึ่งก็คือ การร่วมทุนทำธุรกิจระหว่างญาติพี่น้องและมิตรสหาย กรณีนี้ชาวจีนหรือชาวไทยเชื้อสายจีนก็จะระมัดระวังเช่นกันเพราะเชื่อว่าการร่วมทุนนั้นจะทำให้ทุนทรัพย์ที่มีอยู่นั้นมีจำนวนมากขึ้นหรือเพิ่มพูนขึ้นจึงจำเป็นที่จะต้องเลือกสรรหรือสรรหาผู้ร่วมทุนอย่างดีโดยการตรวจสอบประวัติความเป็นมา อุปนิสัยและความมั่นคงของตระกูลหรือฐานะปัจจุบัน สังเกตได้ชัดเจนว่าชาวจีนหรือชาวไทยเชื้อสายจีนไม่นิยมร่วมทุนกับชาวไทยอีกเช่นกัน แต่ชาวจีนกับชาวจีนส่วนใหญ่จะร่วมทุนกันเมื่อกิจการของตนเป็นปึกแผ่นมั่นคงแล้วเพื่อทำให้อุทิศใจมั่นทั้งเจริญเติบโตไปได้ในระดับนานาชาติประเทศ

2. การร่วมทุนหรือการผนึกกำลังกันลงทุน

คนจีนมีอุปนิสัยในการร่วมทุนร่วมกำลังกันเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจในการผลิตและการจัดการที่เหนือกำลังความสามารถของตนเพื่อรุกทาบไปสู่ธุรกิจขนาดใหญ่และสกัดกั้นการมีคู่แข่งโดยวิธีการผูกมิตรร่วมกันเป็นหุ้นส่วนหรือร่วมกันเป็นเครือข่าย วิธีการเช่นนี้นอกจากจะแก้ปัญหาเรื่องแหล่งทุนแล้วยังสามารถผนึกผู้รู้ ผู้มีความสามารถเฉพาะทางมาเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ครอบคลุมไม่ต้องเสี่ยงจ้างผู้ชำนาญการที่อาจปลิกตัวไปเป็นคู่แข่งในอนาคตแต่ก็ต้องใช้เวลาอ่านใจกันนานและยากมากเพราะวงการธุรกิจแตกต่างกับวงการการเมือง กังส้งแสง ศรีสวัสดิ์นุกาพ กล่าวไว้ว่า จุดแข็งของธุรกิจการค้า คือ การมีมิตรถาวรและไม่มีศัตรูถาวร ต่างกับคตินักการเมืองที่ว่า “ไม่มีมิตรและศัตรูที่ถาวร” แต่ถึงกระนั้นกังส้งแสงเองก็เกือบสิ้นเนื้อประดาตัวเพราะสำคัญผิดว่าหุ้นส่วนเป็นมิตรแท้จนทำให้โครงการจัดตั้งบริษัทบ้านเจียะฮวดจำกดเพื่อขยายกิจการของร้านบำรุงรักษารถต้องพังครืนตั้งแต่ยังไม่เกิดเพราะนายเจียงซุ่น แซ่ลิ้ม ซึ่งเป็นเพื่อนและหุ้นส่วนนำเงินกองกลางที่มีตัวเลขในบัญชีกว่า 20,000,000 บาท (ค่าเงินปีพ.ศ.2500) ซึ่งเป็นเงินกองกลางไปใช้ในงานส่วนตัวจนหมด ทำให้กังส้งแสงได้รับบทเรียนถาวรที่ราคาแพงแทนที่การมีมิตรที่ถาวร (สุทธวิงศ์ พงศ์ไพบูลย์, 2544:113-114)

กรณีที่มีการผนึกกำลังกันลงทุนมีปัจจัยให้การจัดการเป็นอุปสรรคไม่อาจลงตัวเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้คนจีนในภาคใต้ได้แบ่งเขตแบ่งพื้นที่กันประกอบการในเครือข่ายอันเดียวกันเพื่อจะได้ไม่ต้องเผชิญหน้าการแข่งขันหรือการแย่งชิงโอกาสกัน เช่นกรณีเนื่องจากรัฐบาลไทยมีความประสงค์ที่จะใช้ทุนจีนโพ้นทะเลเป็นเครื่องมือในการสกัดกั้นอิทธิพลลงทุนอังกฤษไม่ให้ขยายตัวเข้ามาลงทุนบุกเบิกที่ดินสองข้างทางรถไฟ บริเวณชุมทางหาดใหญ่จรดพรมแดนมลายูโดยรัฐบาลไทยได้ร่วมมือกับนายทุนจีนและซึ่งเป็นผู้รับเหมาก่อสร้างทางรถไฟสายใต้ - กรุงเทพฯ นายทุนจีนและกลุ่มนี้ได้รับทุนตั้งบริษัทสวนยางพาราขึ้น 2 บริษัท เป็นบริษัทในเครือเดียวกันแต่แบ่งเขตพื้นที่กัน คือ The Jeng Jeng Plantation Co. บุกเบิกการทำสวนยางพาราในพื้นที่ประมาณ 30,000 ไร่ ตรงบริเวณรอยต่อระหว่างอำเภอหาดใหญ่กับอำเภอคลองแงะ ส่วนบริษัทที่สองคือ The Wac Chang Yen Plantation Co. บุกเบิกการทำสวนยางพาราในพื้นที่ประมาณ 20,000 ไร่ ซึ่งตั้งอยู่ตรงบริเวณรอยต่อระหว่างตำบลปาดังเบซาร์และอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา บริษัททั้งสองยังได้ระดมแรงงานชาวจีนและจากอาณานิคมของอังกฤษและฮอลันดาเพื่อมาเริ่มต้นชีวิตใหม่ด้วยการทำสวนยางพาราในประเทศไทยอีกด้วย (ภูวคต ทรงประเสริฐ ,2547:70-71)

สิ่งเหล่านี้แสดงถึงการร่วมทุนในภาพรวมของภาคใต้ ชาวจีนหรือชาวไทยเชื้อสายจีนในเขตเทศบาลนครสงขลาที่เช่นกันได้มีการร่วมทุนในลักษณะต้องอาศัยความไว้นื้อเชื่อใจกัน ในเขตเทศบาลนครสงขลานั้นก็เช่นกันได้มีการร่วมทุนเกิดขึ้นซึ่ง ร.ศ. วันเพ็ญ ปัญจสถิตกุล ได้กล่าวไว้อีกว่า “ การร่วมทุนในลักษณะนี้ต้องอาศัยความไว้นื้อเชื่อใจกัน ในเขตเทศบาลนครสงขลานั้นก็มีชาวจีนหลายตระกูลที่ร่วมทุนกัน เช่น บริษัท ให่ หับ หิ้น ก็เป็นบริษัทที่ประกอบกิจการการทำประมงที่มีการร่วมทุนกันระหว่างมิตรสหาย อาจกล่าวได้ว่าวัฒนธรรมการร่วมทุนของชาวจีนในเขตเทศบาลนครสงขลานั้นมิได้แตกต่างกับชาวจีนในภาคใต้มากนัก แต่ตระกูลบางตระกูลที่มีความเข้มแข็งแล้วก็จะขยายการการร่วมทุนกันออกไปสู่ต่างประเทศ เพื่อผลประโยชน์ที่คุ้มทุนและผลประโยชน์ที่สามารถยืนยันได้ว่าบริษัทเหล่านี้จะสามารถก้าวมาขึ้น ณ ตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งที่มีความสำคัญต่อภาวะเศรษฐกิจไทย เป็นต้น

3. การรวมกลุ่มหรือการสร้างพลังขององค์กรเอกชน

การร่วมทุนหรือกิจกรรมกลุ่มของชาวจีนในภาคใต้ ซึ่งเป็นองค์กรเอกชน เช่น สโมสรสมาคม มูลนิธิ เพื่อร่วมกันทำกิจกรรมของกลุ่มบุคคลที่ในเบื้องต้นเพื่อการสงเคราะห์ซึ่งกันและกันแล้วพัฒนาเป็นกิจกรรมที่เป็นสาธารณประโยชน์มากขึ้น เช่น การช่วยเหลือทางด้านสังคม สงเคราะห์ การให้ความร่วมมือและการประสานงานกับหน่วยงานภาคเอกชนและภาครัฐ เป็นวิถีและพลังเงินที่ปรากฏให้เห็นชัดเจนทั้งด้านปริมาณและคุณภาพทุกชุมชนที่มีคนจีนอาศัยอยู่

จากความเชื่อดังเดิม คติเตา ลัทธิขงจื้อ ที่ยกย่องบูชาธรรมชาติเชื่อ “ อาณัติของฟ้า ” ก็คือการเดินทางทางทะเล ต้องฟันฝ่าคลื่นลมที่เต็มไปด้วยภัยอันตรายก็ดี การเลือกตั้งถิ่นฐานซึ่งจะทำให้อยู่รอดปลอดภัยและเจริญรุ่งเรืองก็ดี สภาพที่ตกเป็นผู้พลัดถิ่นก็ดี เหล่านี้ทำให้ต้องหาที่พึ่งพิงเพื่อ

ความอบอุ่นทางใจ ทั้งที่เชื่อกันว่าเป็นอำนาจและลิขิตของฟ้า เป็นพลังอำนาจของวิญญาณบรรพบุรุษและที่เป็นพลังความสามารถของตน และพลังความสามารถอันเกิดจากแรงความร่วมมือและแรงความสามัคคี เหล่านี้ล้วนนำไปสู่วิถีและพลังการรวมกลุ่มทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม เช่น การมีศาลเจ้าเงิน สโมสร สมาคมและมูลนิธิ ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการนำพลังกลุ่มชนและองค์กรเอกชนมาเสริมสร้างชุมชนและสังคมให้พึ่งพาตนเองและเข้มแข็งยิ่งขึ้น และเป็นแบบอย่างที่ดีขององค์กรอื่น ๆ (สุทธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, 2544:125)

ศาลเจ้าเงินในภาคใต้มีจำนวนมากก่อให้เกิดประเพณีประจำถิ่นตามมา มีกิจกรรมการสร้างศรัทธาเฉพาะที่ เช่น ศาลเจ้าต้องย่องดู ภูเก็ต เกี่ยวโยงกับประเพณีการกินผัก (กินเจ) เกี่ยวโยงกับกบฏอั้งยี่ ปาฏิหาริย์ ลุยน้ำ ลุยไฟ กิจกรรมให้ยืมเงินที่ได้จากการบริจาค และนำไปสร้างสาธารณประโยชน์อื่น ๆ อย่างกว้างขวาง (สุทธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, 2544:126) ศาลเจ้าพ่อหลักเมืองสงขลาในเขตเทศบาลนครสงขลาที่เช่นกัน ตั้งอยู่ที่ถนนนางงามเป็นโบราณสถานสมัยรัตนโกสินทร์ ลักษณะเป็นศาลเจ้าแบบกังฉินสร้างสมัยพระยาวิเชียรคีรี(เถียนเส็ง ณ สงขลา) เป็นผู้สำเร็จราชการเมืองสงขลา ภายในศาลเป็นที่ประดิษฐานหลักเมืองทำด้วยไม้ชัยพฤกษ์ โดยมีความเป็นมา กล่าวคือ ในปี พ.ศ. 2385 พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดเกล้าให้พระยาสงขลา (เถียนเส็ง) จัดการฝังหลักชัยเมืองสงขลา ทรงพระราชทานไม้ชัยพฤกษ์หลักชัยต้นหนึ่งกับเทียนเล่มหนึ่ง พร้อมด้วยเครื่องไทยทานต่าง ๆ และโปรดเกล้าฯ ให้พระอุดมปิฎกออกไปเป็นประธานด้านพุทธพิธี พร้อมด้วยฐานานุกรมเปรียญ 8 รูป และโปรดเกล้าฯ ให้พระครูอาภาจารย์พราหมณ์ออกไปเป็นประธานฝ่ายพิธีพราหมณ์พร้อมด้วยพราหมณ์อีก 8 นาย งานฝังหลักชัยเริ่มด้วยพระยาสงขลา (เถียนเส็ง) เจ้าเมืองสงขลาได้เกณฑ์กรมการและไพร่ จัดการทำโรงพิธีใหญ่ขึ้นกลางเมืองสงขลา คือ หน้าศาลเจ้าหลักเมือง ถนนนางงาม อำเภอเมือง โดยตั้งโรงพิธีสี่ทิศ ในวันพิธีได้จัดขบวนแห่หลักไม้ชัยพฤกษ์กับเทียนชัยเป็นขบวนใหญ่ มีทั้งพวกชาวจีนและชาวไทยเพื่อแห่ไปยังโรงพิธีพระสงฆ์ราชาคณะฐานานุกรมเปรียญพระปริตรพร้อมกับพระครูสวดตามไสยเวทย์ จากนั้นอัญเชิญหลักไม้ชัยพฤกษ์ลงฝังที่ใจกลางเมืองสงขลา ซึ่งเรียกกันว่า“หลักเมือง” มาจวบจนถึงปัจจุบัน (สำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา, 2551:17-18) และได้มีการจัดงานสมโภชเจ้าเมืองพ่อหลักเมืองสงขลาอย่างยิ่งใหญ่ด้วยการเฉลิมฉลองประมาณ 6 วันเพื่อความเป็นสิริมงคลแก่เมืองสงขลาพร้อมด้วยความอุดมสมบูรณ์และความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจต่อไปในอนาคต นอกจากศาลเจ้าพ่อหลักเมืองสงขลาที่เป็นหลักความสามัคคีของชาวจีนในเขตเทศบาลนครสงขลาแล้วก็ยังมีศาลเจ้าเงินอื่น ๆ ที่มีบทบาทเช่นเดียวกันกับศาลเจ้าเงินแห่งนี้ด้วย

การรวมกลุ่มของชาวจีนนั้นนอกจากจะมีเรื่องราวเกี่ยวกับศาลเจ้าแล้ว ในเขตเทศบาลเมืองสงขลาที่มีสมาคมชาวจีนเช่นกัน กล่าวคือ สมาคมชาวจีนไหหลำ สมาคมนี้มีบทบาทมากอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า การรวมกลุ่มจัดตั้งสมาคมในระยะแรก ๆ มีความต้องการในเรื่องความปลอดภัย ความอบอุ่น การรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มตน และการให้กำลังซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดความ

สามัคคีตามกลุ่มภาษา กลุ่มภูมิลำเนา ต่อมาเมื่อองค์กรเข้มแข็งขึ้นได้พัฒนาการนำรูปแบบ โครงสร้างและการบริหารจัดการมาปรับใช้กับองค์กร ก่อให้เกิดระบบกฎเกณฑ์ การวางแผน ดำเนินงาน จึงทำให้การปฏิบัติกิจกรรมประสบความสำเร็จสูงขึ้น บทบาทที่สำคัญขององค์กร สมาคมและมูลนิธิ ได้แก่ บทบาทด้านการศึกษา เช่น การก่อตั้งโรงเรียน จัดสร้างอาคารเรียน การร่วมในการบริหารจัดการ ให้การสนับสนุนงบประมาณ ร่วมบริจาคทุนทรัพย์และจัดตั้งกองทุนการศึกษา จัดหาวัสดุอุปกรณ์ เหล่านี้ก่อให้เกิดความเสียสละ ความสามัคคี ฯลฯ บทบาทด้าน ศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรม โดยรวมกลุ่มกันส่งเสริมและสืบทอดประเพณีต่าง ๆ บทบาทด้าน สาธารณสุข มีการก่อตั้งโรงพยาบาล การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการช่วยเหลือการรักษาพยาบาลของกลุ่มสมาชิกและบุคคลทั่วไป บทบาทด้านสังคมสงเคราะห์ เช่น ช่วยเหลือ ผู้ประสบภัยไฟไหม้ น้ำท่วม ภัยธรรมชาติ การช่วยเหลือเด็กและคนชราอนาถา ด้านที่อยู่อาศัย การรักษาพยาบาล การบำเพ็ญกุศล การทำศพ เป็นต้น

วิถีทางพลังและบทบาทขององค์กรเอกชนจีนเหล่านี้ มีการกระจายอยู่ทั่วไปทั้งภาคใต้ รวมทั้งในเขตเทศบาลนครสงขลาด้วยเช่นกัน สิ่งเหล่านี้ได้ปูฐานการพึ่งพาตนเองของชุมชน สนับสนุนภาครัฐในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่องมายาวนาน ประสพผลมาก บ้างน้อยบ้าง แล้วแต่จำนวนสมาชิกและคุณภาพของคณะกรรมการบริหาร ปรากฏว่าภาครัฐและ คนของรัฐมุ่งการควบคุมดูแลมากกว่าให้การส่งเสริม รัฐ “ขอและได้ความร่วมมือ” มากกว่าให้ความสะดวกและความเข้มแข็ง คนของรัฐใช้ช่องว่างของระเบียบข้อบังคับและกฎหมายอื่นๆ แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว เช่น นำเอานโยบายการรักษาความมั่นคงของชาติบ้าง การป้องกัน และปราบปรามคอมมิวนิสต์บ้าง มาตั้งข้อกล่าวหาสมาชิกหรือผู้นำของสโมสร สมาคม มูลนิธิ โดยมีเจตนาไม่บริสุทธิ์ บางกรณีก็มีการปรากฏการณ์ในทางลบที่เป็นจริงอยู่บ้าง เช่น การเกิด สมาคมลับหรืออั้งยี่ดังได้กล่าวมาแล้ว วิถีและพลังจากองค์กรเอกชนจีนเป็นต้นแบบที่ดีอย่างหนึ่ง ในการส่งเสริมให้ชุมชนพึ่งพาตนเองมีบทบาทสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาชุมชนเสริมภาครัฐขึ้นนะ ภาครัฐ ปรับเปลี่ยนโครงสร้างและทางขึ้นนำการพัฒนาแบบยั่งยืน เป็นต้น

อาจกล่าวได้โดยสรุปว่ากรรมวิธีการขยายตัวหรือการสร้างเครือข่ายของชาวจีนในประเทศไทยหรือชาวจีนในเขตเทศบาลนครสงขลานั้นมิได้แตกต่างกับชาวจีนทั่วทุกมุมโลกที่มีความคิดทาง เศรษฐกิจก้าวหน้า การร่วมทุนหรือการสร้างเครือข่ายทางเศรษฐกิจที่สำคัญและได้รับความนิยม ตลอดมาจนถึงปัจจุบันมี 3 ประการ คือการแต่งงาน การร่วมทุนระหว่างตระกูลหรือญาติสนิท มิตรสหายแต่การสร้างเครือข่ายทางเศรษฐกิจเช่นนี้มีใช่จะประสบความสำเร็จทุกตระกูลแต่ส่วนใหญ่แล้วประสบผลสำเร็จทำให้ชาวจีนกลายเป็นผู้ขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่สำคัญมาทุกยุคทุกสมัยและมีฐานะเป็นปึกแผ่นมั่นคงมาจนถึงปัจจุบัน และประการที่สาม คือ การรวมกลุ่มหรือการสร้างพลัง ขององค์กรเอกชนโดยแท้จริงเพื่อให้มีอำนาจในการต่อรองกับภาครัฐรวมทั้งช่วยเหลือสังคมและ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับบทบาทของชาวจีนอย่างแท้จริง

การปรับตัวเข้าสู่ยุคปัจจุบันของทุนจีนสงขลา

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจนั้นนำมาสู่การปรับตัวของชาวจีนหรือชาวไทยเชื้อสายจีนให้เข้ากับเศรษฐกิจแบบใหม่ที่เกิดขึ้นในรูปแบบของทุนนิยมเต็มลักษณะ การมุ่งแสวงหากำไรและรายได้นั้นจึงจำเป็นต้องมีอุปบายการสร้างฐานอำนาจและช่วงชิงพลังอำนาจเพื่อผูกขาดธุรกิจให้ประสบความสำเร็จสูงสุด

วิถีทางที่คล้ายจนเกือบจะเหมือนโดยสิ้นเชิงของนักธุรกิจกับนักการเมือง คือ การฟันฝ่าอุปสรรคเพื่อสร้างฐานอำนาจช่วงชิงฐานและพลังอำนาจเพื่อผูกขาดพลังอำนาจนั้นไว้ให้ได้มากที่สุด คน 2 กลุ่มนี้ จึงมักจะเอื้อและอิงประโยชน์ต่อกันทั้งทางตรงและทางอ้อม พ่อค้าและนักธุรกิจชาวจีนในภาคใต้้นั้นสำแดงให้เห็นทั้งวิธีการและพลังอำนาจการผูกขาดทางเศรษฐกิจค่อนข้างจะชัดเจนและแตกต่างกับคนไทยในท้องที่สร้างฐานและการขยายฐานอำนาจด้วยระบบนักเลงระบบอุปถัมภ์ ผ่านผู้นำท้องถิ่น ผ่านสนามว้าวชน ผ่านวัฒนธรรมชุมชน เพื่ออยู่เหนืออำนาจผู้มีอำนาจเก่าและที่กำลังจะมีอำนาจใหม่โดยมีเป้าหมายสูงสุด คือ การมีกำลังควบคุมและจัดการทางสังคมและการปกครองเป็นหลัก ส่วนพ่อค่านักธุรกิจชาวจีนมุ่งสร้างฐานขยายฐานด้านการผลิตและการตลาดทางเศรษฐกิจและการเงินเป็นหลักและปลายทางคือ การผูกขาดด้านธุรกิจ วิธีการให้ได้มาของฐานอำนาจทางธุรกิจของชาวจีนและชาวไทยเชื้อสายจีนในภาคใต้หรือในเขตเทศบาลนครสงขลามืออย่างน้อย 2 วิธี คือ 1. การผูกขาดด้วยวิธีการประมูลหรือสัมปทานตามระเบียบข้อกฎหมาย 2. การผูกขาดด้วยกลอุบายนอกระบบและระบิลเมือง (สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้เล่ม 4,2542:1699)

วิธีการสร้างและขยายพลังอำนาจทางธุรกิจที่คนจีนในภาคใต้หรือในเขตเทศบาลนครสงขลาใช้เป็นปัจจัยในการดำเนินธุรกิจระดับชาติหรือธุรกิจข้ามชาติคือ 1. ทรัพยากรอันใดบ้างที่มีอยู่ในภาคใต้และเป็นฐานการผลิตที่มีพลังและมีอำนาจอย่างแท้จริง 2. ใครเป็นผู้กุมอำนาจและสามารถถ่ายทอดอำนาจนั้นให้ได้ 3. ใช้ยุทธวิธีใดทำให้เป็นที่พึงพอใจทั้งฝ่ายถ่ายโอนอำนาจให้ฝ่ายผู้รับช่วงอำนาจ และไม่มีกลุ่มอำนาจอื่นขัดขึ้น เช่น กรณีที่จีนเหยียง แซ่เฮา หรือหลวงสุวรรณคีรี ต้นตระกูล ณ สงขลา ได้รับการโปรดเกล้า ฯ จากสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชให้ผูกขาดการทำอากรรังนกในทะเลสาบสงขลา ในปี พ.ศ. 2312 อุปายที่เป็นปัจจัยคือ 1. การเพิ่มพูนมูลค่าให้แก่วัตถุ ในช่วงนั้น ณ ที่นั้นไม่มีผู้ใดเห็นเป็นคู่แข่งเทียบเท่า 2. ทำให้แผ่นดินได้รับผลประโยชน์จากภาษีอากรและรากฐานการผลิตใหม่เปรียบประดุจลาบลอย 3. หลวงสุวรรณคีรี (เหยียง) ถือโอกาสพิสูจน์ความซื่อสัตย์และจงรักภักดีให้ปรากฏอย่างชัดเจน 4. ทั้งสมเด็จพระเจ้าตากสินและนายเหยียง แซ่เฮา ก็เป็นชาวจีนด้วยกัน 5. ประจวบเหมาะับระยะเวลานั้นพระสงขลา (โยม) เจ้าเมืองสงขลาซึ่งเป็นชาวพื้นเมืองนั้นไม่เป็นที่โปรดปรานเพราะเป็นคนไม่เอาราชการ ดังนั้นในปี พ.ศ. 2318 จึงโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งให้หลวงสุวรรณคีรี (เหยียง) เป็นผู้ว่าราชการเมืองสงขลาแทนพระสงขลา (โยม) จนต่อมาบทบาทของตระกูล ณ สงขลาได้อยู่ในฐานะ

เจ้าเมืองและผู้ช่วยราชการเมืองสงขลาในระบบ “ กินเมือง ” ได้ผูกขาดภาษีบางอย่างในเมืองนี้เป็นต้นว่า อากรรงนก สุรา บ่อนเบี้ย (สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้เล่ม 5,2542:1122-1123)

การขยายพลังอำนาจทางธุรกิจอย่างหนึ่งที่คนจีนใช้เป็นปัจจัยเพื่อทำธุรกิจระดับชาติหรือธุรกิจข้ามชาติ คือ การเข้าถึงฐานอำนาจและผู้คุมอำนาจทั้งทางด้านการค้า การปกครอง และการเมือง นับเป็นความฉลาดอย่างยิ่งในการเลือกหาฐานกำลังอันมั่นคงที่จะพึ่งพิงได้ในยามจำเป็น วิธีการนำนักการเมืองเข้ามาเสริมพลังจนมองกันว่าเป็นพลังจากภายนอกหรือพลังที่แอบแฝงอยู่ คือ อิทธิพล เป็นวิถีและพลังที่คลุมเครือขาดความโปร่งใสและไม่เป็นองค์ความรู้ที่ชัดเจน ตัวอย่างเช่น การเปลี่ยนแปลงป่าให้เป็นสวนปาล์มน้ำมัน การสูญเสียผลประโยชน์อันพึงมีในระยะยาวส่วนไหนจะมากน้อยกว่ากัน

ยงยุทธ วงศ์เจริญ กล่าวถึงวิถีและพลังของนักการเมืองไทยว่า การก้าวไปสู่ฐานอำนาจและมีพลังอำนาจส่วนใหญ่ยังอาศัย บุญฤทธิ์ (ลิจิตฟ้า) พลาฤทธิ์ (แรงหรือกำลัง) คณาฤทธิ์ (พวกพ้องหรือญาติมิตร) ปัญญาฤทธิ์ (ความฉลาดรอบรู้) ธรรมฤทธิ์ (คุณธรรม) และธนาฤทธิ์ (อำนาจเงิน) เหล่านี้ทำให้บางคนที่หลงใหลต่ออาณัติฤทธิ์ (ทุกอย่างอยู่ในกำมือ) จึงยากที่จะได้พลังที่มีคุณภาพและคุณธรรมอย่างบริสุทธิ์ (สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, 2544:118)

การเข้าสู่เส้นทางการเมืองเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ชาวจีนมีบทบาททางเศรษฐกิจมาจนถึงปัจจุบัน การที่ชาวจีนเข้าไปมีบทบาทในทางการเมืองนั้นส่วนหนึ่งอาจจะเป็นเพราะต้องการปกป้องผลประโยชน์ของตนด้วยอำนาจหน้าที่และบารมีที่พึงกระทำได้ กรณีที่ชัดเจนมากที่สุดในประเทศไทย ก็คือ กรณี นายวัฒนา เมืองสุข ซึ่งเป็นบุตรเขยของบริษัทเจริญโภคภัณฑ์ หรือ ซีพี ได้เข้าไปโผล่เล่นในเส้นทางการเมืองส่วนหนึ่งอาจจะเชื่อมโยงฐานอำนาจและเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของชาวจีนทั้งหมดที่ดำเนินธุรกิจอยู่ในขณะนั้น โดยเฉพาะกลยุทธ์การเปลี่ยนวิกฤติให้เป็นโอกาส กล่าวคือ ช่วงหนึ่งประเทศไทยประสบกับสภาวะการระบาดของโรคไข้หวัดนก สัตว์ปีกล้มตายและถูกทำลายเป็นจำนวนมาก ในยุคที่ พ.ต.ต.ดร. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี แต่สัตว์ปีกของบริษัทเจริญโภคภัณฑ์ นั้นมีผู้กล่าวไว้ว่าเป็นสัตว์ที่เลี้ยงโดยกรรมวิธีการทำให้ปลอดภัย ทำให้สัตว์ปีกของบริษัทเจริญโภคภัณฑ์ไม่ถูกทำลาย ต่อมาเมื่อกระแสไข้หวัดนกลดลง ราคาสัตว์ปีกขยับขึ้นไปในระดับสูงรวมทั้งราคาไข่ไก่ในตลาดด้วย สิ่งเหล่านี้ทำให้บริษัทเจริญโภคภัณฑ์ได้ผลกำไรจากเหตุการณ์นี้ในระดับสูง ผลประกอบการในช่วงไตรมาสที่สูงมาก สะท้อนให้เห็นได้ชัดเจนถึงการเอื้อประโยชน์ให้กับกลุ่มพลังทางเศรษฐกิจของตนเองอย่างชัดเจน ในเขตเทศบาลนครสงขลาที่เช่นกันมีชาวไทยเชื้อสายจีนที่ผันตัวเองจากจากบทบาทด้านเศรษฐกิจเข้าไปมีบทบาททางการเมืองในระดับท้องถิ่นหลายคนและมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของเมืองสงขลา อาทิ

1. นายอุทิศ ชูช่วย

นายอุทิศ ชูช่วย อดีตนายกเทศมนตรีเทศบาลนครสงขลาและปัจจุบันดำรงตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา เป็นผู้มึบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการนำพาเมืองสงขลา ก้าวสู่เมืองแห่งการเรียนรู้ เมืองน่าอยู่ เมืองน่าเที่ยว ซึ่งเป็นแนวนโยบายที่นายอุทิศให้ความสำคัญอย่างยิ่ง นับตั้งแต่เข้ารับตำแหน่งนายกเทศมนตรี 10 ธันวาคม 2542 ย้อนรอยชีวิตหนุ่มใหญ่ อุทิศ ชูช่วย เป็นชาวอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา แต่โยกย้าย ถิ่นฐานครอบครัวมาอยู่ที่สงขลาตั้งแต่สมัยเด็ก จบการศึกษาระดับมัธยมจากโรงเรียนมหาวชิราวุธสงขลา จากนั้นได้ไปศึกษาต่อในด้านเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เขากลับมาทำงานยังถิ่นฐานบ้านเกิด และเริ่มทำงานในธนาคารทหารไทย สาขาสงขลา นายอุทิศกล่าวว่า

“ เริ่มทำงานตั้งแต่ปี 2512 และระหว่างที่ทำงานอยู่กับธนาคารทหารไทยนั้นก็ได้ทำอาชีพเสริมทางด้านธุรกิจการประมงควบคู่ไปด้วย และทำงานอยู่กับธนาคารทหารไทย ประมาณ 5 ปี ก็ออกมาทำธุรกิจของตนเองอย่างสมบูรณ์ ทั้งธุรกิจทางการประมงและยังได้ขยายเข้าครอบคลุมธุรกิจที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการประมงจนเรียกว่าประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง ”

อุทิศ ชูช่วย เริ่มเข้ามามึบทบาทเมื่อเข้าเป็นสมาชิกของชมรมประมงจังหวัดสงขลา และดำรงตำแหน่งเลขาธิการสมาคมประมงจังหวัดสงขลา เริ่มมึบทบาท มีส่วนร่วมในการเรียกร้องความเป็นธรรมและความช่วยเหลือต่าง ๆ จากภาครัฐให้แก่ธุรกิจประมงในจังหวัดสงขลา จนกระทั่งเขาเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายในวงธุรกิจ โดยเฉพาะกลุ่มธุรกิจประมง และด้วยบุคลิกลักษณะที่เป็นคนมีธรรมาจริยไมตรี ทำให้ทุกคนต่างก็ให้การยอมรับ ลูกน้องก็จะเรียกกันติดปากว่า นายหัว

“ ชีวิตของผมนั้นผูกพันกับการเมืองมาตั้งแต่ในสมัยเด็ก ที่ระโนดนั้น คุณปู่ คุณพ่อ ก็เป็นผู้ใหญ่บ้าน เป็นกำนัน ทำงานการเมืองท้องถิ่นมาตลอด ทำให้สิ่งเหล่านี้ซึมซับเข้ามาในชีวิตโดยไม่รู้ตัว และส่วนตัวเองก็มีความตระหนักรู้เสมอว่าการทำงานการเมืองนั้นเป็นการเสียสละทำงานเพื่อส่วนรวม สิ่งที่เราได้รับกลับมาคือความภาคภูมิใจที่ได้ทำหน้าที่ตรงนั้น ”

ปี 2532 นายอุทิศ ชูช่วย ก็เดินเข้าสู่ถนนการเมืองอย่างเต็มตัวในตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลนครสงขลา และทำหน้าที่ในตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลมาตลอดระยะเวลา 10 ปี ผ่านอุปสรรค ปัญหาต่าง ๆ มากมาย มีทั้งคำชื่นชม คำตำหนิ บางครั้งก็มีคำตำหนิตีเดียเข้ามาด้วยเช่นกัน หลังจากสะสมประสบการณ์การทำงานมามากมายแล้ว นายอุทิศ ชูช่วย ได้รับความไว้วางใจจากสมาชิกทีมสงขลาพัฒนาให้นำพาทีมเข้าบริหารเทศบาลนครสงขลา และอุทิศ ชูช่วย ก็ทำได้สำเร็จ และเริ่มดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรี ตั้งแต่วันที่ 10 ธันวาคม 2542 เขากล่าวว่า

“ การทำหน้าที่ในตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาล ก่อนข้างมีความแตกต่างกับการทำหน้าที่นายกฯ มากพอสมควร เพราะตอนที่เราเป็นลูกทีมการเป็นสมาชิกสภาเทศบาลนครสงขลา นั้นเราแค่มีส่วนร่วมในการบริการประชาชนอย่างเดียว ไม่ต้องรับผิดชอบนโยบายที่ได้แถลงไว้กับประชาชน แต่เมื่อมานั่งในตำแหน่งนายกเทศมนตรีเทศบาลนครสงขลา ทุกอย่างต้องตกอยู่ที่เรา เราต้องนำนโยบายที่ประกาศไว้ในช่วงหาเสียงมาปฏิบัติเป็นรูปธรรมให้ได้ และนั่นเท่ากับว่าเราแบกความหวังทั้งหมดของประชาชนไว้ที่เรา ”

ระยะเวลาประมาณ 20 ปีบนถนนการเมืองและอีก 7 ปีในตำแหน่งผู้นำเทศบาลนครสงขลา นายอุทิศ ชูช่วย สามารถทำงานการเมืองควบคู่กับการพัฒนาและต่อยอดธุรกิจของตัวเองให้เติบโตได้อย่างต่อเนื่อง นอกจากธุรกิจด้านการประมงแล้วยังมีธุรกิจคอนกรีตสำเร็จรูปและธุรกิจด้านอสังหาริมทรัพย์ นายอุทิศกล่าวด้วยความภาคภูมิใจว่า

“ ไม่ว่าจะอยู่ในตำแหน่งใดหากยังสามารถทำประโยชน์เพื่อพี่น้องประชาชนได้ผมก็ยินดี ผมมีโอกาสในการเสนอตัวรับใช้ชาวนครสงขลาอีก 1 สมัย ส่วนอนาคตทางการเมืองหลังจากนี้นั้นยังไม่ได้วางแผนอะไรไว้ เพราะวันนี้ ยังต้องเดินหน้าทำตามสัญญาประชาคมที่ให้ไว้กับชาวสงขลา ก่อนยังมีอีกหลายโครงการที่ต้องทำอย่างต่อเนื่องและสัมฤทธิ์ผลในระยะยาว ”

การเมืองระดับชาติฝังอยู่ในตัวหลายคนตั้งข้อสังเกตว่าเขาคือตัวแทนพรรคประชาธิปัตย์ คือคนสนิทของ ส.ส.นิพนธ์ บุญญามณี อดีต ส.ส.สงขลา และ ส.ส.บัญชีรายชื่อพรรคประชาธิปัตย์ หลายครั้งที่มิกิจกรรมในเขตเทศบาลนครสงขลา จะเห็นภาพของแกนนำพรรคประชาธิปัตย์ ร่วมด้วยเสมอ

“ ผมทำงานท้องถิ่นต้องมีการเชื่อมโยง กับการเมืองระดับชาติอยู่ แล้ว พรรคประชาธิปัตย์ เป็นเสมือนตัวแทนชาวใต้ ส.ส.ในเขตนครสงขลา

ก็เป็นสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ ผมดีใจที่ได้ทำงานร่วมกับพรรคการเมืองของพี่น้องชาวใต้และสายสัมพันธ์ทางการเมืองก็ไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อการทำงานแต่อย่างใด ”

นายกฤติศ กล่าวพร้อมทั้งทำว่า “ ดีใจและมีความสุขที่ได้ทำงานการเมืองรับใช้พี่น้องชาวสงขลาคนมองข้ามความสำคัญ แต่เราใส่ใจไม่ว่าเป็นเรื่องสวนสาธารณะชุมชน พื้นที่สันทนาการ กิจกรรมเพื่อครอบครัวซึ่งเราให้ความสำคัญอย่างมาก และพร้อมที่จะพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ”

2. นายประพร เอกอรุ

นายประพร เอกอรุ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสงขลาเขต 5 พรรคประชาธิปัตย์ “ นายประพร เอกอรุ ” หรือเรียกสั้นๆ ว่า “ เกมส์ ” เกิดเมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2509 เป็นบุตรของ นายประเจียด - นางอัมพวัลย์ เอกอรุ ซึ่งต่อมาได้สมรสกับทันตแพทย์หญิงนนทิพา เอกอรุ มีบุตรธิดา 3 คน ทางด้านการศึกษา นายประพร สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาจากโรงเรียนวิเชียรชมสงขลา สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา และก้าวเข้าสู่รั้วสถาบันราชภัฏสงขลา โดยเลือกเรียนในสาขาวิชา ศิลปศาสตร (ศศ.บ.) วิชาเอก การจัดการทั่วไปจนกระทั่งสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ประพร นำความรู้และประสบการณ์ ที่สั่งสมจากการร่ำเรียนในรั้วสถาบันการศึกษามาผสมผสานกับภูมิปัญญาที่ซึมซับจากคนรุ่นพ่อแม่ และผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชนเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการทำงานและประกอบสัมมาอาชีพจนสามารถกล่าวได้ว่าเขาเป็นคนรุ่นใหม่คนหนึ่งประสบความสำเร็จในทุกๆ ด้านเป็นอย่างมากโดยเฉพาะในด้านการบริหารงานก็เป็นที่ยอมรับของผู้คนในแวดวงอุตสาหกรรมประมงทั้งในพื้นที่จังหวัดสงขลาจนถึงระดับประเทศและระดับชาติ

นายประพร กล่าวว่า “ สาเหตุของการลงสมัครรับเลือกตั้ง ทั้งๆ ที่ก่อนหน้านี้ ไม่ได้มีความคิดที่จะเล่นการเมืองนั้น เพราะมีความศรัทธาในพรรคประชาธิปัตย์ และผู้ใหญ่ของพรรคให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ กอปรกับฐานเสียงเดิมในเขต 5 อยู่ในระดับดี เนื่องจากนายนิพนธ์ บุญญามณี ได้สร้างคะแนนเสียงที่มั่นคงเป็นพื้นฐานให้แล้ว และให้การสนับสนุนในหลายๆ เรื่อง อาทิ ป้ายหาเสียง และงบประมาณในการลงสนามเลือกตั้ง เหตุผลทั้งหมด ทำให้ผมตัดสินใจลงสมัครในที่สุด นายประพร กล่าวและว่า พรรคประชาธิปัตย์ได้ให้แนวคิดการหาเสียงกับตน โดยให้ยึดกลยุทธ์เดิม คือการปราศรัยและการพบปะชาวบ้าน การเชิญนักร้องขวัญใจคนได้อย่าง เอกชัย ศรีวิชัย ตลอดจนได้วางนโยบายในการหาเสียงไว้ 4 ประการคือ

1. ให้นักเรียนได้เรียนฟรี เพื่อเปิดโอกาสทางการศึกษา
2. ให้ผู้สูงอายุได้รับค่าครองชีพเดือนละ 1,000 บาท
3. ลดหนี้และเพิ่มรายได้ในภาคประชาชน เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
4. นักศึกษาเมื่อเรียนจบปริญญาตรี 1 ปี จะมียางานทำทันที ”

ในเส้นทางสายธุรกิจ ปัจจุบันนายประพร เป็นเจ้ากิจการในอุตสาหกรรมประมงขนาดใหญ่ ที่ได้รับการยอมรับจากคนทั่วไปเป็นอย่างสูง และยังมีตำแหน่งเป็นประธานกรรมการ บริษัท แอล แอนด์ จี กรุ๊ป จำกัด ประธานกรรมการ บริษัท สมิทธิลาปลาป จำกัด และประธานกรรมการ บริษัท บาตัม จำกัด ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ต้องบริหารธุรกิจมาอย่างหนักและต่อเนื่องนั้นเขาไม่เคยที่จะละทิ้งกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมและสิ่งเหล่านี้ทำให้ นายประพร เอกอรุ ได้รับเลือกเป็นนายกสมาคมประมงจังหวัดสงขลาคนปัจจุบันรวมทั้งที่ปรึกษาศานิตำรวจภูธรสงขลาและคณะกรรมการศึกษาโรงเรียนเทศบาล 3 (วัดศาลาหัวยาง) เป็นต้น

3. นายนิพนธ์ บุญญามณี

นายนิพนธ์ บุญญามณี เป็นนักการเมืองและนักธุรกิจคนสำคัญของจังหวัดสงขลา เกิดเมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2501 สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมจากโรงเรียนมหาวชิราวุธ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีในสาขานิติศาสตร์บัณฑิตจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง จากนั้นศึกษาต่อเกี่ยวกับนิติบัณฑิตไทยของสำนักอบรมกฎหมายแห่งนิติบัณฑิตยสภา และสำเร็จการศึกษาปริญญาโทในสาขารัฐประศาสนศาสตร์ (นโยบาย-การวางแผน) จากสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (NIDA) ก่อนที่จะได้รับการเลือกตั้งนั้นเขาได้ประกอบอาชีพทนายความ และมีธุรกิจเป็นของตนเองมากมาย เช่น โรงงานอุตสาหกรรมที่เกี่ยวกับการประมง นายนิพนธ์ บุญญามณี นักการเมืองและนักธุรกิจคนสำคัญของจังหวัดสงขลาซึ่งเป็นประธานกรรมการบริหาร บริษัท สยามอินเตอร์เนชั่นแนลฟู้ด จำกัด อ.จะนะ จ.สงขลา กล่าวว่า

“ ในฐานะผู้ประกอบการธุรกิจ ค่าเงินบาทแข็งตัวสูงขึ้นกระทบต่อธุรกิจปลากระป๋องมากโดยโครงสร้างการผลิตของประเทศเราทำการเกษตร อาทิเช่น ยางพารา ปาล์ม มันสำปะหลัง ข้าว สิ่งเหล่านี้เราล้วนแต่ผลิตแล้วส่งออก เมื่อเราส่งสินค้าเหล่านี้ออกไป วันนี้เมื่อเราไปขายแล้วได้เงินกลับมาน้อยลง แม้ว่าเราจะขายในปริมาณมากขึ้น ธนาคารแห่งประเทศไทยกล่าวว่าเงินบาทแข็งตัวมากขึ้น ผู้ผลิตควรรีบไปซื้อเครื่องจักร ผู้ผลิตคงจะไม่เข้าใจในโครงสร้างการผลิตของประเทศบนพื้นฐานของการเป็นประเทศเกษตรกรรม อาทิ การเลี้ยงกุ้งกุลาดำเพื่อส่งออก เมื่อเราเอาไปขายและแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศกลับมา นำมาแลกเปลี่ยนเป็นเงินบาทได้น้อยลงก็ทำให้เกษตรกรเดือดร้อน และอยู่ในภาวะขาดทุน ผู้ส่งออกที่คำสั่งการผลิตมาในช่วงนั้นเงินบาทราคาประมาณ 36-37 บาท : ดอลลาร์ วันที่ส่งสินค้าออกไปนั้นเงินบาทแข็งตัวสูงขึ้นประมาณ 33 บาท : ดอลลาร์ เขาขาดทุนก็จะผลักภาระไปกับผู้เลี้ยง ดังนั้นเราจะต้องยอมรับว่า ผู้ผลิตเกษตรกร ผู้ส่งออก พ่อค้าคนกลาง โรงงานแปรรูปเหล่านี้ได้รับความ

กระทบกระเทือนจนเกิดเป็นปรากฏการณ์ลูกโซ่ต่อไป เพราะฉะนั้นวันนี้รัฐควรจะต้องดูแลอย่างใกล้ชิดมากขึ้น และบางครั้งเราก็ต้องยอมรับในกลไกการตลาด แต่ในแง่ของเกษตรกร ผู้เลี้ยงกุ้ง ข้าว ยางพารา มันสำปะหลัง ล้วนแต่เป็นผู้อ่อนแอ ไม่สามารถที่จะปกป้องตนเองได้ ไม่สามารถที่จะไปซื้อประกันความเสี่ยงของค่าเงินบาทที่ผันผวนตามภาวะเศรษฐกิจโลได้ เราทราบว่าวันนี้รัฐต้องใช้เงินมหาศาลในการแทรกแซงค่าเงินบาทแต่รัฐบาลก็จะต้องสร้างความเชื่อมั่นให้กับเกษตรกรกลุ่มผู้ส่งออกมากขึ้น เพื่อความคุ้มครองในการดำเนินธุรกิจ ผมในฐานะผู้ประกอบการปลากระป๋องนั้นในขณะนี้โรงงานก็ประสบปัญหาและอุปสรรคมากมาย อาทิ เช่น เรื่องของค่าเงินบาท การขาดแคลนวัตถุดิบและแรงงาน เป็นต้น ทางโรงงานอุตสาหกรรมพยายามแก้ปัญหาในทุก ๆ ด้าน แต่ปัญหาการขาดแคลนวัตถุดิบนี้ก็เป็นเรื่องที่สำคัญ เนื่องจากในปัจจุบันปริมาณทรัพยากรสัตว์น้ำลดลงมาก ทำให้วัตถุดิบลดจำนวนลง จึงทำให้โรงงานอุตสาหกรรมหลายโรงงานลดจำนวนการผลิตลง และพยายามหาแหล่งจับสัตว์น้ำใหม่เพิ่มมากขึ้น เพื่อผลประกอบการที่ดีในไตรมาสต่อไป ”

แม้ว่านายนิพนธ์จะประสบกับอุปสรรคมากมายเนื่องจากสภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันอย่างไรก็ตาม แต่เขาก็สามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้ท่ามกลางสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง ข้าพเจ้าคิดว่าสิ่งที่นายนิพนธ์นั้นได้ต่อสู้ขณะนี้จะทำให้กิจการของเขาผ่านพ้นภาวะวิกฤติเหล่านี้ไปได้และกลับสู่สภาพการณ์ปกติในเวลาไม่นานนับจากนี้

จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าการที่ชาวจีนหรือชาวไทยเชื้อสายจีนได้มีการปรับตัวให้เข้ากับเศรษฐกิจแบบใหม่โดยการสร้างกลยุทธ์ทางการค้าและนอกจากนั้นยังเข้าไปมีบทบาทในทางการเมืองเพื่อใช้อำนาจ บารมี ในการรักษาผลประโยชน์ของตนและหาหนทางที่จะขยายกิจการของตนต่อไปในภายภาคหน้า นับว่าชาวจีนเป็นผู้วางแผนอยู่ตลอดเวลาในการดำเนินการทางเศรษฐกิจเพื่อพัฒนาตนเองและพัฒนาชาติโดยใช้กลุ่มชาวจีนที่มีขนาดใหญ่เป็นตัวขับเคลื่อนเพื่อก้าวไปสู่ความสำเร็จและความมั่นคงต่อไป

เนื่องจากเทศบาลนครสงขลา เป็นแหล่งที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและมีชาวจีนเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่เป็นจำนวนมากและชาวจีนเหล่านี้ก็เป็นผู้ที่มียุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจที่สำคัญของพื้นที่นี้ เมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ขึ้น ชาวจีนหรือชาวไทยเชื้อสายจีนส่วนใหญ่มีความยากลำบากกันมากเนื่องจากขาดแคลนอาหาร เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค ต่อมาเมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลง เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ เงินบาทไม่มีค่าอันเป็นผลมาจากภาวะเงินเฟ้ออย่างหนักในช่วงปลายสงคราม แต่เมื่อรัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลย์ สงครามได้

ประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ในปี 2504 สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้ชาวไทยเชื้อสายจีนได้ปรับเปลี่ยนบทบาททางเศรษฐกิจของตนเองหลากหลายบริบท เช่น ทำกิจการด้านการค้า การประมง การทำสวนยางพารา และ ธุรกิจโรงงานอุตสาหกรรม นอกจากชาวจีนหรือชาวไทยเชื้อสายจีนก็ยังมีการสร้างเครือข่ายทางเศรษฐกิจโดยการแต่งงานและการร่วมทุนหรือผนึกกำลังกันลงทุนเพื่อธุรกิจที่เข้มแข็ง เมื่อมีการสร้างเครือข่ายทางเศรษฐกิจดังที่กล่าวไปแล้วชาวจีนหรือชาวไทยเชื้อสายจีนก็ยังมีการปรับตัวเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจแบบใหม่ เช่น กัน รูปแบบหรือวิธีการที่นิยมกันมากก็คือการเข้าสู่เส้นทางการเมืองเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของตนและส่วนรวม ชาวจีนหรือชาวไทยเชื้อสายจีนในเขตเทศบาลนครสงขลาที่เข้าสู่เส้นทางการเมืองมีหลากหลายท่าน เช่น นายอุทิศ ชูช่วย เป็นนายกเทศมนตรีเทศบาลนครสงขลา นายประพร เอกอรุ และ นายนิพนธ์ บุญญามณี เป็นต้น ซึ่งนักการเมืองเหล่านี้มีธุรกิจหรือกิจการเป็นของตนเองทั้งสิ้น

อย่างไรก็ตามปัจจัยสำคัญที่ทำให้ชาวจีนหรือชาวไทยเชื้อสายจีนเหล่านี้ดำเนินธุรกิจของตนเองมาจนถึงปัจจุบันได้เพราะปรับเปลี่ยนธุรกิจของตนเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อม สภาพสังคม ในยุคปัจจุบัน พร้อมทั้งมีความขยันขันแข็ง ประหยัด มัธยัสถ์ อดออม อดทน และมีคุณธรรม ประจักษ์ สิ่งเหล่านี้ทำให้ชาวไทยเชื้อสายจีนประสบความสำเร็จมาจนถึงปัจจุบันและก้าวไปสู่ความเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจของประเทศในอนาคต

สรุปได้ว่าชาวจีนที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในเมืองสงขลาต่างมีบทบาทสำคัญต่อการเสริมสร้างและปรับปรุงวิถีการดำเนินชีวิตของคนในแต่ละชุมชนก่อให้เกิดพลังในการสร้างฐานและการขยายตัวด้านเศรษฐกิจหลากหลายด้าน โดยคนจีนส่วนใหญ่มีแนวทางในการดำรงชีวิต การก่อสร้าง สร้างตัว การพัฒนาชีวิตด้วยความมุ่งมั่นและเป็นระบบเพื่อยกฐานะให้สูงขึ้นอย่างมั่นคง(สุทธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์และคณะ,2540:)พ่อค้าและนักธุรกิจชาวจีนให้ความสำคัญต่อบัญชีและลูกคิด ชาวจีนส่วนใหญ่จะให้ลูกหลานพกพาลูกคิดรางแก้วเพื่อเป็นเครื่องเตือนสติให้ลูกหลานทราบว่าจะอย่าทำให้ “ขาดดุล” หรือให้มีการวางแผนการใช้จ่ายไม่ให้เกินรายรับ ลูกคิดรางแก้วจึงหมายถึง คอยหาช่องทางให้ทำกิจการเติบโตขึ้นเรื่อย ๆ คู่กับความขยันอดทนและอดออม (สุทธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์และคณะ ,2540:)สิ่งเหล่านี้เป็นลักษณะของความเจริญในด้านการค้าขาย ในเทศบาลนครสงขลาที่เช่นกันมีศูนย์กลางการค้าอยู่ที่ถนนนครใน ถนนนครนอก และถนนเพชรคีรี มีสินค้าทั้งที่เป็นสินค้าอุปโภคและสินค้าบริโภคทั้งที่จำเป็นแก่การดำรงชีพและสินค้าอุตสาหกรรม เช่น ข้าวสาร น้ำปลา กุ้งแห้ง ปลาแห้ง เสื้อผ้า วัสดุการก่อสร้าง อุปกรณ์เครื่องเขียน เครื่องกีฬา ยาไทย ยาจีน ยาฝรั่ง เป็นต้น สำหรับลูกค้ามีทั้งอยู่ภายในชุมชนและลูกค้าจากภายนอกชุมชน เช่น ลูกค้าจากตำบลทุ่งหวัง (อำเภอเมืองสงขลา) จากตำบลระโนด จากอำเภอสะทิงพระ จากอำเภอนาทวี จากจังหวัดพัทลุง เป็นต้น และ รัตน ประธานราษฎร์นิกรที่มีการส่งออกไปขายยังต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกาโดยมีเรือเดินสมุทรเข้ามาจอดแวะรับยางพาราจากสงขลาไปยังต่างประเทศโดยตรง ในด้านการเกษตรกรรม เศรษฐกิจของจังหวัดสงขลาขึ้นอยู่กับเกษตรกรรมเป็นสำคัญ

เพราะจังหวัดสงขลามีสภาพทางภูมิศาสตร์ที่เหมาะสมแก่อาชีพนี้เป็นอย่างมาก อาชีพที่ทำรายได้ให้แก่จังหวัดมากที่สุด คือ การทำสวนยาง ชาวจีนในจังหวัดสงขลาเป็นผู้ประกอบกิจการสวนยางพารามากใหญ่เป็นจำนวนมาก อำเภอที่มีการทำสวนยางมากที่สุด คือ อำเภอหาดใหญ่ รองลงมาได้แก่ อำเภอสะเดา อำเภอนาทวี อำเภอเทพา อำเภอรัตนภูมิ และ อำเภอจะนะ สวนยางพาราที่มีขนาดใหญ่ใน พ.ศ. 2468 คือ สวนยางพาราของนายชินปักจิ้น จีนแคะในบังคับของสยาม ซึ่งตั้งอยู่ที่ตำบลท่าช้าง อำเภอหาดใหญ่ มีเนื้อที่จำนวน 3,000 ไร่ ในเขตเทศบาลนครสงขลา ก็เช่นกันชาวจีนที่อาศัยอยู่ที่นี้ก็มีกิจการยางพาราหรือสวนผลไม้ขนาดใหญ่และสามารถผลิตและส่งออกไปยังตลาดในท้องถิ่นรวมทั้งตลาดในต่างประเทศด้วย ส่วนในด้านอุตสาหกรรม ชาวจีนในเมืองสงขลาที่ประกอบธุรกิจด้านโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่และอุตสาหกรรมภายในครัวเรือน ในด้านการขนส่ง ชาวจีนในเขตเทศบาลนครสงขลามีจำนวนน้อยที่ประกอบธุรกิจนี้ แต่การขนส่งที่สำคัญที่สุดในจังหวัดสงขลา ก็คือบริษัทโพธิ์ทอง 2505 เป็นบริษัทที่ทำกิจการด้านการขนส่งจากอำเภอเมืองสงขลาสู่อำเภอหาดใหญ่ เป็นต้น

สรุปพัฒนาการด้านเศรษฐกิจการค้าของเมืองสงขลาบ่อย่างหรือสงขลาเก่าตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันนั้นเป็นพัฒนาการที่สืบเนื่องจากการดำเนินการค้าเมืองสงขลาฝั่งแหลมสน ที่การค้าอยู่ภายใต้การอุปถัมภ์ของเจ้าเมืองสงขลาเชื้อสายจีนตระกูล ณ สงขลา ที่มีผลประโยชน์ร่วมกับราชธานีในการดำเนินการค้าภายใต้บทบาทความเป็นเมืองท่า จนกระทั่งมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเข้าสู่ระบบเทศบาล ในรัชสมัยสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเพื่อดึงอำนาจเข้าสู่ส่วนกลาง เป็นผลให้เมืองสงขลาถูกรวมอยู่ในมณฑลนครศรีธรรมราช และมีข้าหลวงเทศาภิบาลในการควบคุมดูแลเมืองสงขลา ซึ่งนับว่าเป็นการสิ้นสุดยุคเจ้าเมืองสงขลาที่มีเชื้อสายจีน การเข้ามาจัดการของส่วนกลางที่เน้นการส่งเสริมและพัฒนาเมืองสงขลาให้เป็นศูนย์กลางทางการค้า โดยการพัฒนาเส้นทางคมนาคมทั้งทางบกและทางน้ำ เพื่อขนส่งผลผลิตและเพิ่มความสะดวกสบายในการติดต่อระหว่างชุมชน โดยการสร้างทางรถยนต์ ทางรถไฟ และเรือเมล์ ที่ส่งผลเกี่ยวเนื่องและรองรับบทบาทความเป็นเมืองท่าทางการค้าของเมืองสงขลา ให้มีความเจริญสูงสุด

ปัจจัยส่งเสริมที่ทำให้เมืองสงขลามีความเจริญในเรื่องบทบาทของความเป็นเมืองท่าประกอบด้วย ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนนโยบายพัฒนาของรัฐที่ทำให้เมืองสงขลาก้าวสู่การเป็นศูนย์กลางทางการค้าและการพัฒนาทางด้านคมนาคมดังกล่าว ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแก่เมืองสงขลาให้มีความเจริญก้าวหน้ามาจนได้รับการยอมรับว่าเมืองสงขลาเป็นเมืองท่าที่ใหญ่ที่สุด และมีความสำคัญที่สุดในภาคใต้เป็นผลทำให้เกิดชุมชนการค้าที่มีเศรษฐกิจแบบผลิตเพื่อขายและการสะสมทุนของนายทุนเชื้อสายจีน จนกลายเป็นรากฐานทางเศรษฐกิจของเมืองสงขลา การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างทางสังคม วิถีชีวิต ทัศนคติของคนตลอดจนสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป